

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้
เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุรินทร์ รุจจนพันธุ์

นางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม

นายกร ศิริพันธุ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น

กุมภาพันธ์ 2553

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่อง การจัดการงานศพบ้านไหล่หิน
ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ตั้งแต่วันที่ ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2552 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2553

คณะผู้วิจัย ทีมวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	อาจารย์มหาวิทยาลัยโยนก	หัวหน้าโครงการ
2. นางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	นักศึกษา	ทีมวิจัย
3. นายกร ศิริพันธุ์	นักศึกษา	ทีมวิจัย

บอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นกระบวนการ ที่คนในชุมชนได้มาร่วมคิดทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหาคำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป” กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ในชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจุดเน้นของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จากงานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนในชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกอบต. กรรมการสหกรณ์ ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่นๆ เข้ามาร่วมหา ร่วมใช้ “ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้นสิ่งสำคัญคือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมีการแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจน ในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบคำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่นๆ หรือพื้นที่อื่นๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่เกี่ยวข้อง” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่นเพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการทดลองทำจริง และมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ การวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทางวิชาการ ไม่ใช่ของศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

สกว.สำนักงานภาคได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ตามแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่าชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงานด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างมาก ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.สำนักงานภาค จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น

และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกมาใน รูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดใน เรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคง มุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไก สำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัย ให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจน ยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่ เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็น รายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นอาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิง วิชาการโดยทั่วไป หากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่าน สามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.สำนักงานภาค

คำนำ

โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการต่อยอดมาจากโครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับรางวัลโครงการวิจัยดีเด่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ปี พ.ศ. 2551 ภายหลังการดำเนินโครงการสิ้นสุดลง ทีมวิจัยได้ร่วมกันทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการขยายผลของประเด็นการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ นั้น ยังขาดการนำเสนอที่เป็นรูปธรรม และเข้าใจง่าย จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำสื่อวีดิทัศน์ขึ้นเพื่อการเผยแพร่ แต่เนื่องจากทีมวิจัยชาวบ้านมีข้อจำกัดในการพัฒนาสื่อ ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ซึ่งเคยมีบทบาทเป็นหัวหน้าโครงการวิจัยฯ จึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาในชั้นเรียน พร้อมทั้งเชิญชวนนักศึกษาที่มีความสนใจในการทำงานเพื่อชุมชน และศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มาร่วมกันพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยนี้ เพื่อใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือค้นหาแนวทางในการสร้าง และขยายผลการใช้สื่อวีดิทัศน์ตามประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพที่ประกาศโดยสภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หินซึ่งมีทั้งสิ้น 18 ประเด็น ได้แก่ 1) ควบคุมไม่ให้อาหารรั่วไหล 2) ใช้เครื่องปรุงพอประมาณ 3) ลดน้ำอวดลมเป็นน้ำเปล่า 4) ลดอาหารว่าง 5) เตรียมเตียงอย่างพอประมาณ 6) ลดสุรา 7) งดเล่นการพนัน 8) งดจ้างวงดนตรี 9) ใช้ดอกไม้แห้งในหมู่บ้าน 10) เก็บศพประมาณ 4 คืน 5 วัน 11) จัดผ้าบังสุกุลอย่างพอประมาณ 12) งดการจุดพลุและบั้งไฟ 13) ควรเปลี่ยนสาร์ปเป็นเงิน 14) ควรให้เงินสดแทนพวงหรีด 15) งดชิงโชคจากโปรยทาน 16) เผาศพในเมรุ 17) งดจุดธูปในบ้าน 18) ใช้โครงปราสาทถาวร เพื่อนำเสนอบทเรียนจากโครงการวิจัยที่มีผลชัดเจน แล้วขยายผลสู่โรงเรียนและชุมชนต่อไป

คณะวิจัย

2552

สารบัญ

	หน้า
คำนำบอกเล่าเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทคัดย่อภาษาไทย	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 โจทย์วิจัย	2
1.4 แผนการดำเนินงาน	3
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดทฤษฎี	6
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	
3.1 ระยะที่ 1	15
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 ข้อมูลพื้นฐาน	19
4.2 การดำเนินการก่อนได้รับอนุมัติโครงการ	21
4.3 ผลของการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมระยะที่ 1	23
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการดำเนินงาน	98
5.2 บทเรียนที่ได้จากงานวิจัย	99
5.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	101
5.4 การเชื่อมโยงกับผลที่เกิดขึ้นของโครงการกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	103
5.5 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากระบวนการวิจัย	105
5.6 ข้อเสนอแนะจากผู้ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง	106
บรรณานุกรม	108
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. บทความเผยแพร่	109
ภาคผนวก ข. ภาพกิจกรรม	116
ภาคผนวก ค. ประวัตินักวิจัย	119

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของการผลิตสื่อวีดิทัศน์เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนไหลหิน ถ้าจะขอบคุณก็ต้องขอบคุณตัวแทนชุมชนหรือทีมวิจัยของโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหลหิน ต.ไหลหิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ ซึ่งมีผลต่อการจัดทำสคริปต์วีดิทัศน์ได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประกอบด้วย พระอธิการทอง อนามโย นายทรงศักดิ์ แก้วมูล ด.ต.กิจชนะชัย ปะละ นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ นายสุวรรณ เกษณา นางสาวราตรี ดวงไชย นางสาวดา แฝ่นคำ นายมนู นิวาโต นางผดุง ตรีราช นายองอาจ แก้วมูล นางเบญจพร สุขรื่องช้าง นางกิม ปะละ นายประมวล ยอดสาแล และ พระครูสังฆรักษ์วิชพงษ์ อัสสรหมโม เจ้าอาวาสวัดชัยมงคลธรรมวราราม ที่ได้ให้ที่พัก และ สอนธรรมะกับนักศึกษาในระหว่างทำงานเพื่อชุมชน

ขอบคุณสำหรับคำแนะนำด้านระบบ และกลไกงานวิจัย จากศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง อันประกอบไปด้วย นางสาวภัทรา มาน้อย, นางสาวจิตติมา บุญมี, นางสาว อัญมณี แสงแก้ว และนายกฤษฎดา เขียวสวก

โครงการนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดอาจารย์บุรินทร์ รุจจนพันธ์ุ ซึ่งเป็นผู้ชักชวนนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ มาทำงานวิจัยเพื่อชุมชน โดยการนำโครงการภายใต้เรื่อง “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหลหิน ต.ไหลหิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนจนทำให้นักศึกษาเกิดความสนใจที่จะทำงานกับชุมชน และท่านยังช่วยให้คำปรึกษาการเขียนข้อเสนอโครงการ เพื่อขออนุมัติทุนและได้รับการอนุมัติจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย อีกทั้งยังให้คำแนะนำด้านการทำงานวิจัย

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ นายสุทัศน์ ผาสุข และนายธงชัย กุลรูป ผู้เป็นเพื่อนจาก มหาวิทยาลัยโยนก ที่ร่วมลงพื้นที่กับทีมวิจัย คลายความเหงา สร้างความสนุกให้กับทีมวิจัย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง” เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.กะเคาะ จ.ลำปาง 2) เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.กะเคาะ จ.ลำปาง 3) เพื่อศึกษาทิศทาง หรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

กระบวนการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้ รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เรียนรู้ท้องถิ่น สัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน ศึกษาการจัดการงานศพในหมู่บ้าน วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำโครงเรื่อง บันทึกวีดิโอของคนในชุมชนแล้วตัดต่อลงสื่อวีดิทัศน์ แล้วนำไปขยายผลในชุมชนและโรงเรียนเป้าหมาย จากการทำงานวิจัยในท้องถิ่น พบว่า ผู้เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีความสุข เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อชุมชนชัดเจน เชื่อมโยงผู้คนหลากหลายบทบาท ได้มีประสบการณ์เชิงบวกร่วมกันเชิงบูรณาการ

ผลการวิจัยพบว่า จากการขยายผลผ่านสื่อวีดิทัศน์ลงไปยังกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มคือ ในชุมชน โรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยา มีผลการประเมินความพึงพอใจจากการรับชมวีดิทัศน์ด้วยแบบสอบถามในภาพรวมระดับมากที่สุด ($X=4.37$, $S.D.=0.62$) มีผลประเมินความพึงพอใจของตัวแทนชุมชนจากกลุ่มตัวอย่าง 13 คนอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.64$) มีผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หินจากกลุ่มตัวอย่าง 25 คนอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$) และมีผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยาจากกลุ่มตัวอย่าง 31 คนอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.59$)

บทที่ 1

บทนำ

● หลักการและเหตุผล

บ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคาะ จังหวัดลำปาง ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้านเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร คือ บ้านไหล่หิน หมู่ 2 มีประชากรประมาณ 1,100 คน ใน 280 ครัวเรือน และบ้านไหล่หินตะวันตกหมู่ 6 มีประชากรประมาณ 650 คนใน 201 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธ ที่ศรัทธาในวัดไทย 2 วัด ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน คือ วัดเสลารัตนปัพพะตาราม (วัดไหล่หินหลวง) และวัดไชยมงคลธรรมวราราม ในด้านสถานศึกษามีโรงเรียนบ้านไหล่หินเปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับประถมศึกษา และโรงเรียนไหล่หินวิทยาเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงระดับมัธยมศึกษาปลาย ทั้งวัดและโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ผู้นำในหมู่บ้านจากหลายกลุ่มอาชีพรวมตัวกัน นำโดย ดต.กิจชนะชัย ปะละ กำนันตำบลไหล่หิน นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 และ นายทรงศักดิ์ แก้วมูล ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หิน เพื่อพัฒนาชุมชนโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาของชุมชนผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นโจทย์วิจัยที่เกิดจากคนในชุมชนและมีผลต่อชุมชนอย่างแท้จริง โดยขอรับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อหาทางออกของปัญหาค่าใช้จ่ายในงานศพที่สูงขึ้น ตามการบริโภครทางวัฒนธรรมที่สวนทางกับกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.กะเคาะ จ.ลำปาง” จากการหารือกับทีมวิจัยในโครงการอันได้แก่ อ.ราตรี ดวงไชย และอ.สุดา แผ่นคำ พบว่าการขยายผลของประเด็น และการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทเรียนจากกระบวนการพัฒนาชุมชน ยังขาดการนำเสนอที่เป็นรูปธรรม และเข้าใจง่าย เพื่อใช้เผยแพร่ไปสู่โรงเรียนหรือในท้องถิ่นอื่น ส่วนดร.สุชิน เพ็ชรรักษ์ กศน.ภาคเหนือ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดทำสื่อที่สามารถแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในภาพรวม ที่สามารถใช้เป็นบทเรียนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอื่นได้

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ จึงได้นำประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนได้เชิญชวนนักศึกษาที่มีความสนใจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิชาโครงการงานของนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มาพัฒนาชุมชนตามข้อเสนอแนะของคนในชุมชน ซึ่งประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพที่ประกาศโดยสภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หินมีทั้งสิ้น 18 ประเด็น ได้แก่ 1) ควบคุมไม่ให้อาหารรั่วไหล 2) ใช้เครื่องปรุงพอประมาณ 3) ลดน้ำอวดลมเป็นน้ำเปล่า 4) ลดอาหารว่าง 5) เตรียมเตียงอย่างพอประมาณ 6) ลดสุรา 7) งดเล่นการพนัน 8) งดจ้างวงดนตรี 9) ใช้ดอกไม้แห้ง

ในหมู่บ้าน 10) เก็บศพประมาณ 4 คืน 5 วัน 11) จัดผ้าบังสุกุลอย่างพอประมาณ 12) งดการจุดพลุและบั้งไฟ 13) ควรเปลี่ยนส้ารับเป็นเงิน 14) ควรให้เงินสดแทนพวงหรีด 15) งดชิงโชคจากโปรยทาน 16) เผาศพในเมรุ 17) งดจตุรปูในบ้าน 18) ใช้โครงปราสาทถาวร

การสร้างสื่อวีดิโอนำเสนอกระบวนการพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง เป็นทางออกที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในปัจจุบัน นำเสนอบทเรียนจากโครงการวิจัยที่มีผลชัดเจน ผ่านสื่อผสมเกี่ยวกับประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปสู่โรงเรียนหรือชุมชนอื่นยังเป็นเครื่องมือที่ขาดหายไป สำหรับกลุ่มเป้าหมาย อาทิ นักเรียน ครู ที่จะใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นของการพัฒนาชุมชนโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยที่ต้องการนำเสนอกระบวนการพัฒนาชุมชนโดยคนในชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งของการพัฒนาประเทศที่เริ่มต้นจากชุมชน

● วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง
2. เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

● โจทย์วิจัย

คำถามหลัก

แนวทางการสร้างและขยายผลการใช้สื่อวีดิทัศน์กระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง

คำถามย่อย

1. รูปแบบของสื่อวีดิทัศน์กระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ที่เหมาะสมกับการเผยแพร่ควรเป็นอย่างไร
2. จะมีวิธีการในการขยายผลการใช้สื่อวีดิทัศน์กระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง ได้อย่างไร

- **ขอบเขตของการวิจัย**

ตำบลไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง

- **แผนการดำเนินงาน**

1. เวทีเตรียมความพร้อม ทบทวน กระบวนการวิจัย วางแผนการปฏิบัติงาน
 - ความเป็นมาของโครงการ
 - ชี้แจงบทบาทการทำงาน/ทีมวิจัย/พื้นที่
 - แผนการดำเนินงาน
 - ชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่าย
2. เวทีเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หินหมู่ 2 และหมู่ 6
3. เวทีออกแบบโครงเรื่องร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หินหมู่ 2 หมู่ 6
4. เวทีการจัดทำการบันทึกวิดีโอ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หินหมู่ 2 หมู่ 6
5. การตัดต่อ พร้อมจัดทำวีดีโอต้นแบบของชุมชนบ้านไหล่หิน
6. เวทีทดสอบวีดีโอต้นแบบกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง/ชุมชนหมู่ 2 หมู่ 6 และประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับแก้
7. เวทีนำเสนอวีดีโอ เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียน โรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยาและประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับปรุงวีดีโอ นำไปสู่การเผยแพร่
8. สรุปรายงานผลการวิจัย

- **เครื่องมือในการทำวิจัย**

1. แบบสอบถาม ใช้แบบปรนัยเพื่อประเมินการใช้วีดีโอ โดยนักเรียนและตัวแทนในชุมชน
2. แบบสัมภาษณ์ใช้แบบอรรถนัย เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานวิจัยที่ผ่านมา และข้อมูลในชุมชน
3. โปรแกรม Microsoft Excel ใช้หาค่าความถี่จากแบบสอบถาม
4. โปรแกรม Adobe Premiere ใช้ตัดต่อวีดีโอ
5. แผนที่สังคม (Social Mapping) ใช้นำเสนอบทบาท และความเกี่ยวข้องของชุมชน
6. แผนที่ความคิด (Mind Map) ใช้นำเสนอ Story Board เพื่อการจัดทำวีดีโอ

- **ระยะเวลาในการดำเนินงาน**

ระยะเวลา 6 เดือน (นับตั้งแต่อนุมัติโครงการ)

- **งบประมาณในการดำเนินงาน**

23,000 บาท (สองหมื่นสามพันบาทถ้วน)

- ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลเชิงวิจัย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ
2. โครงเรื่อง (Story board) เกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ
3. แนวทางในการขยายผลการใช้ประโยชน์จากสื่อวีดีโอ

ผลเชิงพัฒนา

2. ได้วิดิทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ สำหรับขยายการใช้ประโยชน์จากโครงการวิจัยฯ ไปยังโรงเรียนบ้านไหลหิน และชุมชนอื่นๆ ที่สนใจ
3. อาจารย์และนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น

- นิยามศัพท์เฉพาะ

วันเสีย ในความเชื่อของชาวล้านนา หมายถึง วันที่ไม่ควรทำพิธีกรรมหรือทำกิจกรรม ส่วนวันเสียของการเผาศพ คือ วันที่เชื่อว่าไม่ควรทำพิธีเผาศพหรือฌาปนกิจศพ เพราะถ้าเผาศพในวันที่พระสงฆ์หรือผู้สูงอายุห้ามไว้ อาจทำให้เกิดเรื่องร้ายแรงต่อจากนั้น เช่น การตายต่อกันไปของคนในหมู่บ้าน หากศพแรกทำผิดจากความเชื่ออาจเป็นเหตุให้มีคนเสียชีวิตต่อกันไปอีกหลายราย ความเชื่อนี้แตกต่างกันไปในแต่ละหมู่บ้าน มีจำนวนเงื่อนไขมากน้อยไม่เท่ากัน หากยึดตามความเชื่อให้ครบทุกเงื่อนไขอาจทำให้บางเดือน เหลือวันที่สามารถทำพิธีเผาศพได้เพียงครึ่งเดือนเท่านั้น สำหรับวันที่เชื่อว่าเป็นวันเสียของชาวล้านนา เช่น วันอังคาร วันพุธ วันศุกร์ วันเสาร์ วันพระ เป็นต้น

วันเผาศพ หรือวันปลงศพ หรือวันฌาปนกิจศพ หมายถึง วันที่นำร่างผู้เสียชีวิตไปเผา ในเมรุที่ฌาปนสถาน หรือสุสาน หรือป่าช้า ในอดีตเคยมีการฝังศพแต่ปัจจุบันไม่พบแล้ว มักเคลื่อนศพด้วยการลากจูงออกจากบ้านผู้เจ้าภาพงานศพไปยังฌาปนสถาน ก่อนเวลา 12.00 น. และเสร็จพิธีไม่เกิน 14.00 น.

วันดา หมายถึง วันเตรียมพิธี หรือเตรียมอาหารก่อนวันเผาศพ แต่ถ้าวันเผาศพเป็นวันพฤหัสบดีจะเตรียมงานในวันพุธไม่ได้เนื่องจากเชื่อว่าเป็นวันเสีย จึงต้องเริ่มเตรียมตั้งแต่วันอังคาร จึงเรียกว่าวันดาเถาะ เพราะเชื่อว่าวันพุธเป็นวันเสียที่ไม่ควรเป็นวันตระเตรียมอาหารหรือเครื่องไทยทาน ทำให้จำนวนวันเตรียมความพร้อมเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็นในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

สะเปา หมายถึง เรือที่เจ้าภาพจัดหา มา แล้วใส่เครื่องไทยทาน โดยหวังว่าผู้ล่วงลับจะใช้เป็นพาหนะเดินทางไปสู่สรวงสวรรค์ มักเผาไปพร้อมกับปราสาท เพราะเป็นเพียงเรือจำลองทำด้วยกระดาษที่ออกแบบให้ดูเหมือนเรือเท่านั้น การเดินทางด้วยเรือก็ไม่น่าเป็นที่นิยมในบ้านไหลหิน จึงไม่มีใครขอยุซาเรือไปใช้ในแม่น้ำ

โปรยทาน หมายถึง การสละเงินทองเป็นทานแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยการโยนเหรียญออกไปให้กับผู้ร่วมพิธีแบบไม่เจาะจง โดยปกตินิยมโปรยทานในพิธีบวชพระ และกระทำก่อนจะเข้าโบสถ์เพื่อแสดงว่าต่อจากนี้ได้สละทรัพย์สินหมดแล้ว แต่บางชุมชนมีพิธีโปรยทาน หรือหว่านสตางค์ในงานศพ ซึ่งผู้สูงอายุชี้แนะว่าเป็นเรื่องไม่สมเหตุสมผล

ถุงข้าวต่วน หมายถึง ถุงย่ามบรรจุข้าวปลาอาหาร และเครื่องใช้ที่จำเป็น แล้วอุทิศให้ผู้ล่วงลับหวังให้เป็นประโยชน์ในระหว่างการเดินทางที่ผู้ล่วงลับยังเดินทางไปไม่ถึงที่หมาย ข้าวปลาอาหารจะถูกลูกหลานนำมาเปลี่ยนในถุงข้าวต่วนทุกวัน จนกว่าจะถึงวันทำพิธีเผาศพ

หลัว หรือ ฟิน หมายถึง ไม้ที่ใช้สำหรับหุงต้มอาหาร เผาศพ หรือเผาปราสาท ในวันแรกที่มีผู้เสียชีวิตในหมู่บ้าน ผู้ชายจะอาสาไปหาหลัวหรือไม้แห้งขนาดพอเหมาะสำหรับการขนย้ายจากป่าชุมชนมายังบ้าน ไม่เล็ก หรือใหญ่จนเกินไป เป็นไม้แห้งที่เหมาะสมแก่การเผาไหม้

ตำเป็นเป็นดีใครหัว ตำตัวเป็นดีใครให้ หมายถึง สำนวนเปรียบเทียบเพื่อเตือนสติว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนอื่นถูกมองว่าเป็นเรื่องน่าหัวเราะ ถ้าปัญหานั้นเกิดขึ้นกับตนเองถูกมองเป็น เรื่องน่าร้องไห้เสียใจ ซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นหรือควรลดน้อยถอยลง และถูกนำเสนอให้เห็นภาพปัญหา การจัดการงานศพในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน

ตำเป็นบ่อได้ใครหัว ตำตัวบ่ได้ใครให้ หมายถึง สำนวนเปรียบเทียบเพื่อเตือนสติว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนอื่นไม่มีเรื่องให้ต้องหัวเราะ ถ้าปัญหานั้นเกิดขึ้นกับตนเองก็ไม่มีเรื่องให้ต้อง ร้องไห้เสียใจจนเกิดกว่าเหตุ ซึ่งควรเกิดขึ้นในชุมชนที่เอื้อเฟื้อกัน (ใช้พูดในลักษณะเพื่อเอื้อเฟื้อ และเอื้ออาทรกัน)

สำรับ หมายถึง สังฆทานซึ่งบรรจุปัจจัยที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิต เช่น ยาสีฟัน แปรงสีฟัน สบู่ น้ำ หมกलों รูป เทียน เป็นต้น ในหมู่บ้านนี้สำรับมักเป็นถึงน้ำพลาสติกสีเหลือง เพื่อนบ้านจะหิ้วสำรับไปร่วมงานศพในฐานะเจ้าภาพร่วม แล้วเขียนชื่อร่วมเป็นเจ้าภาพบนกระดานใน คี้นั้น แต่ละคีนอาจมีเจ้าภาพมากถึง 60 ราย เพราะมีสำรับหรือสังฆทาน 60 ชุดที่จะถวายแด่ พระสงฆ์ วัด และอาจารย์ผู้ประกอบพิธี

ระดับความพึงพอใจ หมายถึง การประเมินความพึงพอใจของตัวแทนชุมชนในพื้นที่ และนักเรียนในชุมชนที่ร่วมประเมินวิถีทัศน์ที่ได้จัดทำขึ้น 2 เรื่อง โดยกำหนดคะแนนประเมินไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ	คะแนน
มากที่สุด	4.21 – 5.00
มาก	3.41 – 4.20
ปานกลาง	2.61 – 3.40
น้อย	1.81 – 2.60
น้อยที่สุด	0 – 1.80

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” นักวิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมเพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

- **แนวคิด และทฤษฎี**

- แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- การจัดการงานศพในศาสนาพุทธ
- โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับงานศพบ้านไหล่หิน
- วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย (Multimedia CAI)
- เทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโออย่างมีประสิทธิภาพ

- **งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**

2.1 แนวคิด และทฤษฎี

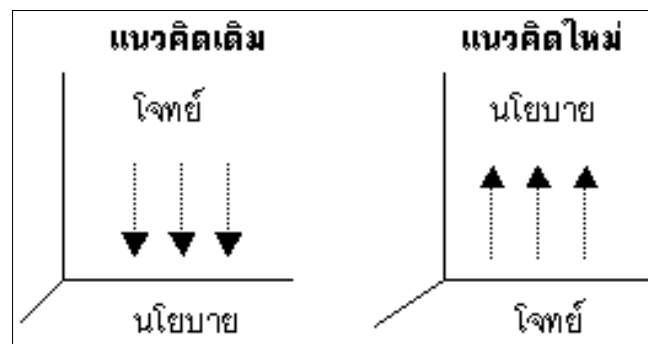
2.1.1 แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

งานวิจัยในประเทศไทยที่ผ่านมามักถูกตั้งโจทย์โดยนักวิชาการ หน่วยงานต่างๆ เพียงเพื่อทดสอบทฤษฎีบางอย่างหรือต้องการหาคำตอบบางอย่าง ที่กลุ่มคนเหล่านั้นสนใจหรือเข้าไปทำวิจัยในท้องถิ่น เพื่อการวางแผน กำหนดนโยบายบางอย่าง เพื่อคลี่คลายปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ แต่ก็ยังขาดการคำนึงถึงว่า ชุมชนต้องการจะคลี่คลาย ในสิ่งที่กลุ่มคนภายนอกเข้าไปศึกษาหรือไม่ กล่าวคือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง มักจะไม่ได้นำงานวิจัยไปใช้ หรือไม่ตอบสนองกับปัญหาของชุมชนนั่นเอง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงพยายามสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ในการสนับสนุนงานวิจัย คือ “ไม่ว่าเรื่องอะไรก็ตาม ที่จะทำวิจัย โจทย์ควรมาจากชุมชนท้องถิ่น ทำแล้วก่อให้เกิด ความเปลี่ยนแปลงในชุมชน ทำให้คนในชุมชน ได้เรียนรู้และเก่งขึ้น” ทำยที่สุดแล้ว เมื่อมีงานวิจัย มีข้อมูลและประสบการณ์จากหลายๆ พื้นที่ หลายๆ ชุมชนทั่วประเทศเพียงพอ ก็คาดว่า จะสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ เพื่อผลักดัน สู่การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ในระดับภาค ระดับประเทศ ทำให้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นคลี่คลายในที่สุด สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นองค์กรนอกระบบราชการบริหารงานโดยอิสระ ภายใต้การกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2536 เพื่อให้การสนับสนุนการวิจัย ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และงานวิชาการด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2541 เพื่อให้ดำเนินการ ในฝ่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้แนวคิดใหม่ เน้นการสร้างกระบวนการ “ติดอาวุธทางปัญญา” (Empowerment) แก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเน้นให้ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จาก กระบวนการวิจัย หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นกลไกหนึ่ง ในการสร้างบรรยากาศ “การเรียนรู้ของทุกคน ทุกคนเรียนรู้ เรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่” ตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นำไปสู่ความสามารถ ในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และพึ่งตนเอง ได้ในชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืนในที่สุด

(อ้างอิงจาก : http://www.vijai.org/Tool_vijai/05/01.asp)

2.1.2 การจัดการงานศพในศาสนาพุทธ

การจัดการงานศพในปัจจุบันมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ซึ่งความเชื่อที่แตกต่างอย่างชัดเจน คือศาสนาในศาสนาพุทธจะมีพระสงฆ์สวดอภิธรรมทุกคืน ในศาสนาคริสต์มีบาทหลวงเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ในศาสนาอิสลามนิยมจัดการศพให้แล้วเสร็จใน 24 ชั่วโมง

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาพุทธ แต่ความเชื่อเรื่องการจัดการงานศพในศาสนาพุทธก็ยังมี ความแตกต่างกัน โดยเฉพาะความแตกต่างของพิธีกรรมในกรุงเทพฯ ในอำเภอเมืองของแต่ละจังหวัด และในหมู่บ้านรอบนอก ความช่วยเหลือเกื้อกูลจะลดหลั่นกันไป สำหรับในกรุงเทพฯ นิยมนำศพไปทำพิธีที่วัด โดยมีผู้รับเหมาทำธุรกิจเกี่ยวกับงานศพทำหน้าที่จัดการดูแลให้ทุกอย่าง เจ้าภาพมีหน้าที่ไปร่วมประกอบพิธีทางศาสนาในเวลาค่ำ ต้องการแบบใดเลือกได้ตามงบประมาณของเจ้าภาพ แต่ในหมู่บ้านรอบนอกไม่มีเงินทองก็ยังประกอบพิธีทางศาสนาได้ มีเพื่อนบ้านไปช่วยเหลือเกื้อกูลทุกเช้าค่ำ ช่วยงานในบ้าน งานครัว งานขนของ งานการเงิน งานวัด และอีกสารพัดโดยไม่มีค่าตอบแทนเพราะทุกคนไปด้วยใจ หลังพิธีฌาปนกิจก็จะมีเงินสมากที่เพื่อนบ้านจ่ายเป็นเงินช่วยเหลือมิให้ต้องเดือดร้อนจนเกินจะแก้ไข ซึ่งเป็นสิ่งที่ในเมืองหลวงขาดหายไป (อ้างอิงจาก : นิตยสารเนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก (National Geographic) ฉบับภาษาไทย ฉบับประจำเดือน พฤษภาคม 2552 หน้า 133)

2.1.3 โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับงานศพบ้านไหล่หิน

ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ได้ทำโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” แล้วพบว่า

การตีความหมายของการจัดการงานศพตามค่านิยมที่ไหลจากเมืองสู่ท้องถิ่น กลายเป็นวัฒนธรรม ที่ออกห่างจากความหมายของการสูญเสียและโศกเศร้าของญาติมิตรที่ถูกทดแทนด้วยค่านิยมที่ชีวิตความหรรษา และเกิดการแข่งขันความมีหน้ามีตาของเจ้าภาพงานศพ เป็นสาเหตุสำคัญของปัญหา ที่ทำให้รูปแบบงานศพถอยห่างจากการจัดงานศพตามวิถีปฏิบัติในอดีตที่ตั้งอยู่บนการช่วยเหลือเกื้อกูล ความเห็นอกเห็นใจและถ้อยทีถ้อยอาศัย จึงได้จัดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการงานศพในอดีตถึงปัจจุบัน และหารูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลที่ได้จากการวิจัยที่สำคัญคือ ประเด็นข้อตกลงเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านไหล่หินจำนวน 16 ข้อ ซึ่งเป็นประชาคมที่ได้รับการยอมรับผ่านเวทีประชาคมในหลายระดับ และนำประเด็นข้อตกลงที่ได้ไปขยายผลสู่ 4 หมู่บ้านใกล้เคียง เป็นเครื่องมือให้กับผู้นำ มัคทายก ผู้สูงอายุ แม่บ้าน ครู และกรรมการหมู่บ้านนำไปขยายประเด็นที่ต้องการจัดการในหมู่บ้านของตนต่อไป (อ้างอิงจาก : บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ และคณะ. “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ตุลาคม 2552 หน้า จ)

2.1.4 วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วิธีวิทยาของงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาจากองค์ประกอบ 3 ส่วนที่สำคัญคือ 1) งานวิจัยวิชาการ 2) งานพัฒนา และ 3) วิถีแบบชาวบ้าน

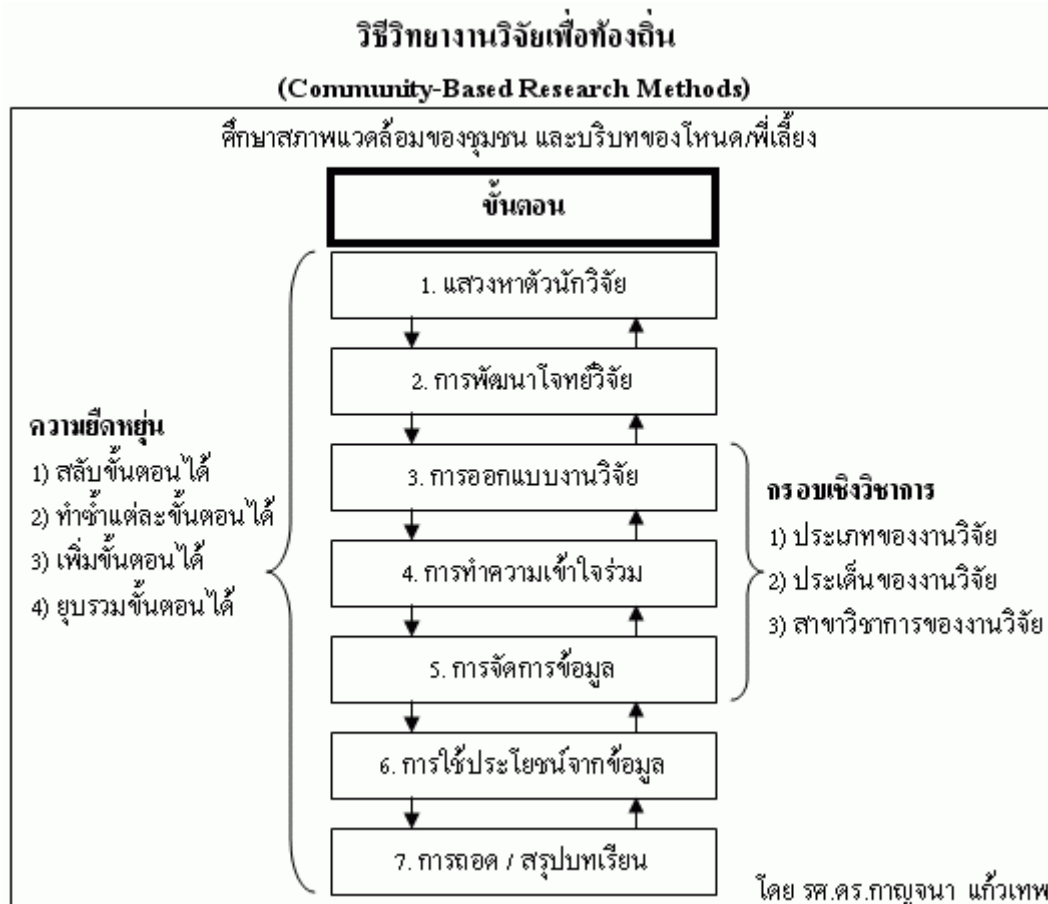
งานวิจัยวิชาการ คือ งานที่รักษาแก่นของขั้นตอนที่จำเป็นของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ อาจมีการตัดออก/ลดทอน/ทดแทน/แปรรูป เช่น นักวิจัยที่เป็นชาวบ้านจะไม่เตรียมฐานความรู้ด้วยการทบทวนวรรณกรรม (Review Literature) แต่จะใช้การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เข้ามาทดแทน

งานพัฒนา คือ การรักษาเป้าหมายที่จะนำเอาความรู้ที่ค้นพบไปค้นคิดกิจกรรม เพื่อการปรับปรุง/แก้ไขสภาพแวดล้อม ให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีอย่างมีแผน/มีข้อมูล-ข้อเท็จจริงรองรับ (Planned Change)

วิถีชาวบ้าน คือ นักวิจัยชาวบ้านที่มีวิธีคิดแตกต่างไปจากนักวิจัย/นักพัฒนา ดังนั้นทุกขั้นตอนจึงต้องกำกับด้วยวิถีแบบชาวบ้าน เพื่อให้ความรู้ที่เกิดจากงานวิจัยสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Applicable)

ขั้นตอนวิธีวิทยางานวิจัยโดยสรุปมี 7 ขั้นตอน โดยขั้นตอนเหล่านี้จะเน้นไปที่คุณลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ต่างไปจากวิธีวิทยาของการวิจัยแบบวิชาการทั่วไป มีดังนี้ 1) การแสวงหาตัวนักวิจัย 2) การพัฒนาโจทย์วิจัย 3) การออกแบบงานวิจัย 4) การทำความเข้าใจ

ร่วม 5) การจัดการข้อมูล 6) การใช้ประโยชน์จากข้อมูล 7) การถอด/สรุปบทเรียน โดยขั้นตอนเหล่านี้สามารถปรับหรือมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของประเด็น พื้นที่ หรือกระบวนการ แม้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นถูกจัดว่าเป็นงานวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) แต่ในวิธีวิทยาทั้ง 7 ขั้นตอนนั้นมีอยู่ 3 ขั้นตอนที่ยังสอดคล้องกับวิธีวิทยาของการวิจัยเชิงวิชาการทั่วไป คือขั้นตอนที่ 3 ถึง 5 ที่มีกรอบเชิงวิชาการที่ต้องคำนึงถึง คือ ประเภทของงานวิจัย ประเด็นของงานวิจัยและสาขาวิชาการของงานวิจัย (อ้างอิงจาก : กาญจนา แก้วเทพ. ปีที่ 10. ฉบับที่ 1. จดหมายข่าวงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.ประจำเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2552 : หน้า 29)

2.1.5 การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย (Multimedia CAI)

การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบมัลติมีเดียเน้นในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนและการพัฒนาต้องคำนึงถึงการออกแบบบทเรียน CAI ระบบมัลติมีเดียด้วย โดยการพัฒนาโปรแกรมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำความเข้าใจตรงกัน โดยยึดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบทเรียน และหลักการของกระบวนการจิตวิทยา เป็นหลักการพัฒนาบทเรียนช่วยสอน (CAI) ระบบมัลติมีเดีย มีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบทเรียน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบทเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะควบคุมให้การสร้างโปรแกรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และใช้งานได้อย่างมี

ประสิทธิภาพตามที่ต้องการ การกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบทเรียนจะต้องพิจารณา หัวข้อของงานที่จะทำมาพัฒนาโปรแกรม วัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้ใช้กลุ่มเป้าหมาย ผลที่คาดว่าจะได้รับการใช้โปรแกรม

2. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดส่งผลให้การสื่อความหมายด้วยระบบมัลติมีเดียบรรลุตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นโปรแกรมนำเสนอต่อไป ซึ่งจะต้องพิจารณา ขอบเขตและรายละเอียดของเนื้อหา วิธีการนำเสนอเนื้อหา ระยะเวลาการนำเสนอตามเนื้อหา การเลือกสื่อที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ วิธีการโต้ตอบระหว่างโปรแกรมกับผู้ใช้ตามหลักการสื่อความหมาย วิธีการตรวจปรับเนื้อหา การเสริมแรงและสร้างสรรค์บรรยากาศร่วม วิธีการประเมินผล

3. การเขียน Storyboard การเขียนสคริปต์ หรือ Storyboard เพื่อใช้กำหนดแนวทางการดำเนินเรื่องของเนื้อหาที่จะนำเสนอตามเป้าหมายการเขียนสคริปต์มีขั้นตอนคือ 1) การสร้างโฟลว์ชาร์ต เพื่อควบคุมหรือกำหนดขั้นตอนการทำงานโปรแกรม จะมีความสัมพันธ์กับวิธีการออกแบบว่าจะให้บทเรียนมีการทำงานเป็นแบบใด 2) การจัดทำ Storyboard เป็นการแจกแจงรายละเอียดลงไปว่าในส่วนนี้ประกอบด้วยภาพ ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว มีเสียงหรือเพลงประกอบหรือไม่ และมีการเรียงลำดับการทำงานอย่างไร มีการวางหน้าจออย่างไรรวมทั้งการกำหนดแหล่งของข้อมูล เช่น ภาพและเสียงจะได้มาอย่างไร จากแหล่งไหน

4. การเตรียมข้อมูลสำหรับ Storyboard ข้อมูลสำหรับ Storyboard อาจมีทั้งภาพ เสียง ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว (Animation Movies) หรืออื่นๆ ซึ่งจะต้องมีการจัดเตรียมขึ้นมาก่อนที่จะนำไปใส่โปรแกรม มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง คือการจัดเตรียมภาพสำหรับโปรแกรม การจัดเตรียมเสียง ข้อมูลที่เป็นข้อความอาจจะป้อนลงไปใน Authoring Program

5. สร้างโปรแกรม (Authoring) เป็นขั้นตอนที่รวบรวมเอาสิ่งต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้มารวมกันให้เกิดเป็นโปรแกรมขึ้นมาด้วย Authoring System โดยมีการจัดเรียงลำดับการทำงานตามโฟลว์ชาร์ตที่ออกแบบไว้ และกำหนดรายละเอียด ตามที่กำหนดไว้ใน Storyboard

6. ทดสอบโปรแกรม เป็นการทดสอบว่ามีเนื้อหาสมบูรณ์ตาม Storyboard หรือไม่ ทดสอบเพื่อหาข้อผิดพลาดของโปรแกรม (Bug)

7. การทำเอกสารประกอบบทเรียน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับปรุงแก้ไข การบำรุงรักษา โปรแกรมในอนาคต เอกสารนี้จะรวมถึงโฟลว์ชาร์ตและ Storyboard

8. การจัดเตรียมบทเรียนสำหรับผู้ใช้ เป็นขั้นตอนที่ว่าจะส่งโปรแกรมไปยังผู้ใช้อย่างไร จะใส่ในแผ่นดิสก์หรือจะมีการย่อขนาดโปรแกรมก่อนหรือไม่ จะต้องมีการเตรียมการติดตั้งซอฟต์แวร์หรือไม่

9. การจัดคู่มือการใช้โปรแกรม โปรแกรมโดยทั่วไปจะต้องมีคู่มือประกอบการใช้ที่ผู้ใช้นำไปศึกษาเพื่อหัดใช้โปรแกรม โปรแกรมที่เป็นมัลติมีเดียจะมีข้อได้เปรียบมากในส่วนของการแนะนำและฝึกใช้โปรแกรม ทั้งนี้เพราะมีทั้งภาพ เสียง และ Animation (อ้างอิงจาก : สุรินทร์ ยี่นิค. การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย (Multimedia CAI).[ออนไลน์].เข้าถึงได้จาก :

2.1.6 เทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโออย่างมีประสิทธิภาพ

การถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโอั้นโดยหลักแล้วควรจับกล้องวิดีโอด้วยมือขวาเพื่อจะสามารถใช้ปุ่ม Start/stop ได้อย่างสะดวก โดยการสอดมือไว้ด้านข้างตัวกล้องและ ควรปรับสายรัดมือให้กระชับ

ท่าทางการจับกล้อง

- หย่อนไหล่ทั้งสองข้างให้สบายและเก็บศอกให้อยู่ใกล้ตัวเพื่อความมั่นคงในการถ่ายภาพ
- จับประคองตัวกล้องด้านล่างหรือด้านข้างเพื่อช่วยให้ภาพนั้นนิ่ง
- ยืนให้เท้าทั้งสองข้างห่างกันพอประมาณ เพื่อเป็นการช่วยให้ภาพคงที่
- สำหรับการถ่ายภาพมุมสูงให้ใช้จ้องมองภาพช่วยในการมองภาพ
- ปรับระดับจอให้สามารถมองได้ชัดเจน

- การถ่ายภาพมุมต่ำให้ใช้เข่าช่วยในการวางกล้องอาจใช้จ้องมองภาพหรือจ้องมองภาพตามความถนัด

- การใช้ขาตั้งกล้องจะช่วยให้ถ่ายภาพวิดีโอได้นิ่งและคงที่

การบันทึกภาพวิดีโออย่างมีประสิทธิภาพ

● การซูมภาพ

การซูมภาพจะมีผลต่อระยะความใหญ่เล็กของภาพในขณะที่ภาพซึ่งทำการบันทึกอยู่ในโฟกัสของกล้อง สามารถถ่ายบันทึกวีดีโอให้ดูน่าสนใจมากขึ้นด้วยการใช้การซูมภาพ

วิธีการซูมภาพ

กล้องวิดีโอจะมีปุ่มซูมภาพ W มุมกว้าง T มุมใกล้ เพียงกดปุ่ม T เพื่อซูมภาพเข้ามาใกล้และกดปุ่ม W เพื่อซูมภาพออกไป

ข้อแนะนำในการชুমภาพ

ชุมภาพเข้าเพื่อโฟกัสภาพเฉพาะเจาะจงของวัตถุที่จะถ่ายบันทึก ชุมภาพออกเพื่อแสดงสภาวะแวดล้อมรอบข้าง จะเป็นการดีถ้าถ่ายภาพเข้าไว้ประมาณ 5 วินาที ทั้งในช่วงเริ่มและสิ้นสุดการชุม เพราะการชุมเข้าไปช้ามาบ่อยๆ ทำให้ดูน่าเบื่อให้ค่อยๆ ชุมทีละน้อยเพื่อการถ่ายภาพที่ดีและการชุมภาพมากจะทำให้เกิดการสั่นไหวของภาพอีกด้วย ควรจะใช้ระบบป้องกันภาพสั่นไหว (steady shot) เพื่อให้ได้ภาพที่นิ่งสมจริงมากขึ้น

ไม่ได้ใช้ระบบป้องกันภาพสั่นไหว

ใช้ระบบป้องกันภาพสั่นไหว

เทคนิคการแพนกล้อง

การแพนกล้อง จะใช้ในกรณีที่ฉากที่จะถ่ายนั้นใหญ่เกินไปไม่สามารถจะบรรจุลงใจจอภาพได้ทั้งหมด ในการถ่ายภาพครั้งเดียว ควรใช้เทคนิคการแพนกล้อง เมื่อต้องการเน้นให้เห็นความกว้างของภาพที่จะถ่ายหรือเพื่อแสดงให้เห็นภาพใหญ่ทั้งหมด

การแพนกล้องควรจะเคลื่อนกล้องอย่างช้าๆ ข้ามผ่านภาพที่กำลังบันทึกไป และควรจะต้องกล้องให้นิ่งและมั่นคงจากจุดเริ่มต้นประมาณ 5 วินาที และแพนกล้องไปเรื่อยๆ จนถึงจุดสิ้นสุดการแพนภาพประมาณ 5 วินาที

ข้อพึงระวังในการใช้กล้องวิดีโอ

- ควรจับกล้องให้อยู่ในแนวราบเสมอ ถึงแม้จะจับกล้องได้อย่างมั่นคงก็ตาม แต่ภาพที่ได้มามุมมองของภาพจะเฉียงอยู่ไม่อยู่ในแนวราบ ระวังระดับวางให้กล้องอยู่ในแนวราบและแนวตั้งในกรอบภาพเสมอเพื่อให้ภาพที่ได้ออกมาดูมีมุมมองที่สวยงาม
- ไม่ควรเคลื่อนไหวกล้องอย่างรวดเร็ว เพราะการเคลื่อนไหวกล้องอย่างรวดเร็วนั้น จะทำให้ภาพที่ถ่ายมาเกิดการสั่นไหว และทำให้การบันทึกภาพดูสับสนไม่เป็นเรื่องราว
- ไม่ควรชุมภาพบ่อยเกินไป ถ้าใช้การชุมภาพบ่อยครั้งจนเกินไป จะยิ่งเสี่ยงในการที่ภาพที่ได้ออกมานั้นจะสั่นไหว ให้ใช้การชุมภาพทีละน้อย เพื่อภาพที่บันทึกออกมานั้นจะสวยงาม
- การจะเปลี่ยนฉากที่ถ่ายใหม่ให้นับหนึ่งถึงห้าก่อน เพื่อให้ผู้ชมเห็นและจำภาพในฉากนั้นได้ อย่างไรก็ตามถ่ายวิดีโอจากใดฉากหนึ่งนานเกินไปวิดีโอที่ออกมาจะดูน่าเบื่อไม่น่าสนใจ ลองถ่ายภาพแต่ละฉากไม่นานเกินไปแต่ละฉากควรมีความยาวประมาณ 5 – 10 นาที
- ใช้สภาพแสงในปกติในการถ่ายภาพให้มากที่สุด ภาพจะออกมาดีแม้จะถ่ายในสภาพแสงที่ตกด้านหลังภาพก็ตาม ขอแนะนำให้ถ่ายภาพในสภาวะแสงปกติ เพื่อจะให้ภาพที่ออกมานั้นมีชีวิตชีวา

- เริ่มถ่ายวิดีโอฉากแรกควรเป็นมุมกว้าง เพื่อลดการสั่นและการมัวของภาพเนื่องจากภาพไม่อยู่ในโฟกัส ทำให้ผู้ชมจดจำสิ่งที่อยู่รอบๆ ในภาพจากนั้นได้ง่ายขึ้น

การเตรียมตัวสำหรับการถ่ายวิดีโอนอกสถานที่

- ตรวจสอบดูเทปวิดีโอที่ใช้ว่าต้องมีม้วนเทปไว้เพียงพอตลอดการใช้งาน หลังจากถ่ายวิดีโอเรียบร้อยแล้วให้เลื่อนปุ่มแดงที่ก้นตลับเทปไปตำแหน่ง Save เพื่อป้องกันไม่ให้บันทึกม้วนเทปที่ได้บันทึกไว้แล้ว

- แบตเตอรี่ ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแบตเตอรี่ที่ใช้ มีกำลังไฟพอเพียงและสามารถใช้งานจนจบการถ่าย

- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ไฟวิดีโอ, ฟิวเตอร์ ฯลฯ ครบถ้วน

การดูแลรักษากล้อง

- หากไม่ได้ใช้กล้องเป็นเวลานานให้ถอดเทปออกจากกล้อง และเปิดเครื่อง ใช้งานกล้องในส่วน Camera หรือ VTR และเล่นเทปเป็นเวลานาน 3 นาที

- ทำความสะอาดเลนส์ด้วยแปรงนุ่มๆ หากมีรอยนิ้วมือบนผิวเลนส์ให้เช็ดออกด้วยผ้านุ่มๆ

- เช็ดทำความสะอาดตัวกล้องด้วยผ้าแห้งนุ่มๆ หรือชุบหมาดๆ ด้วยน้ำสบู่อ่อน ๆ อย่างใช้พวกน้ำยาละลายซึ่งอาจทำลายผิวเคลือบกล้องได้

- ระมัดระวังอย่าให้ทรายเข้าไปในกล้อง เมื่อใช้กล้องบนชายหาดหรือไปในที่มีฝุ่นมากๆ ควรป้องกันฝุ่น และทรายไม่ให้เข้ากล้อง เพราะอาจทำให้เกิดข้อบกพร่องในการทำงานซึ่งบางครั้งไม่อาจแก้ไขได้

- เมื่อไม่ใช้งานให้ตั้งสวิตช์ไปที่ off เสมอ

การดูแลรักษาม้วนเทป

- อย่าใส่สิ่งใดๆ ลงไปในช่องเล็กๆ ทางก้นตลับเทป ช่องนี้ใช้สำหรับให้กล้องตรวจจับชนิดเทป ความหนาของเทป และตรวจว่าแถบการบันทึกเทปเปิดหรือปิด

- อย่าเปิดกล้องเทปออกหรือจับเนื้อเทป

- หลีกเลี่ยงการจับหรือการกดทำให้เนื้อเทปเสียหาย หากต้องการเช็ดฝุ่นให้ใช้ผ้านุ่ม ๆ

(อ้างอิงจาก : <http://www.edu.msu.ac.th/educub/sutat/index3.html> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)).

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 นายรณชิต นราพันธ์ ได้ทำโครงการวิจัย “การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) เรื่อง สี ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดงมูลเหล็ก เขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร” ได้พบว่า

การเรียนการสอนในรายวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ มีความจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดทักษะทั้งทางด้านความคิดสร้างสรรค์ รู้คุณค่าของผลงานและสื่อที่ใช้มีความจำเป็นอย่างมากในการเชื่อมโยงความรู้และช่วยประหยัดเวลาในการสื่อความเข้าใจระหว่างนักเรียนกับผู้สอน

ผลการวิจัยปรากฏว่า สื่อวีดิทัศน์ เรื่อง สี กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 87.40/87.77 เป็นไปตามที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ผลความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยสื่อภาพบรรยายประกอบเสียง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลความความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อวีดิทัศน์ มีความพึงพอใจสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยสื่อภาพบรรยายประกอบเสียง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ (อ้างอิงจาก : รณชิต นราพันธ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.kuart2007.com/kuart%20im/Re%201.doc>. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)).

2.2.2 นางสุนันทา เหมวงษ์ ได้ทำโครงการวิจัย “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” ได้พบว่า

การจัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์กำลังเป็นที่นิยมใช้กันมาก เพราะเป็นนวัตกรรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ผู้เรียนสามารถใช้เพื่อเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวิต

ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 87.58 / 87.70 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ร้อยละ 78 นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง

ดังนั้น บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวิต สามารถนำไปศึกษาและพัฒนาเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อ้างอิงจาก : สุนันทา เหมวงษ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.prachak.ac.th/index.php/-othermenu-64/86--cai->. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)).

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 ระยะเวลาในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2552 – 28 กุมภาพันธ์ 2553

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้เข้าร่วม	ระยะเวลา
1. เวทีเตรียมความพร้อมทบทวนกระบวนการวิจัย วางแผนการปฏิบัติงาน - ความเป็นมาของโครงการ - ชี้แจงบทบาทการทำงาน/ทีมวิจัย/พื้นที่ - แผนการดำเนินงาน - ชี้แจงรายละเอียดค่าใช้จ่าย	- เพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม แผนการดำเนินงานกับทีมวิจัย และพื้นที่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 1
2. เวทีเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หิน หมู่ 2 และหมู่ 6	- เพื่อออกแบบเค้าโครงการสำรวจข้อมูล - เพื่อศึกษา ค้นคว้าข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำงานวิจัย ให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงข้อมูล ได้ถูกต้องและชัดเจน	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 1
3. เวทีออกแบบโครงเรื่องร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หิน หมู่ 2 และหมู่ 6	- เพื่อวางโครงเรื่อง หรือเนื้อหาของสื่อวีดิโอร่วมกันกับตัวแทนชุมชน - เพื่อปรึกษาหารือ และหาข้อสรุปของเนื้อหาในสื่อวีดิโอนำผลจากวิเคราะห์วางโครงเรื่องเข้าสู่เวที	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 2
4. เวทีการจัดทำการบันทึกวีดิโอ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หิน หมู่ 2 และหมู่ 6	- เพื่อเก็บรวบรวม บันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง ที่จะนำไปใช้ในการผลิตสื่อวีดิโอ	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 2

5. การติดต่อ พร้อมจัดทำวีดิโอต้นแบบของชุมชนบ้านไหล่หิน	- เพื่อนำภาพเคลื่อนไหวที่บันทึกมาไปตัดแปลง แก้ไขให้อยู่ในรูปของสื่อวีดิโอ - เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอตามโครงเรื่องที่วางไว้	ทีมวิจัย	เดือนที่ 3
6. เวทีทดสอบวีดิโอต้นแบบกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง/ชุมชนหมู่ 2 หมู่ 6 และประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับแก้	- เพื่อตรวจสอบ และขอคำปรึกษาจากผู้เกี่ยวข้องที่ร่วมจัดทำวีดิโอ - เพื่อหาข้อผิดพลาด และข้อสรุป ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อสื่อวีดิโอ ผ่านเวทีชุมชน	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 4
7. เวทีนำเสนอวีดิโอ เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียน โรงเรียนบ้านไหล่หินและโรงเรียนไหล่หินวิทยา และประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับปรุงวีดิโอ นำไปสู่การเผยแพร่	- นำสื่อวีดิโอที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองเผยแพร่สู่โรงเรียนอย่างจริงจัง แล้วสำรวจทัศนคติ ของเยาวชนที่มีต่อสื่อวีดิโอ เพื่อหาข้อผิดพลาดอีกที แล้วนำมาปรับปรุงให้สื่อวีดิโอมีความสมบูรณ์ นำไปสู่การเผยแพร่ที่ถูกต้อง และครบถ้วน	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 5
8. สรุปรายงานผลการวิจัย	- เพื่อสรุปผลของการทำวิจัย พร้อมจัดทำรายงานวิจัย	ทีมวิจัย และผู้เกี่ยวข้อง	เดือนที่ 6

การดำเนินงานเพื่อหาแนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง จึงได้ออกแบบกระบวนการ ดังนี้

1. เริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับทุน CBR และเป็นโครงการต้นแบบ ศึกษาหนังสือเทคนิคการถ่ายวีดิโอ วิธีการตัดต่อวีดิโอด้วยโปรแกรม Adobe Premiere
2. เรียนรู้ชุมชน เข้าพบผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู
3. มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน และนักวิจัยชุมชน พร้อมบันทึกวีดิโอ
4. เรียนรู้การจัดการงานศพในหมู่บ้านไหล่หิน
5. ศึกษางานวิจัยที่มีการจัดทำสื่อวีดิโอ เพื่อเป็นบทเรียน และแนวคิดในการยกวางโครงวีดิโอ ซึ่งจากการเข้าพบบุคคลหลากหลายบทบาท ทำให้ทีมวิจัยมองเห็นว่าควรจัดทำวีดิโอขึ้นมา 2 เรื่อง เพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละคน คือ เรื่องที่ 1

“รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอในประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไข และผลที่ได้รับ เหมาะสำหรับเผยแพร่สู่โรงเรียนเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยของโครงการ CBR มีเนื้อหาเชิงวิชาการ เหมาะกับผู้นำชุมชน อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน

6. ยกร่างโครงวิดีโอทั้ง 2 เรื่อง
7. ยกร่างสคริปต์บทพูด
8. จัดทำบทวิเคราะห์เพื่อจัดวางตัวละครให้เหมาะสมกับบทพูด และปรับแก้ประเด็นคำพูด
9. จากนั้นนำโครงวิดีโอและบทพูดเข้าสู่เวทีเพื่อร่วมพิจารณา โดยให้ตัวแทนชุมชนปรับแก้ประเด็นบทพูดตามบริบทของตน เพื่อให้บทพูดสมบูรณ์มากขึ้น
10. เมื่อได้บทพูดที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว จึงนำไปสู่การถ่ายบันทึกวิดีโอกับตัวแทนชุมชนตามบทพูด
11. นำไฟล์วิดีโอที่ถ่ายบันทึกมาคัดแยก เลือกไฟล์ที่ดีที่สุด จัดเรียงไฟล์วิดีโอเพื่อง่ายต่อการตัดต่อ
12. จากนั้นนำวิดีโอมาประกอบกันเป็นเรื่องจากบทพูด ตัดส่วนเกินหรือใส่ Effect ให้กับวิดีโอ จัดการปรับระดับเสียงให้เท่าๆ กัน
13. บันทึกวิดีโอลงแผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero
14. นำวิดีโอที่บันทึกแบบเข้าสู่เวทีชุมชน พร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$)
15. นำสื่อวิดีโอที่บันทึกเข้าสู่โรงเรียนบ้านไหล่หินพร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถามซึ่งพบว่าผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$)
16. นำสื่อวิดีโอที่บันทึกเข้าสู่โรงเรียนไหล่หินวิทยา พร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.59$)
17. รวบรวมทั้งหมดเผยแพร่สู่เว็บไซต์ www.idy69.com และ www.thaiail.com/research

ภาพแสดงกระบวนการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลขององค์ความรู้

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

ตำบลไหล่หินอยู่ในเขตอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากอำเภอเกาะคาไปทางทิศตะวันตกประมาณ 7 กิโลเมตรตามเส้นทางกรมทางหลวงชนบทที่สป.4007 ปรับปรุงเส้นทางในปี พ.ศ. 2548 โดยเส้นทางก่อนการปรับปรุงเรียกว่าถนนรพช.สายเกาะคา-นาโป่งหาญ มีแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านคือแม่น้ำยาวถูกใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค มีหมู่บ้านทั้งหมด 6 หมู่บ้าน ได้แก่ 1) บ้านเข้าซ้อน 2) บ้านไหล่หิน 3) บ้านแม่ฮวก 4) บ้านมะกอกนาบัว 5) บ้านกัว 6) บ้านไหล่หินตะวันตก สำหรับหมู่บ้านที่ 6 คือหมู่บ้านที่แยกออกมาจากบ้านไหล่หินหมู่ที่ 2 เมื่อปี พ.ศ.2546 ความเป็นพี่น้องหรือเครือญาติ ความศรัทธาต่อศาสนสถาน และความสามัคคีคนในชุมชนทั้ง 2 จึงยังไม่ขาดออกจากกันโดยสิ้นเชิง

แต่ละหมู่บ้านเกิดจากการรวมกันของชุมชนขนาดเล็กหรือหมู่บ้านย่อยมารวมกันเป็นหมู่บ้านใหญ่ ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านเข้าซ้อน เกิดจากการรวม 3 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านเข้าซ้อน บ้านสบฮวก และบ้านแพะ หมู่ที่ 2 บ้านไหล่หิน เกิดจากการรวม 3 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านไหล่หิน บ้านหล่ายดำหรือบ้านสันมะพร้าวหรือบ้านสันติสุข และบ้านแพะ หมู่ที่ 3 บ้านแม่ฮวก เกิดจากการรวม 3 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านแม่ฮวก บ้านนอก บ้านหล่ายหรือบ้านทุ่งหรือบ้านโต้ง หมู่ที่ 4 บ้านมะกอก นาบัว เกิดจากการรวม 3 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านนาบัว บ้านแพะ และบ้านมะกอก หมู่ที่ 5 บ้านกัว เกิดจากการรวม 3 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านหนองถ่าน บ้านห้วยยาหล้า และบ้านกัว หมู่ที่ 6 บ้านไหล่หินตะวันตก เกิดจากการรวม 2 หมู่บ้านย่อย คือ บ้านทุ่ง และบ้านไหล่หินตะวันตก อาจสรุปได้ว่าตำบลไหล่หินเกิดจากการรวมกันของหมู่บ้านย่อยจำนวน 17 หมู่บ้าน แต่การรวมหมู่บ้านย่อยเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจมาเป็นตัวแปร ที่ทำให้การบริหารจัดการง่ายขึ้น จึงเหลือหมู่บ้านใหญ่อย่างเป็นทางการเพียง 6 หมู่บ้าน

ตำบลไหล่หินมีประชากรโดยประมาณ 5,632 คนใน 1,654 ครัวเรือน บนพื้นที่ 135 ตารางกิโลเมตรหรือ 86,250 ไร่ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลใหม่พัฒนา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลเกาะคาและตำบลนาแก้ว อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลลำปางหลวงและตำบลเกาะคา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ทิศตะวันตกติดต่อกับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติแม่เลียงเชื่อมต่อกับ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

จากผลสำรวจ ณ วันที่ 21 เมษายน 2551 เกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน และประชากรแยกรายหมู่บ้าน มีข้อมูลดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านเข้าซ้อน มี 369 หลังคาเรือน เป็นชาย 680 คน เป็นหญิง 658 คน รวม 1,338 คน หมู่ที่ 2 บ้านไหล่หิน มี 384 หลังคาเรือน เป็นชาย 540 คน เป็นหญิง 889 คน รวม 1,429 คน หมู่ที่ 3 บ้านแม่ฮวก มี 237 หลังคาเรือน เป็นชาย 430 คน เป็นหญิง 446 คน รวม 876 คน หมู่ที่ 4 บ้านมะกอกนาบัว มี 317 หลังคาเรือน เป็นชาย 496 คน เป็นหญิง 501 คน รวม 997 คน หมู่ที่ 5 บ้านกิ้ว มี 146 หลังคาเรือน เป็นชาย 258 คน เป็นหญิง 263 คน รวม 521 คน หมู่ที่ 6 บ้านไหล่หินตะวันตก มี 201 หลังคาเรือน เป็นชาย 355 คน เป็นหญิง 390 คน รวม 745 คน รวมทั้งตำบล มี 1,654 หลังคาเรือน เป็นชาย 2,759 คน เป็นหญิง 3,147 คน รวม 5,906 คน

อาชีพของคนในตำบลส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม 60% รองลงมาคืออุตสาหกรรม 20% นอกจากนั้นเป็นรับจ้างทั่วไป ว่างงาน และอาชีพอื่น มีประมาณ 10% 2% และ 8% ตามลำดับ

วัดในตำบลไหล่หินมีทั้งหมด 6 วัด โดยวัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางความเชื่อและวัฒนธรรมของหมู่บ้านทั้ง 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านเข้าซ้อน มีวัดเข้าซ้อน หมู่ที่ 2 บ้านไหล่หิน มีวัดไหล่หินหลวง หมู่ที่ 3 บ้านแม่ฮวก มีวัดแม่ฮวก หมู่ที่ 4 บ้านมะกอกนาบัว มีวัดมะกอก หมู่ที่ 5 บ้านกิ้ว มีวัดอัมพวันาราม หมู่ที่ 6 บ้านไหล่หินตะวันตก มีวัดชัยมงคลธรรมวราราม สำหรับวัดที่เก่าแก่ที่สุดในตำบลไหล่หินคือวัดไหล่หินหลวง หรือวัดเสลารัตนปัพพตาราม หรือวัดไหล่หินหลวงแก้วช้างยืน

สถานศึกษาในตำบลไหล่หินมีทั้งโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ตั้งอยู่ใกล้เคียงวัดไหล่หินหลวง โดยโรงเรียนแห่งแรกของตำบลเปิดสอนในวัดไหล่หินหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ.2470 ส่วนโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีชื่อว่าโรงเรียนบ้านไหล่หิน เปิดครั้งแรกในปีพ.ศ.2485 ใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนบ้านไหล่หิน 7 วัดไหล่หิน” เปิดสอนระดับประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เขตธรณีสงฆ์ของวัดไหล่หินหลวงเป็นที่ตั้งโรงเรียน ส่วนโรงเรียนไหล่หินวิทยาเปิดสอนระดับมัธยมต้น และมัธยมปลาย ซึ่งมีประวัติการพัฒนาเป็นลำดับตั้งแต่ปีพ.ศ.2503 ในครั้งแรกได้เปิดสอนในระดับประถมปลาย คือ ป.5 - ป.7 แต่ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง และเพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง รวมถึงเพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปกระบวนการทำงานของที่มีวิจัยผ่านกิจกรรมของโครงการ ได้ดังนี้

4.2 การดำเนินการก่อนได้รับอนุมัติโครงการ

ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ได้นำประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการทำงานของโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้เชิญชวนนักศึกษาที่มีความสนใจในการพัฒนาชุมชนผ่านวิชาโครงการงานของนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศคอมพิวเตอร์มาพัฒนาชุมชนตามข้อเสนอแนะของคนในชุมชน

จากนั้นนักศึกษาประกอบด้วย นายกร ศิริพันธุ์ และนางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม ได้ศึกษารายละเอียดของเอกสารงานวิจัยโครงการดังกล่าวผ่านเว็บไซต์ และได้พูดคุยกับหัวหน้าโครงการพบว่า การขยายผลของประเด็นการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ นั้นยังขาดการนำเสนอที่เป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย และมีโอกาสพบกับผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง เชิญชวนให้นักศึกษาปริญญาตรีและอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยโยนกทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ดังนั้นนักศึกษาและอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ ได้อาสาเข้าเติมเต็มต่อยอดงานวิจัยเดิมให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นไปที่การจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้ จึงร่วมกันเขียนข้อเสนอโครงการ “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายองค์ความรู้เรื่อง การจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ขึ้น เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีควบคู่กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น สร้างเครื่องมือนำเสนอบทเรียนจากโครงการที่มีผลชัดเจนด้วยสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นแล้วขยายผลสู่โรงเรียนเป้าหมายในชุมชน แต่หลังจากที่ได้ลองยกร่างข้อเสนอโครงการวิจัยแล้วเห็นว่าข้อเสนอโครงการวิจัยนี้ยังขาดความสมบูรณ์ โดยองค์ประกอบความสำเร็จของโครงการวิจัยอยู่ที่โรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านไหล่หิน โรงเรียนไหล่หินวิทยา จึงขอลงพื้นที่เพื่อไปพูดคุยกับอาจารย์ทั้ง 2 โรงเรียน คือ อาจารย์สุดา แผ่นคำ อาจารย์โรงเรียนบ้านไหล่หิน และอาจารย์ราตรี ดวงไชย อาจารย์โรงเรียนไหล่หินวิทยา แล้วกลับมาปรับกิจกรรมในข้อเสนอโครงการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ต่อมาได้เข้าร่วมการอบรมเครื่องมือ Social Mapping (SM) ของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง ทำให้รู้จักวิธีการเขียนแผนที่สังคมซึ่งความรู้เหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานวิจัย ใช้ในการอธิบายกระบวนการทำงานวิจัยได้เป็นอย่างดี

ก่อนเริ่มกิจกรรมที่1ได้เข้าไปศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนบ้านไหล่หินสำรวจสภาพแวดล้อม นอนวัด ทำวัตร และได้รับการต้อนรับจากชุมชนเป็นอย่างดี ได้พาเพื่อนที่มหาวิทยาลัยมาร่วมทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้วย มีการเดินสำรวจบ้านของตัวแทนชุมชนหรือทีมวิจัยชุมชนจากโครงการที่ได้รับทุน CBR โดยใช้แผนที่ Google Earth

วางบทบาททีมงาน

หลังจากทีมวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจหมู่บ้านไหล่หิน และเข้าพบกับผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และตัวแทนครูจากโรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยาแล้ว ทีมวิจัยได้กลับมาวางบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนตามความเหมาะสม ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	บทบาท	หน้าที่
1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	หัวหน้าโครงการ	1. ให้คำปรึกษา และคำแนะนำในปัญหาต่างๆ 2. ประสานงานกับตัวแทนชุมชน
2	นายกร ศิริพันธุ์	ทีมวิจัย	1. จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลโครงการ 2. ประสานงานกับตัวแทนชุมชน 3. ผู้ช่วยในการตัดต่อวิดีโอ 4. สัมภาษณ์และบันทึกเหตุการณ์
3	นางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	ทีมวิจัย	1. จัดการเรื่องเอกสาร วัสดุ ครุภัณฑ์ สคริปต์บทพูด การเงิน 2. ออกแบบเว็บไซต์ 3. สัมภาษณ์และบันทึกเหตุการณ์ 4. ตัดต่อวิดีโอ

4.3 ผลของการดำเนินงานตามแผนกิจกรรมระยะที่ 1

กิจกรรมที่ 1 เวทีเตรียมความพร้อม ทบทวนกระบวนการวิจัย และวางแผนการปฏิบัติงาน

เวทีที่ 1 วันที่ 19 เดือน กันยายน พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวนผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น 22 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยโนยก จำนวน 3 คน / พี่เลี้ยงสกว.จำนวน 3 คน / ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจำนวน 8 คน / ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาลำปางจำนวน 4 คน / ทีมวิจัยจากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจำนวน 4 รูป/คน

ประเด็นการประชุม

ชี้แจงเอกสารการเงิน อธิบายวิธีการกรอกหลักฐานทางการเงินที่ใช้ประกอบการเบิกจ่าย มี 3 แบบ ได้แก่ ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญรับเงิน และใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน เพื่อให้การบริหารงบประมาณของโครงการวิจัยมีความถูกต้องและโปร่งใส

สาระสำคัญ

นางสาวอัญมณี แสงแก้ว ฝ่ายบัญชีของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้ชี้แจงเอกสารสำหรับการเบิก – จ่าย

หลักฐานทางการเงินมี 3 แบบ ได้แก่

1. **ใบเสร็จรับเงิน** เป็นเอกสารที่ออกให้โดยเจ้าของกิจการ เมื่อมีการซื้อของและขอรับบริการเกิดขึ้น โดยใบเสร็จรับเงินที่สมบูรณ์จะมีองค์ประกอบอยู่ 7 ประการได้แก่ 1) ชื่อ และที่อยู่ผู้รับเงินหรือร้านค้า 2) เลขประจำตัวผู้เสียภาษี 3) วันเดือนปีที่ซื้อสินค้า 4) นามผู้ซื้อและที่อยู่ (ให้ใช้ที่อยู่ของมหาวิทยาลัย) 5) รายการซื้อหรือบริการ 6) จำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษร 7) ลายมือชื่อผู้รับเงิน หากใบเสร็จรับเงินขาดองค์ประกอบใดไป ถือว่าใบเสร็จไม่สมบูรณ์ ต้องแนบใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินวงเงินไม่เกิน 1,000 บาท ถ้าหากวงเงินเกิน 1,000 บาท ให้ใช้ใบสำคัญรับเงินแทน กรอกรายละเอียดการใช้จ่ายให้ชัดเจน (ใบเสร็จรับเงินทุกใบต้องติดในกระดาษ A4 หากไม่สมบูรณ์ให้ระบุที่ช่องหมายเหตุว่า “ใบเสร็จไม่สมบูรณ์”)

2. **ใบสำคัญรับเงิน** เป็นเอกสารที่โครงการเป็นผู้จัดทำกรณีก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายให้กับผู้ร่วมงาน ซึ่งไม่ใช่การจัดซื้อสินค้า เช่น ค่าตอบแทน ค่าจ้าง ค่าอาหาร ค่าเดินทาง ผู้จ่ายเงินต้องเป็นหัวหน้าโครงการเท่านั้น (อาจารย์ที่ปรึกษา) การจ่ายเงินให้บุคคลนอกทีมวิจัย ให้แนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนทุกครั้ง (กรณีก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเกิน 1,000 บาท) ให้กรอกเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนให้ชัดเจน

3. ใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน เป็นเอกสารที่รับรองแทนใบเสร็จรับเงินที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งใช้ได้ไม่เกิน 1,000 บาท ต่อกิจกรรมหรือการจัดซื้อต่อครั้ง ใช้ได้เฉพาะบุคคลในทีมวิจัยเท่านั้น ในกรณีดังนี้ 1) กรณีใบเสร็จรับเงินไม่ถูกต้อง ขาดองค์ประกอบ ต้องกรอกรายละเอียดในใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงิน ให้ชัดเจนว่าเป็นค่าใช้จ่ายอะไร ใช้กับงานอะไร ระบุในช่องหมายเหตุ ว่า “ใบเสร็จไม่สมบูรณ์” และแนบมา 2) กรณีไม่สามารถเรียกเก็บใบเสร็จรับเงินจากร้านค้า ต้องกรอกรายละเอียดในใบรับรองแทนใบเสร็จรับเงินว่าเป็นค่าใช้จ่ายอะไร ระบุในช่องหมายเหตุ ว่า “ไม่สามารถเรียกเก็บใบเสร็จได้” และแนบมา 3) กรณีการเดินทางของทีมวิจัยไปปฏิบัติงานในพื้นที่โดยรถยนต์ส่วนตัวให้เบิกตามระยะทางกิโลเมตรละ 6 บาท / รถจักรยานยนต์ กิโลเมตรละ 4 บาท กรอกรายละเอียดให้ชัดเจน หากวงเงินเกิน 1,000 บาท ให้ใช้ใบสำคัญรับเงินแทน

ปัญหาและอุปสรรค

ทีมวิจัยไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการเขียนเอกสารการเงินอย่างแท้จริง เนื่องจากมีตัวอย่างการทดลองให้ปฏิบัติน้อย มีตัวอย่างการเขียนไม่ครบทั้ง 3 แบบ

สิ่งที่ได้รับ

1. รู้จักวิธีการเบิก – จ่าย งบประมาณโครงการ ทำให้บริหารงบประมาณโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ทำให้จัดทำหลักฐานทางการเงินได้ถูกต้อง เป็นระบบ และโปร่งใส

เวทีที่ 2 วันที่ 2 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 20.30 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่ 2 จำนวนผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น 26 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / พี่เลี้ยงสกว.จำนวน 2 คน / ทีมวิจัยจากโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” จำนวน 13 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 8 คน

ประเด็นการประชุม

1. ถอดสรุปบทเรียน ประสบการณ์ กระบวนการของ โครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”
2. ชี้แจงรายละเอียดของโครงการ “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ได้แก่ ความเป็นมาของโครงการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนการดำเนินงาน รายละเอียดค่าใช้จ่าย บทบาทการทำงาน/ทีมวิจัย/พื้นที่

สาระสำคัญ

คุณภัทรา มาน้อย ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ถอดบทเรียนโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” โดยการชวนทีมวิจัยเล่าเรื่องซึ่งมีประเด็นหลักดังนี้

1) การเริ่มต้นของโครงการ และการได้มาของประเด็นปัญหาพบว่า ก่อนที่จะมาทำวิจัยเกี่ยวกับงานศพ ทางชุมชนได้จัดประชุมถึงปัญหาที่มีในหมู่บ้าน ซึ่งตอนแรกงานศพไม่ได้อยู่ในประเด็นแรกของการทำวิจัย เนื่องจากหมู่บ้านมีหลายปัญหา ได้แก่ ปัญหาเยาวชน ปัญหาวัฒนธรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งในทางปฏิบัติพบว่า ปัญหาหิวแถมแถมยังเลงานศพกลับบ้าน ทำให้มีอาหารไม่พอเลี้ยงแขก ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง จึงใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดการงานศพ เพราะอยากให้เกิดความยั่งยืน สร้างมาตรฐานให้กับชุมชนได้ปฏิบัติ

2) การรวมตัวของทีมต่างบทบาท ที่ทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จ มีคนพูดว่า “การรวมตัวกันของผู้นำแต่ละบทบาทมักจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง” แต่ด้วยความสามัคคีของชาวบ้านไหล่หินผู้เป็นเจ้าของปัญหาจึงทำให้โครงการนี้เกิดผลลัพธ์ในเชิงบวก สามารถลดค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดการงานศพได้อย่างแท้จริง

3) การมีส่วนร่วมของนักเรียน การดึงเอาเยาวชน หรือ เด็กนักเรียน มามีส่วนร่วมในการเก็บแบบสอบถาม เพื่อเล็งประเด็นที่นำไปสู่การตั้งคำถาม/ข้อสงสัยเนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ และค่านิยมทางวัฒนธรรมล้านนา การดึงเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงการทบทวนข้อคิดเห็นต่อการดำเนินงานโครงการเท่านั้น โดยมีการอบรมให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เตรียมความพร้อม ชี้แจงแบบสอบถาม ก่อนให้เยาวชนลงพื้นที่

4) พลังของทีมวิจัยร่วม การใช้ทีมวิจัยร่วมเข้าช่วยคลี่คลายข้อสงสัย และอธิบายความหมายเพิ่มเติม เป็นกำลังหนุน ช่วยประสานการทำงานของทีมวิจัยหลักให้เข้มแข็งขึ้น

5) ผลของการศึกษาดูงาน เนื่องจากการไปดูงานทำให้ทีมวิจัยหลักและทีมวิจัยร่วม ได้สัมผัสกับกระบวนการวิจัยหลากหลายโครงการ สามารถเพิ่มความเชื่อมั่น เป็นแนวทางนำมาปรับใช้กับงานวิจัยบ้านไหล่หินได้

6) ความประทับใจของนักวิจัย ได้แก่ การขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆ เกิดการวางแผน การติดตาม และสรุปประเมินผล เป็นกระบวนการทางประชาธิปไตย เกิดการยอมรับเสียงข้างมาก เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

นายกร ศิริพันธุ์ และน.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม ในนามนักศึกษาทุนวิจัย CBPUS นำเสนอโครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” โดยกล่าวถึงความเป็นมาของโครงการว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ได้นำงานวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านวิชาโครงการชั้นปี

สุดท้าย และทราบว่าสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยให้ทุนการวิจัยกับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 5 ทุน ดังนั้นเกิดความสนใจที่จะทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเนื่องจากการเป็นการทำงานที่ทำแล้วถูกนำไปใช้จริง และเป็นรูปธรรม มีการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาหลายครั้งเรื่องหัวข้อที่จะทำวิจัยเพื่อให้ตรงกับสาขาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ จนได้ข้อสรุปว่าจะทำงานวิจัยต่อยอดโครงการดังกล่าว โดยมีแนวคิดที่จะผลิตสื่อวีดิทัศน์นำเสนอองค์ความรู้ จึงเขียน Concept Paper เสนอต่อสกว.เพื่อขอรับทุน และได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน 2) เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน 3) เพื่อศึกษาทิศทาง หรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการ / ขั้นตอน

1. นำเสนอวัตถุประสงค์การประชุม และกิจกรรมตามวาระ
2. อธิบายภาพรวมสรุปโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพ และเชื่อมโยงไปสู่การได้มาของโครงการวิจัยสร้างวีดิทัศน์เพื่อขยายผลโครงการ โดย นายกร ศิริพันธ์ และ นส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม และผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธ์ เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ
3. นางสาวภัทรา มาน้อย (พี่เลี้ยง) ชวนทีมวิจัยเล่าเรื่องเพื่อสื่อให้เห็นภาพกิจกรรมที่เขียนโดย นายกฤษดา เขียวสนุก แล้วสรุปภาพที่ได้ให้ทุกคนร่วมเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

บางครั้งตัวแทนชาวบ้านไม่เข้าใจในประเด็นคำถามจึงทำให้บอกเล่าเรื่องราวไม่สอดคล้องกับประเด็นคำถาม ทำให้ได้คำตอบที่ไม่ชัดเจน

สิ่งที่ได้รับ

1. ชาวบ้านให้การยอมรับ เพราะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ สามารถเชื่อมโยงคนในหมู่บ้านหลากหลายบทบาทให้มีส่วนร่วมด้วยกัน และเป็นโครงการที่ช่วยส่งเสริมการทำงานระหว่างนักศึกษา กับชาวบ้านให้เล็งเห็นให้เกิดเป็นองค์ความรู้แบบใหม่ ซึ่งการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนี้ สามารถทำให้เกิดความสำเร็จที่ได้ผลในเชิงบวก นำไปสู่เป้าหมายของสังคมที่ดีก็คือ หมู่บ้านที่เป็นสุข ผู้คนมีจิตสำนึก และมีคุณธรรม

2. เมื่อปิดโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเครา จังหวัดลำปาง” แต่การประชาคมช่วยเปิดโครงการใหม่ 2 โครงการที่แสดงถึงการต่อยอด และแนวร่วมเครือข่ายชุมชน คือ โครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเครา จังหวัดลำปาง” และ “โครงการขยายแนวร่วม ร่วมสร้างหมู่บ้านพอเพียง เพื่อรากฐานสุขภาพที่ยั่งยืน บ้านไหล่หิน จังหวัดลำปาง”

3. การอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นโดยการบอกเล่าจากตัวแทนชุมชน และการเขียน Social Map กระบวนการทำงาน สามารถฉายภาพให้เห็นการทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าทุกคนมีความสุขที่ได้ทำงานวิจัยและมีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้านไหล่หินให้ดีขึ้น

กิจกรรมที่ 2 เวทีเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หิน หมู่ 2 และหมู่ 6

เวทีที่ 1 วันที่ 3 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวน ผู้เข้าร่วมเวทีทั้งสิ้น 8 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน ตัวแทนชุมชน 6 คน

ประเด็นการสัมภาษณ์

ทีมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน ข้อมูลโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” โดยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน พร้อมบันทึกวิธีโอระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งตัวแทนชุมชนแต่ละคนจะมีประเด็นการสัมภาษณ์แตกต่างกัน ได้แก่

นายองอาจ แก้วมูล เวลา 09.00 น. ณ บ้านนายองอาจ แก้วมูล สัมภาษณ์ประเด็น “การได้มาของประเด็นปัญหาเรื่องงานศพ”

นายมนู นีวาโต เวลา 10.00 น. ณ บ้านนายมนู นีวาโต สัมภาษณ์ประเด็น “กระบวนการวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพ”

นางกิม ปะละ เวลา 13.00 น. ณ ศูนย์ทอผ้าบ้านไหล่หิน สัมภาษณ์ประเด็น “การใช้ดอกไม้แห้งในหมู่บ้าน” และ “สุราในงานศพบ้านไหล่หินเป็นอย่างไร”

นางเบญจพร สุรอรังช้าง เวลา 14.00 น. ณ บ้านนางเบญจพร สุรอรังช้าง สัมภาษณ์ประเด็น “ปัญหาการจ้างวงดนตรีในงานศพ” และ “อุปสรรค/ปัญหาในการทำวิจัย และวิธีแก้ไข”

นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ เวลา 15.00 น. ณ บ้านนายเพิ่มศักดิ์ จินะการ สัมภาษณ์ประเด็น “โครงปราสาทการ” และ “ปัญหาเงินลดฮวบ”

พระอธิการทอง อนามโย เวลา 16.00 น. ณ วัดไหล่หินหลวง สัมภาษณ์ประเด็น “งานศพของหมู่บ้านไหล่หินก่อนการทำวิจัย”

หมายเหตุ ตัวแทนชุมชนเหล่านี้ล้วนเป็นทีมวิจัยจากโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

สาระสำคัญ

จากคำบอกเล่าของนายองอาจ แก้วมูล ได้กล่าวถึงการได้มาของประเด็นปัญหาเรื่องงานศพว่า “เริ่มจากการวิเคราะห์ชุมชน จนพบว่าปัญหาเรื่องงานศพเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับคนทุกระดับทุกกลุ่ม เป็นงานที่ทุกคนต้องได้เป็นเจ้าภาพซึ่งเจ้าภาพส่วนใหญ่ไม่ได้มีการเตรียมสำรองเงินไว้ล่วงหน้า ด้วยความเจริญทางวัตถุและค่านิยมที่ไหลจากเมืองสู่หมู่บ้าน ทำให้งานศพกลายเป็นงานที่ออกห่างจากความโศกเศร้า สูญเสีย และความพอเพียงที่ถูกทดแทนด้วยความหรูหรา ความมีหน้ามีตาของเจ้าภาพ สร้างค่าใช้จ่ายให้กับเจ้าภาพสูง คนที่สนใจปัญหานี้จึงรวมกันกันเพื่อแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงจากการจัดงานศพ โดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ”

จากคำบอกเล่าของนายมนู นีวาโต ได้กล่าวถึง กระบวนการวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพ ว่า “เริ่มจากการรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อหาปัญหาที่มีในหมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านมีหลายปัญหา เช่น ปัญหาวัฒนธรรม ปัญหาความเข้มแข็ง ปัญหางานศพ จนพบว่าปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงจากการจัดงานศพมีความเกี่ยวข้องกับทุกคนในชุมชน และต้องแก้ไขด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคน จึงใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการหาทางออก จากนั้นตั้งทุกภาคส่วนมาร่วมเป็นผู้ขับเคลื่อนงานวิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลงานศพ โดยใช้การสัมภาษณ์จากตัวแทน เก็บข้อมูลความคิดเห็นประเด็นงานศพที่ทีมวิจัยยกตัวอย่าง โดยการมีส่วนร่วมของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ในทีมวิจัย คัดเลือกทีมวิจัยร่วมเพื่อเป็นแนวร่วมและประสานงานกับชาวบ้าน มีการจัดเวทีระดับหมู่บ้านเพื่อหาประชาคม มีการแบ่งกลุ่มย่อยหาประเด็นข้อตกลง ให้ประธานกลุ่มย่อยนำเสนอผลการลงมติดังกล่าว คัดกรองความสำคัญจนได้ประเด็นข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันจำนวน 16 ประเด็น จากนั้นไปศึกษาดูงานที่บ้านสามขา อำเภอแม่ทะ บ้านดง อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง และบ้านนาหวาย อำเภอนาหมื่น จังหวัดน่าน มีการจัดเวทีผู้สูงอายุเพื่อลงมติกำหนดวันที่ไม่ควรเผาศพของหมู่บ้านไหลหินขึ้นใหม่ หลังจากนั้นจัดเวทีระดับครัวเรือนที่ละหมวดบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจให้ทั่วถึง อธิบายประเด็นข้อตกลงทั้ง 16 ข้อให้ผู้ที่ยังไม่เข้าใจก่อนลงมติ ซึ่งผลการลงมติดังกล่าวระดับครัวเรือนส่วนใหญ่เห็นชอบต่อประเด็นดังกล่าว จัดทำแผนป้ายประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่างๆ หมู่บ้านใกล้เคียงเกิดความต้องการที่จะใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปแก้ไขปัญหาในงานศพในหมู่บ้านของตนเอง จึงนำไปสู่การขยายผลทั้งตำบล ต่อมาชาวบ้านทั้งตำบลไหลหินได้ลงมติให้สภาวัฒนธรรมตำบลไหลหินประกาศประเด็นข้อตกลงทั้ง 18 ประเด็นเพิ่มขึ้น 2 ประเด็น คือ เผาศพในเมรุ และงดจุดธูปในบ้าน เป็นรูปแบบในการจัดงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับตำบล”

จากคำบอกเล่าของนางกิม ปะละ ได้กล่าวถึง การใช้ดอกไม้ในหมู่บ้าน ว่า “งานศพก่อนทำวิจัยจะใช้ดอกไม้สดตกแต่งรอบๆ หีบศพ ซึ่งจะสร้างค่าใช้จ่ายสูง และดอกไม้จะไม่คงทน ดูแลรักษายาก ต่อมาเมื่อได้ทำงานวิจัย มีการลงมติว่าให้ใช้ดอกไม้ที่คนในหมู่บ้านประดับขึ้น เพราะมีราคาถูก และยังช่วยส่งเสริมอาชีพคนในชุมชน”

และได้กล่าวถึงปัญหาสุราในงานศพบ้านไหลหินว่า “เมื่อก่อนศพอยู่โรงพยาบาล เจ้าภาพก็จะโทรมาสั่งให้เตรียมสุราไว้รอ แล้วก็มีการตั้งวงสุราทุกเย็นในงานศพ หมดเงินเป็นหมื่นๆ ค่าสุรา พอเมาแล้วก็เกิดการทะเลาะวิวาทกันในงานศพ แต่ปัจจุบันมีลงมติให้ลดสุราลงเหลือวันแรกกับวันสุดท้ายเพื่อเลี้ยงขอบคุณผู้มาช่วยลงแรง จึงทำให้เจ้าภาพสบายใจเนื่องจากช่วยประหยัดรายจ่ายได้มากขึ้น”

จากคำบอกเล่าของนางเบญจพร สุขรื่องช้าง ได้กล่าวถึง ปัญหาการจ้างวงดนตรีในงานศพ ว่า “งานศพบางงานจะมีการจ้างวงดนตรีสากล หรือวงดนตรีลูกทุ่งมาเล่น ซึ่งทำให้วัฒนธรรมออกห่างจากความสูญเสีย และโศกเศร้าถูกทดแทนด้วยความสนุกสนาน ความหรูหรา สร้างค่าใช้จ่ายสูง เมื่อมีการทำประชาคมจากงานวิจัย มีการเสนอให้ใช้เทปหรือซีดี หรือบางงานอาจจะขอสนับสนุนวงดนตรีพื้นบ้านของนักเรียน ถือเป็นการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนและศิลปวัฒนธรรม บนความสมเหตุสมผล”

และได้กล่าวถึงอุปสรรค/ปัญหาในการทำวิจัย และวิธีแก้ไข ว่า “ช่วงแรกที่ทำวิจัยชาวบ้านจะมีทัศนคติในด้านลบ มีเสียงต่อต้าน คัดค้าน เนื่องจากงานวิจัยเป็นเรื่องความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีที่

ยากจะควบคุมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จึงใช้การมีส่วนร่วมของนักเรียน (เยาวชนในหมู่บ้าน) ในการเก็บแบบสอบถามกับชาวบ้าน เพื่อลดความขัดแย้ง ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ [เป็นการใช้วิธีทางจิตวิทยา] และใช้ทีมวิจัยร่วมเป็นแนวร่วมและประสานงานกับชาวบ้านเพื่อคลายข้อสงสัย อธิบายประเด็นข้อตกลงให้กับชาวบ้าน

จากคำบอกเล่าของนายเพิ่มศักดิ์ จินะการ ได้กล่าวถึง โครงปราสาทถาวร ว่า “หลังจากทำประชาคมมีการเสนอให้ใช้โครงปราสาทถาวร เป็นโครงปราสาทหลักที่ชาวบ้านร่วมกันทำขึ้น โดยให้กระต่ายสีติดตกแต่งตามโครงปราสาท อาจซื้อโต๊ะหรือใช้เงินทำเป็นหลังคา และใช้เก้าอี้ต่อเติมตามโครงปราสาท พอถึงวันเผาศพก็เกาะเอาของเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ต่อ” และได้กล่าวถึง ปัญหาจิ้นลอดฮั่ว ว่า “จิ้น” คือ เนื้อ “ลอด” คือ ลอดหรือสอด “ฮั่ว” คือ รั้วบ้าน มีความหมายรวมกันว่า เนื้อลอดรั้ว เป็นพฤติกรรมของคนที่ชอบแอบดักอาหารใส่ถุงไปกินบ้านตน เวลาถึงงานศพจะมีการทำอาหารเลี้ยงแขก ซึ่งในอดีตอาหารงานศพมักจะไม่พอกับแขกที่มางาน เพราะมีการดักเก็บไว้ไปทานที่บ้าน”

จากคำบอกเล่าของพระอธิการทอง อนามโย ได้กล่าวถึง การจัดงานศพของบ้านไหล่หิน ก่อนการทำวิจัย ว่า “เมื่อบ้านไหนมีคนตาย ชาวบ้านทุกคนก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยกันทำปราสาท ช่วยกันทำอาหาร มีการเก็บค่าสมาชิก ซึ่งก่อนที่วิจัยจะมีการจ้างวงดนตรี มีการเลี้ยงสุรา จุดพลุ เก็บศพไว้หลายวัน มีการนำน้ำอวดลมมาเลี้ยงพระ บางคนฐานะดีก็จะจัดงานศพที่สันเป็ลียงยิ่งใหญ่ เจ้าภาพบางคนก็ไปกู้ยืมเงิน เป็นหนี้สิน จึงได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการงานศพ จึงทำให้ช่วยเจ้าภาพลดค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ”

ปัญหาและอุปสรรค

1. ขาดการเตรียมประเด็นคำถาม จึงทำให้ชาวบ้านไม่พร้อมที่จะให้ข้อมูลเราตามความต้องการของเรา ชาวบ้านยังเกิดความตื่นตัน ไม่ชินกับการถ่ายวิดีโอ
2. การทดสอบกล้องทีมวิจัยยังไม่ชำนาญกับการถ่ายบันทึกวิดีโอ จนทำให้ปรับขนาดกล้องผิดไปใช้ 16 ต่อ 9 (เป็นขนาดการแสดงผลของจอทีวีของต่างประเทศ โดยมีความกว้าง = 16 และความสูง = 9 (NTSC) เมื่อความกว้างมากกว่าความสูงทำให้ขอบด้านบนและด้านล่างเป็นสีดำ) ทำให้เกิดสีดำขึ้นเมื่อใช้กับจอทั่วๆ ไป ซึ่งต้องปรับขนาดเป็น 4 ต่อ 3 (ประเทศไทยใช้ PAL)
3. ช่วงแรกที่ทีมวิจัยไม่เข้าใจประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยละเอียด

สิ่งที่ได้รับ

1. ทราบถึงประวัติความเป็นมา วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี และสภาพทั่วไปของหมู่บ้านไหล่หิน
2. ได้รู้จักและได้ความคุ้นเคยกับตัวแทนชุมชนหรือนักวิจัยของโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพฯ”
3. ได้เรียนรู้ประวัติการจัดการงานศพในอดีตของบ้านไหล่หิน
4. ได้เรียนรู้วิธีการถ่ายวิดีโอ ว่าควรไปถ่ายในสถานที่ที่ไม่มีเสียงรบกวน กล้องวิดีโอจะมีไมค์หน้ากล้อง
5. หากถ่ายวิดีโอในบริเวณที่มีแสงมากเกินไปจะทำให้แบ็คกราวด์ภาพวิดีโอจะเป็นสีขาว
6. การปรับขนาดกล้องจะต้องเป็น 4 ต่อ 3 ส่วน (เป็นสัดส่วนของการแสดงผลของจอทีวี) เพื่อไม่ให้เกิดจอดำขึ้น เมื่อเปิดกับจอทั่วไป

เวทีที่ 2 วันที่ 5 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 6 คน ประกอบด้วยทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 4 คน

ประเด็นการสัมภาษณ์

ทีมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน ข้อมูลโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” โดยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน พร้อมบันทึกวิดีโอระหว่างการสัมภาษณ์ ซึ่งตัวแทนชุมชนแต่ละคนจะมีประเด็นการสัมภาษณ์แตกต่างกัน ได้แก่

นายทรงศักดิ์ แก้วมูล เวลา 11.00 น. ณ วัดไหล่หินหลวง สัมภาษณ์ประเด็น “ค่านิยมที่ไหลเข้าสู่ชุมชนไหล่หิน” และ “กระบวนการวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพฯ”

พระอธิการชัยพร อุตตสาโร เวลา 12.00 น. ณ วัดไหล่หินหลวง สัมภาษณ์ประเด็น “การจัดงานศพของบ้านไหล่หินในอดีตถึงปัจจุบัน”

นางสุตา แผ่นคำ เวลา 13.00 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน สัมภาษณ์ประเด็น “การจ้างวงดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนบ้านไหล่หิน” และ “ความเปลี่ยนแปลงหลังจากทำงานวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพฯ”

นายณัฐพล พุทธสาร เวลา 14.00 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน สัมภาษณ์ประเด็น “ความคิดเห็นต่อการทำวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” จากนั้นได้มีโอกาสถ่ายวิดีโอการเล่นดนตรีพื้นบ้านของเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน

สาระสำคัญ

จากคำบอกเล่าของ**นายทรงศักดิ์ แก้วมูล** ได้กล่าวถึง ค่านิยมที่ไหลเข้าสู่หมู่บ้านไหลหิน ว่า “วัดไหลหินหลวงเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน และมีครูบาทมาเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน จะเห็นได้ว่าชุมชนไหลหินตั้งแต่อดีต – ปัจจุบันยังคงดำเนินชีวิตโดยอาศัยความเชื่อ และมีวิถีชีวิตที่ปรับเปลี่ยนไปตามค่านิยม อิทธิพลจากโลกภายนอกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนไหลหิน ทำให้มีวิถีชีวิตที่เร่งด่วนอิงความเชื่อน้อยลง เช่น งานศพเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งที่ชาวไหลหินได้มีการสืบทอดปรับเปลี่ยนกันมาถึงปัจจุบัน”

แล้วได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับ กระบวนการวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพ ว่า “เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาจนได้ว่ามีปัญหาจากการทำอาหารงานศพของกลุ่มแม่บ้าน มีการทำประชาคมเพื่อวิเคราะห์ช่องโหว่ของการจัดการงานศพ จนได้ประเด็นปัญหาค่อนข้างมาก ได้ขยายไปสู่หัวหมวด เพื่อขยายผลไปสู่กระบวนการให้เกิดองค์ความรู้ หรือกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนขึ้น เมื่อเกิดแนวความคิดของชาวบ้านขึ้น ทำให้ชาวบ้านต้องมีการขับเคลื่อน ทีมวิจัยเป็นเพียงที่ปรึกษา ผู้ชี้แนะในแนวทางการดำเนินงานนั้น รูปแบบการจัดงานศพจะออกมาในประเด็นไหนก็เกิดจากการมีส่วนร่วมการเห็นพ้องต้องกันของคนในชุมชน ซึ่งช่วงแรกเกิดปัญหาการไม่ยอมรับ ความไม่เห็นด้วย ทีมวิจัยจึงคิดว่าควรมีการขยายลงไปในกลุ่มบุคคล หรือหัวหน้าหมวดทำให้รูปแบบการจัดงานศพทั้ง 2 หมู่บ้านนั้นค่อนข้างเป็นแนวทางที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งการทำประชาคม หรือการนำชาวบ้านเข้ามาพูดคุย โดยทีมวิจัยเข้าไปเจาะจงประเด็น อาศัยทีมวิจัยร่วม เป็นกองทัพเสริม เข้าไปเสริมองค์ความรู้แก่ชาวบ้าน / แนวคิดของชาวบ้าน ว่าการจัดรูปแบบฯ ในปัจจุบันนั้นมีการปรับเปลี่ยนได้ ถึงแม้ว่าจัดงานศพในอดีตกับปัจจุบันนั้นจะแตกต่าง ซึ่งเป็นเรื่องของความเชื่อ เป็นเรื่องของจารีตประเพณีที่เคยปฏิบัติมา แต่มันยากนักที่เราจะเข้าไปชำระประวัติศาสตร์ / ประเพณี ก่อให้เกิดความเห็นไม่ตรงกัน ความขัดแย้ง แต่พอมีเวทีเข้ามาชาวบ้านได้มีการโต้แย้งหรือให้เหตุผลซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่มติยอมรับของกลุ่มชาวบ้านที่ตกลงร่วมกัน จนนำไปสู่ข้อตกลงร่วมกันในที่สุด พอได้ดำเนินทั้ง 2 หมู่บ้านนั้นซึ่งเป็นหมู่บ้านหลักในตำบล ทำให้หมู่บ้านอื่นๆ นั้นมองเห็นว่ากระบวนการงานวิจัยนั้นเป็นแนวทางที่ดี สร้างความคิด เริ่มรู้จักวิเคราะห์ตนเอง ว่า ถ้าดำเนินชีวิตตามวิถีชีวิตของสังคมในปัจจุบันอาจจะทำให้การจัดการงานศพนั้นมีค่าใช้จ่ายมาก ซึ่งทำให้ชาวบ้านได้พูดคุยกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากขึ้น จนทำให้หมู่บ้านอื่นๆ เห็นว่าควรจะเอาไปปฏิบัติในหมู่บ้านบ้าง ทีมวิจัยจึงมีการขยายกระบวนการเข้าไปในหมู่บ้านทั้งตำบล จนเกิดความลงตัวและความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมในแต่ละหมู่บ้านมีไม่เหมือนกัน จึงทำให้เกิดประเด็นที่ต่างกัน แต่ก็ไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แล้วชาวบ้านทั้งตำบลจึงลงมติดร่วมกัน ให้สภาวัฒนธรรมประกาศประเด็นเหล่านั้นเป็นรูปแบบในการจัดการงานศพของตำบล”

จากคำบอกเล่าของ**พระอธิการชัยพร อุตตสาโร** ได้กล่าวถึง การจัดงานศพของบ้านไหลหิน ในอดีตถึงปัจจุบัน ว่า “เป็นการจัดงานศพแบบเรียบง่าย มีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ มีการมาทำงานช่วยกันโดยไม่ต้องบอกกล่าว เป็นการมาด้วยใจ ปัจจุบัน ชาวบ้านเริ่มมีฐานะทางการเงินมากขึ้น เริ่มมีการใช้ปราสาทที่มีราคาสูง มีสุราเลี้ยงตอนทำงาน การเลี้ยงน้ำอวดลม

และอาหารว่าง จนทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น จนมีการรณรงค์ บริหารจัดการงานศพเข้าไปสู่ในรูปแบบที่พอมีพอกิน หรือแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ชาวไหล่หินหันมามองเปรียบเทียบว่า งานศพในอดีตเป็นอย่างไร แล้วงานศพในปัจจุบันเป็นอย่างไร มองเห็นช่องว่าง ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ชาวบ้านเริ่มหันมาคิด ทบทวนในบทบาทของตนเองว่า ในงานศพปัจจุบันควรจะทำอย่างไรให้มั่นคง สภาพความเป็นอยู่ที่ดีมากที่สุด”

จากคำบอกเล่าของนางสุตา แผ่นคำ ได้กล่าวถึง การจ้างวงดนตรีพื้นบ้านของโรงเรียนบ้านไหล่หิน ว่า “เมื่อก่อนจะมีการจ้างวงดนตรีหุ่่น้อยห่มน้อย ซึ่งเป็นสิ่งที่สิ้นเปลือง กลายเป็นงานสนุกสนานแทน ต่อมาหลังจากวิจัยก็ได้จ้างวงดนตรีชะล้อ ซอ ซึ่ง ของนักเรียนมาช่วย ซึ่งแล้วแต่เจ้าภาพจะให้ค่าจ้าง เป็นการส่งเสริมนักเรียนให้มีประสบการณ์” และได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงหลังจากทำงานวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพฯ ว่า “ทำให้ชาวบ้านเกิดความคิดความอ่านมากขึ้น จากการที่ชาวบ้านคิดโต้แย้งกันด้วยเหตุด้วยผล นำมาสู่ในเชิงวิเคราะห์ว่ากิจกรรมในงานศพเกิดขึ้นจากการทำวิจัย ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับการดำรงชีวิตได้ ทำให้เกิดกระบวนการคิดเชิงเศรษฐกิจของชุมชน คิดรายได้ – รายจ่าย มีการคิดว่ากระบวนการที่จัดทำในงานศพต่าง ๆ นั้นจะเป็นผลดีหรือผลเสียให้กับเจ้าภาพ เห็นกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต แนวความคิด ชาวบ้านเข้ามามีความคิดร่วมกับเจ้าภาพว่าสังคมชาวไหล่หินควรจะมีส่วนร่วมกับเจ้าภาพในการกำหนดรายจ่าย”

จากคำบอกเล่าของนายณัฐพล พุทธสาร ได้กล่าวถึงการทำวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงฯ ว่า “เป็นโครงการที่ดี เพราะช่วยให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมทำงานเพื่อส่วนรวม ช่วยให้ชาวบ้านได้รู้จักระบบการคิดบนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มองว่าเป็นโครงการที่น่าสนับสนุนและส่งเสริมให้นำเอาองค์ความรู้ไปใช้กับการเรียนการสอน เพื่อให้บุตรหลานที่อยู่ในท้องถิ่นได้เรียนรู้ควบคู่กับการได้เห็น การปฏิบัติจากผู้ใหญ่ในชุมชน เนื่องจากกิจกรรมการจัดงานศพไม่มีวันสิ้นสุด เป็นการปลูกฝังให้เกิดความยั่งยืน และโครงการนี้สามารถทำให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพราะหลังจากที่ทุกคนในชุมชนปฏิบัติค่าใช้จ่ายในการจัดการงานศพก็ลดลงอย่างชัดเจน”

ซึ่งหลังจากที่เราได้สัมภาษณ์นายณัฐพล พุทธสารเสร็จ ได้มีโอกาสถ่ายวิดีโอการเล่นดนตรีของเด็กนักเรียนโรงเรียนไหล่หิน เพื่อนำไปใช้ในการประกอบฉากการจัดทำวิดีโอต้นแบบ ซึ่งเด็กนักเรียนแต่ละคนจะเล่นเครื่องดนตรีที่แตกต่างกันไป มีนายมงคล แผ่นคำ เป็นผู้กำกับดูแล

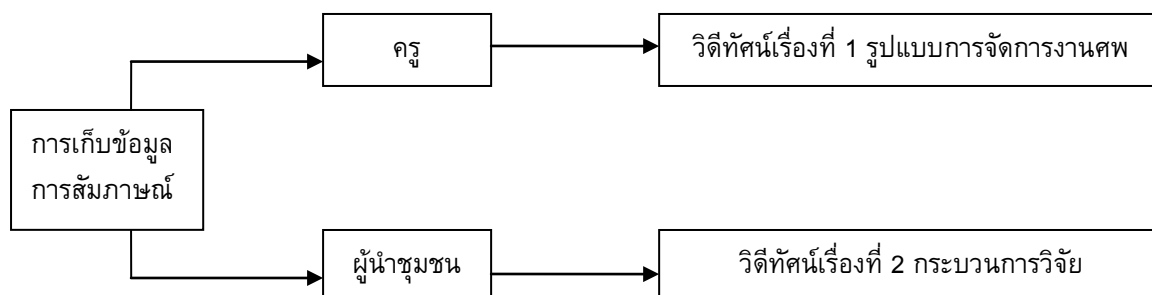
ปัญหาและอุปสรรค

Battery ของกล้องวิดีโอ สามารถถ่ายวิดีโอได้ 100 นาทีเท่านั้น จึงทำให้ Battery หหมด ต้องหาสถานที่ที่มีปลั๊กไฟ เพราะต้องชาร์ต Battery กล้องไปด้วย ซึ่งต้องใช้สถานที่ในอาคาร มีผลทำให้ภาพวิดีโอออกมาไม่สวย เนื่องจากแสงสว่างไม่เพียงพอ

สิ่งที่ได้รับ

1. ได้รู้จัก และได้ความคุ้นเคยกับตัวแทนชุมชนหรือนักวิจัยของโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพฯ”
2. เพิ่มความรู้ความเข้าใจเรื่องของประวัติการจัดการงานศพของบ้านไหล่หินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระบวนการวิจัยและประเด็นข้อตกลงการจัดการงานศพฯให้กับทีมวิจัย
3. ได้ชมการเล่นดนตรีของเด็กนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน และได้ภาพการเล่นดนตรีเพื่อใช้ในการตัดต่อวิดีโอ
4. จากคำบอกเล่าของแต่ละคนค่อนข้างเล่าในประเด็นที่เหมือนกันๆ จึงทำให้เกิดความคิดว่าควรจัดทำ Script บทพูด เพื่อให้นักแสดงหรือตัวแทนชุมชนได้มีคำพูดที่แตกต่างกัน เป็นการขยายองค์ความรู้ให้มากขึ้น
6. จากการได้สัมภาษณ์และพูดคุยตัวแทนชุมชนแต่ละคน หลากหลายบทบาท ทำให้นักวิจัยมีแนวคิดสร้างวิดิทัศน์นำเสนอเนื้อหา 2 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน เป็นวิดิทัศน์ที่นำเสนอภาพรวมของโครงการวิจัยในประเด็นปัญหา การแก้ไข และผลที่ได้รับอย่างง่าย ๆ เหมาะสำหรับการนำเสนอสู่โรงเรียน และเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัย เป็นวิดิทัศน์ที่นำเสนอกระบวนการทำงาน ขั้นตอนการทำวิจัย ซึ่งเหมาะสำหรับผู้นำชุมชนอื่นๆ ผู้นำท้องถิ่น เพื่อนำไปปรับใช้กับชุมชนอื่นได้ เป็นการจัดทำวิดิทัศน์เพื่อความเหมาะสมกับบทบาทแต่ละคน
5. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกลุ่มของ storyboard ของวิดิทัศน์แต่ละเรื่องได้อย่างเหมาะสม คือ เรื่องที่ 1 นำเสนอภาพรวมของโครงการวิจัย ประกอบไปด้วยโครงเรื่องดังนี้ บทเริ่มต้น ปัญหา การเข้ามาของงานวิจัย ความคิดเห็น แก้ไข และผลของประเด็น ผลของงานวิจัยไหล่หิน ผลโดยรวม การสรุป เป็นต้น ส่วนเรื่องที่ 2 นำเสนอกระบวนการวิจัย ประกอบด้วยโครงเรื่องดังนี้ บทเริ่มต้น เริ่มต้นกระบวนการระยะที่ 1 กระบวนการระยะที่ 2 กระบวนการระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การถอดสรุปบทเรียน เป็นต้น

ที่มาของวิทัศน์ 2 เรื่อง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์จากตัวแทนชุมชน ทำให้ทีมวิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เกี่ยวกับโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง ซึ่งเป็นโครงการที่ทีมวิจัยต้องการขยายผลองค์ความรู้ ได้พูดคุยกับตัวแทนจากชุมชนหลากหลายบทบาท ได้แก่ ครู ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น จึงทำให้ทีมวิจัยมองเห็นว่า แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน ดังนั้นวิทัศน์ที่จะนำเสนอจะต้องเหมาะสมกับบทบาทแต่ละคน คือ

ครู มีหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กนักเรียน สภาพแวดล้อมอยู่กับนักเรียน วิทัศน์ที่จะนำเสนอต้องเข้าใจง่าย สอดแทรกไปด้วยสาระและความสนุกสนาน จึงมีแนวคิดผลิตสื่อวิทัศน์เรื่องรูปแบบการจัดการงานศพ ซึ่งนำเสนอภาพรวมของโครงการวิจัย ประเด็นปัญหา การแก้ไข และผลที่ได้รับเหมาะสำหรับการขยายผลสู่โรงเรียน

ผู้นำชุมชน มีหน้าที่การพัฒนาชุมชนและบริหารจัดการชุมชน เพื่อความเจริญรุ่งเรือง วิทัศน์ที่จะนำเสนอต้องแสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับการบริหาร และพัฒนาชุมชนได้ สอดแทรกวิธีการและความเปลี่ยนแปลง จึงมีแนวคิดผลิตสื่อวิทัศน์เรื่องกระบวนการวิจัยนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยตั้งแต่ต้น จนถึงความเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เพื่อให้ผู้นำชุมชนอื่น ๆ มองเห็นว่าการวิจัยนี้มีผลอย่างชัดเจน ทำให้เกิดความสนใจที่จะนำไปใช้กับชุมชนของตนเอง

ตามที่กล่าวมาทำให้ทีมวิจัยผลิตสื่อวิทัศน์ 2 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพ บ้านไหล่หิน และเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัย เพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ตามบริบทของแต่ละคน

เวทีที่ 3 วันที่ 10 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 10.40 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวน
ผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน

ประเด็นการประชุม

ศึกษาการจัดการงานศพของบ้านไหล่หิน 2 งาน คือ งานศพพ่อหลวงเลิศ พิไสย และงานศพ
นางราวรรณ การุณ พร้อมถ่ายวิดีโอ เพื่อใช้ประกอบฉากสื่อวิถีทัศน์

สาระสำคัญ

- การจัดการงานศพพ่อหลวงเลิศ พิไสย
- การจัดการงานศพนางราวรรณ การุณ

งานศพพ่อหลวงเลิศ พิไสย

จากการได้เข้าไปศึกษาการจัดการงานศพพ่อหลวงเลิศ พิไสย ซึ่งเสียชีวิตวันที่ 7 ตุลาคม 2552 และเผาศพวันที่ 10 ตุลาคม 2552 พบว่า วันที่จะเผาศพมีการนำหีบศพใส่ในปราสาทแบบสั่งทำ เนื่องจากคนบางกลุ่มยังเชื่อในความเป็นวิเศษชีวิต ประเพณีที่กระทำต่อๆ กันมาอยู่ มีการใช้พวงหรีด บ้างเล็กน้อย ไม่มีการจ้างวงดนตรีแต่ใช้เทปหรือเพลงบรรเลงแทน ใช้ออกไม้แห้งในหมู่บ้าน มีการควบคุมอาหารไม่ให้รั่วไหลโดยความดูแลของแม่บ้าน แต่หลังจากที่แขกได้รับประทานอาหารกันครบแล้ว แม่บ้านสามารถนำอาหารที่เหลือใส่ถุงกลับบ้านได้ กลุ่มเพื่อนบ้านหรือแม่บ้านจะช่วยเหลือกันเก็บจาน ล้างจาน ส่วนฝ่ายพ่อบ้านจะช่วยกันเก็บเต็นท์ โต๊ะ และเก้าอี้ ส่วนแม่บ้านหรือพ่อบ้านบางกลุ่มจะร่วมกันจูงศพไปยังสุสาน บางส่วนไปรอทำพิธีที่สุสาน ขบวนที่จูงศพจะนำหน้าด้วยรูปของผู้ตาย มีการโปรยข้าวตอกดอกไม้ตามทางแยก มีคนถือธงกับธงข้าวตอก และมีพระสงฆ์กับเถรจูงศพนำขบวนเพื่อไปยังสุสาน พอไปถึงสุสานมีการวางผ้าบังสุกุล ซึ่งยังมีการจัดผ้าบังสุกุลจำนวนมาก เนื่องจากมีญาติต่างถิ่น แยกต่างบ้าน ผู้นำในชุมชนมาร่วมพิธีกันมาก จึงทำให้ต้องใช้เวลานานในการวางผ้าบังสุกุล ส่วนประธานในพิธีมักได้รับเกียรติให้วางผ้าไตรเอก มีการเสิร์ฟน้ำแก่พระสงฆ์ด้วยน้ำอวดลมเป็นขวดเล็กๆ แต่พบว่าพระท่านไม่ได้ฉันท์ หลังจากนั้นพระสงฆ์แผ่เมตตา แล้วกรวดน้ำไปให้ผู้เณรตาย จากนั้นยกศพออกจากปราสาทเพื่อนเมรุ 1 รอบเท่านั้น นำศพขึ้นไปวางบนโต๊ะที่จัดเตรียมไว้หน้าเมรุ เปิดฝาโลงเรียกญาติพี่น้องให้ไปล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าว ส่วนปราสาทจะแยกไปเผาอีกที่หนึ่งข้างเมรุ ก่อนที่จะเผาปราสาทจะมีคนนำถุงน้ำมันเบนซินไปผูกไว้กับโครงปราสาท มีสายลวดคล้องเอาไว้ ซึ่งปลายสายลวดจะมีประตักจรวด เพื่อให้คนจุดแล้วปะทัดนั้นจะพุ่งไปตามสายลวดจนถึงถุงน้ำมันตกเป็นไฟไหม้ตามโครงปราสาท จะเห็นได้ว่าปราสาทที่ใช้กันนั้นไม่ได้เผารวมกับศพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปราสาทที่ใช้นั้นใช้เพียงแคว้นดาและวันเผาศพเป็นเวลาสั้นๆ เท่านั้นแล้วก็มาเผาทิ้ง ในปราสาทนั้นจะมีคนเอาพวงหรีด / ดอกไม้แห้งไปเผาด้วย จากนั้นเผาศพในเมรุ เป็นอันเสร็จพิธี จากการได้เรียนรู้การจัดการงานศพทำให้ทีมวิจัยได้เข้าใจว่าประเด็นข้อตกลงในการจัดการงาน

ศพทั้ง 16 ประเด็นนั้น ไม่ใช่เป็นการบังคับว่าจะต้องจัดงานศพให้ครบทั้ง 16 ประเด็น แต่เป็นการขอความร่วมมือนำประเด็นข้อตกลงมาปรับใช้ในการจัดงานศพ

งานศพนางราวรรณ การุณ

จากการได้เข้าไปศึกษาการจัดการงานศพนางราวรรณ การุณ ซึ่งเสียชีวิตวันที่ 7 ตุลาคม 2552 และเผาศพวันที่ 11 ตุลาคม 2552 พบว่า วันที่ 10 ตุลาคม 2552 เป็นวันดา คือ วันเตรียมพิธีหรือเครื่องไทยทาน และเตรียมอาหารก่อนวันเผาศพ กลุ่มแม่บ้านช่วยกันจัดเตรียมเครื่องปรุงเครื่องเทศ ตำพริก หั่นผัก สับหมู ส่วนกลุ่มพ่อบ้านจะช่วยกันทำแกงฮังเลเนื่องจากต้องใช้เวลานาน เวลาบ่ายสามโมงจะเอาศพจากโรงเย็นใส่หีบพร้อมยกไว้ในปราสาทแบบสังทำสีทอง มีแม่บ้านกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ช่วยกันจัดดอกไม้แห้งเสียบกับต้นกล้วยที่ตัดเป็นท่อนๆ เพื่อใช้ประดับตามโครงปราสาท จากนั้นช่วงเย็นมีการสวดอภิธรรม ผู้ชายจะรับพระสงฆ์มาสวดประมาณ 1 หุ่ 50 นาที ใช้เวลาประกอบพิธีประมาณ 45 นาที คนในชุมชนจะนำสาร์หรือก้นท์สวด (เงิน) มาร่วมเป็นเจ้าภาพสวดอภิธรรม และเขียนรายชื่อเจ้าภาพสวดอภิธรรมแต่ละคืนบนกระดานดำ ในระหว่างที่สวดมีการเสิร์ฟน้ำเปล่าไม่มีอาหารว่าง ไม่มีการเลี้ยงสุราและเล่นการพนันในงานศพ จะมีกล่องใส่ซองบุญ และสมุดจดรายชื่อผู้บริจาคเงินช่วยเหลือพิเศษ เพื่อจะได้เปิดดูในภายหลัง กรณีเพื่อนบ้านที่เคยมาร่วมบริจาคให้กับคนในครอบครัวที่จากไป กลุ่มแม่บ้านบางคนช่วยกันหุงข้าว ตักข้าวใส่ถุงเตรียมไว้เลี้ยงแขกในวันเผาศพ หลังจากสวดอภิธรรมเสร็จ วงดนตรีชะล้อ ซอ ซึ่ง ของนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยาบรณลงขึ้น เนื่องจากเจ้าภาพขอความร่วมมือจากนักเรียนให้มาเล่นดนตรีในงานศพ ถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับนักเรียนและส่งเสริมศิลปะพื้นบ้าน

ปัญหาและอุปสรรค

ทีมวิจัยเข้าไปศึกษางานศพเฉพาะวันดา และวันเผ่าจึงทำให้ทราบการจัดการงานศพไม่ละเอียด จึงต้องศึกษาข้อมูลการจัดการงานศพเพิ่มจากเอกสารงานวิจัยโครงการรูปแบบการจัดการงานศพฯ

สิ่งที่ได้รับ

1. ทราบถึงการจัดการงานศพของบ้านไหล่หิน
2. ภาพบรรยายกาศงานศพ เพื่อใช้ในการตัดต่อวีดีโอ

เวทีที่ 4 วันที่ 15 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมบัวตอง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 100 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน

ประเด็นการประชุม

สรุปบทเรียนการทำงานปี 2552 : อู่แสง แป้งฮ่อม ต่อมก่ากิด เครือข่ายสถาบันการศึกษา กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุม นำเสนอข้อสรุปการดำเนินงานและความเชื่อมโยงขององค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นกับงานด้านการศึกษา เวทีแลกเปลี่ยนรูปธรรมที่เกิดขึ้น เสนอข้อมูลงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับการศึกษาจังหวัดลำปาง

สาระสำคัญ

สรุปบทเรียนการทำงานปี 2552 : อู่แสง แป้งหอม ต่อมก่ากิด เครือข่ายสถาบันการศึกษา กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความเชื่อมโยงขององค์ความรู้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ถูกนำไปใช้ในด้านการศึกษาและรูปธรรมที่เกิดขึ้น รวมถึงกำหนดแนวทางในการทำงาน ร่วมกับเครือข่ายต่อไปในอนาคต

ได้ข้อสรุปการดำเนินงานเพื่อสร้างกลไกการทำงานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มของเครือข่ายทางการศึกษา ที่เคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ร่วมกับภาคการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์การยกระดับองค์ความรู้งานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา ร่วมกับเครือข่ายสถาบันการศึกษา ในพื้นที่จังหวัดลำปาง 5 สถาบันประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (มรภ.ลำปาง) /มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา วิทยาเขตลำปาง (มทร.ลำปาง) / มหาวิทยาลัยโยนก (ม.โยนก) /มหาวิทยาลัยภานุราชวิทยาลัย (มจร.) และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.ภาค) 2) เคลื่อนงานตามยุทธศาสตร์ร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ จากยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ได้วางแนวทางของการขับเคลื่อนตามเป้าหมายและสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายใต้โจทย์ที่กำหนดไว้คือ “การยกระดับองค์ความรู้งานวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา”

เวทีแลกเปลี่ยนรูปธรรมที่เกิดขึ้น เสนอข้อมูลงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับการศึกษาจังหวัดลำปาง เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ถ่ายทอดกระบวนการทำงานของโครงการวิจัยหลากหลาย โครงการ อาทิ โครงการงานศพให้หลังหิน (CBR) + CBPUS โครงการขะนาบอน + โครงการตลาดปลอดสาร อ.เสริมงาม โครงการตำนานมูลศาสนา (CBR) + CBPUS + CBMAG โครงการแก้ไขปัญหาคัดสิ่งเสพติดของเยาวชนตำบลนิคมพัฒนา อ.เมือง เป็นต้น โดยแบ่งกลุ่มการเสวนาออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) การศึกษาตามอัธยาศัย/การศึกษานอกระบบ 2) การศึกษาระดับประถม/มัธยมศึกษา 3) การศึกษาระดับอุดมศึกษา 4) การศึกษาระดับอุดมศึกษา (ป.โท CBMAG)

เป็นการชวนนักวิจัย 16 คนบนเวทีได้เล่าถึงกลไก บทเรียนและการนำไปใช้ในด้านการศึกษา แล้วผู้ทรงคุณวุฒิ 6 ท่านออกมาให้ข้อเสนอแนะถึงการพัฒนารูปแบบในยุทธศาสตร์การศึกษา

ปัญหาและอุปสรรค

1. ทีมวิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมเวทีเพียงช่วงเช้าเท่านั้น ทำให้ทราบรายละเอียดของแต่ละโครงการวิจัยได้ไม่ชัดเจน
2. เนื่องจากมีโครงการวิจัยหลากหลายโครงการจึงทำให้ใช้เวลาให้การพูดคุยนาน ด้วยเวลาที่มีอย่างจำกัดตัวแทนทีมวิจัยแต่ละโครงการจึงให้ข้อมูลไม่เต็มที่ (ไม่ชัดเจน)

สิ่งที่ได้รับ

1. ทราบแนวทาง และคำแนะนำในการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
2. ทราบประสบการณ์ที่นักวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ มานำเสนอในประเด็นที่สัมพันธ์กับการศึกษา

เวทีที่ 5 วันที่ 24 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 เวลา 09:00 น. ณ ห้องสมุดเทศบาลนครลำปาง
จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 40 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / พี่เลี้ยงสกว.จำนวน 4 คน /
ผู้สนใจจำนวน 33 คน

ประเด็นการประชุม

หลักสูตรที่ 5 เรื่องสุนทรียสนทนา หรือ Dialogue และการคิดอย่างวิจัย

สาระสำคัญ

นักวิจัยหลากหลายโครงการมาเข้าร่วมกิจกรรมการอบรม หลักสูตรที่ 5 สุนทรียสนทนา และ
แบบวิจัย หรือ Dialogue โดยศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปางเป็นผู้จัดอบรม ซึ่งมี
หลายกิจกรรมเริ่มต้นด้วยการนั่งสมาธิ วาดรูปอดีตของแต่ละคนออกมาลงกระดาษ หลังวาดเสร็จให้
นำเสนอเป็นรายบุคคล เป็นการอบรมแบบสบายๆ มีการนำเอาหมอนไปด้วยเพื่อช่วยในการคลาย
ความตึงเครียด

จากนั้นนางสาวภัทรา มาน้อย (วิทยากร) อธิบายความหมายของสุนทรียสนทนา ว่า เป็นการ
ฟังแบบลึกซึ้ง ไม่มีอคติ มีสติแล้วพิจารณา เป็นการดึงเอาความคิดของแต่ละคน มาเล่าสู่กันฟัง
เสมือนมิตรสหาย (กัลยาณมิตร)

หลังจากนั้นมีสัปดาห์ให้แต่ละคนเลือกอยู่ 4 ชนิด ได้แก่ หมี่ กระตัง หนู อินทรี แล้วแบ่งกลุ่ม
ไปตามสัตว์ที่เลือกแต่ละชนิด แล้วให้พูดคุยแลกเปลี่ยนเหตุผลกันในกลุ่มว่าทำไมถึงเลือกสัตว์ชนิดนี้
ซึ่งสัตว์แต่ละตัวจะมีความหมายที่แตกต่างกัน คือ

กระตัง หมายถึงการมุ่งมั่น เอาใจจริงจัง ชอบลุย ใช้กำลังในการตัดสินใจมากกว่าใช้
ความคิด จุดอ่อนอยู่ที่ การทำก่อนคิด เป็นธาตุไฟ

หนูขาว หมายถึง ใส่ใจอารมณ์ของคนรอบข้าง คิดถึงกลุ่ม ใจเย็น จุดอ่อนอยู่ที่ชอบหลบ
หลีก อยู่กับอารมณ์ ขี้แย

อินทรี หมายถึงผู้ที่มองสูง มองแบบรวมๆ มองความเชื่อมโยง จุดอ่อนอยู่ที่การชอบคิด
แต่ไม่ชอบทำ

หมี่ หมายถึงคนที่มีระเบียบระเบียบ ทำงานซ้ำ ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง จุดอ่อนอยู่ที่การ
เชื่องช้า หัวโบราณ

ซึ่งข้อสรุปที่ได้จากการทำกิจกรรมเลือกสัตว์ตามความชอบของแต่ละคนนี้ คือ การไม่ยึดติด
กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสัตว์แต่ละชนิดจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน มีทั้งข้อดีข้อด้อย ดังนั้นการทำงานวิจัย
หรือการทำงานต่างๆให้สำเร็จนั้นอยู่ที่การผสมผสานลักษณะหลากหลายเข้าด้วยกัน เช่น ในบางครั้ง
การทำงานจะต้องใส่ใจความรู้สึกของคนรอบข้าง ต้องมีกฎระเบียบ เป็นการทำงานที่ไม่มุ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
ต้องมีการฝึกฝน ปรับเปลี่ยนความคิดให้ไปตามสถานการณ์

การคิดแบบวิจัย ประกอบด้วย 1) ทฤษฎีชะลอม 2) ทฤษฎีฆ่าวัวทิ้งผลผลิตเพิ่ม 3) ทฤษฎีลูก
อมในขวดโหล

ทฤษฎีชะลอ หรือกองฟาง เป็นการตัดสินใจที่ไม่สำคัญออกไป ซึ่งนักวิจัยที่ดีจะต้องทำให้เกิดความแตกต่าง ไม่มุ่งเพียงความคิดของตนเองเท่านั้น

ทฤษฎีฆ่าวัวทิ้ง ผลผลิตเพิ่ม คือ การคิดผิด ว่า ถ้าวัวน้อยเท่าไร ผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้น เลยฆ่าวัวทิ้งเพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นการสรุปผลการวิจัยที่ไม่สมเหตุสมผล ดังนั้นควรมองตัวช่วยอื่นที่มาแทนการฆ่าวัว ทำให้ใช้วัวน้อย แล้วผลผลิตเพิ่ม ไม่ควรดูแต่ข้อมูล ควรดูปัจจัยอื่นๆรอบข้าง

ทฤษฎีลูกอมในขวดโหล ขวดโหลทึบที่มีลูกอม การหยิบลูกอมที่มีหลากหลายสีในขวดโหลแต่กลับได้สีเดียว มองว่ามันเป็นเพียงแค่ความน่าจะเป็นเท่านั้นไม่ใช่ข้อสรุปทั้งหมด สิ่งที่เกิดขึ้นไม่อาจตรงกับสิ่งที่เราคิดไว้ คือ

- คิดไม่ได้ ใช้เหตุผลไม่ได้ ย่อมมีแนวโน้มเชื่อตามง่าย
- คนในสังคมไม่ได้ฝึกฝนให้คิดเพื่อจับประเด็น
- ขาดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ
- เป็นเหตุให้ใช้เหตุผลผิด
- ไม่สามารถตีความพินิจจายเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล

ถ้าไม่สามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นับเป็นอันตราย เนื่องจากการดำรงชีวิตตามอารมณ์/ความรู้สึก ด้วยความเคยชินมากกว่าเหตุผล เหตุที่เป็นแบบนี้ เกิดจากอคติของแต่ละคน การขาดความรู้เรื่องการพัฒนาความคิด

ต่อด้วยแนวคิดของไอส์ไตน์ ซึ่งมีคำถามน่าสนใจ ว่า “ชาย 2 คนลงซ่อมปล่องไฟ แล้วขึ้นมาคนหนึ่งสะอาด อีกคนสกปรก ใครจะไปอาบน้ำก่อนกัน” ซึ่งคำตอบที่ถูกต้องคือ อาบพร้อมกัน เพราะการลงซ่อมปล่องไฟต้องสกปรกทั้งสองคน เป็นการนำเสนอเรื่องคิดแบบวิจัย

จากนั้นปลดปล่อยความกล้าด้วยการขึ้นไปบนโต๊ะตัวสูงกล่าวสิ่งที่อยากจะบอกให้คนอื่นรู้ เป็นกิจกรรมการทำลายกำแพงความกลัว ก่อนปิดเวทีมีกิจกรรมที่เรียกว่าจดหมายรัก หรือการเขียนคำแนะนำ หรือการชื่นชมไปให้แต่ละให้ที่มาอบรม ใส่ในซองจดหมายเวียนไปเรื่อยๆ จะเห็นว่าการอบรมครั้งนี้ได้เพิ่มความมั่นใจ พัฒนาความคิดบนความมีเหตุมีผล เพิ่มความกล้าให้แต่ละคน

ปัญหาและอุปสรรค

ช่วงแรกทีมวิจัยยังไม่คุ้นเคยกับผู้ร่วมอบรมคนอื่นๆ จึงทำให้ไม่กล้าแสดงออก

สิ่งที่ได้รับ

1. ทราบถึงสุนทรียสุนทนา และการคิดอย่างวิจัย (เชิงเหตุผล)
2. พัฒนาความคิด และการทำงานของทีมวิจัยให้ไม่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คิดเชิงเหตุผล
3. การเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้พูดในสิ่งที่ตนเองอยากจะเล่า นั่น ก็เป็นการผ่อนคลายความเครียดที่มีในใจของแต่ละคนได้ ทุกคนรับฟังความคิดของกันและกัน การได้แสดงออกหลายๆ อย่างเป็นสิ่งที่ช่วยลดความกลัวลงได้
4. พบผู้คนหลากหลายบทบาท ได้เพื่อนใหม่

กิจกรรมที่ 3 เวทีออกแบบโครงเรื่องร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และชุมชนบ้านไหล่หิน

เวทีที่ 1 วันที่ 20 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 เวลา 20.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่ 2
จำนวนผู้เข้าร่วม 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 10 คน

ประเด็นการประชุม

- นำเสนอการดำเนินงานที่ผ่านมาของนักศึกษา
- ชี้แจงเอกสารการประชุม ได้แก่ บทวิเคราะห์โครงวิดีโอ โครงวิดีโอ และ Script บทพูด

ซึ่งได้จัดทำวิดีโอ 2 เรื่อง คือ เรื่องที่ 1 “รูปแบบการงานศพบ้านไหล่หิน” นำเสนอประเด็นปัญหา การแก้ไข และ ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัย” นำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัย

สาระสำคัญ

เปิดเวทีการประชุม โดยผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ได้กล่าวถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาของนักศึกษาว่า กว่าจะมาถึงเวทีประชุมโครงเรื่องวิดีโอร่วมกับตัวแทนชุมชนนี้ นักศึกษาหรือทีมวิจัยได้ทำงานตามขั้นตอนดังนี้

1) เข้าไปศึกษาชุมชน เดินสำรวจหมู่บ้าน สำรวจแหล่งทุนชุมชน นอนวัด ทำวัตร เข้าพบผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ 2) ศึกษาวรรณกรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติงานศพ กระบวนการวิจัย และการจัดการงานศพ 3) เข้าเรียนรู้งานศพในหมู่บ้านไหล่หิน 2 งาน 4) เข้าสัมภาษณ์ และบันทึกวิดีโอ นำเสนอองค์ความรู้จากนักวิจัยโครงการทุน CBR (“รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”) 5) ฝึกตัดต่อวิดีโอต้นแบบที่บ้านที่กามาแล้ว 6) ยกร่างโครงวิดีโอทั้ง 2 เรื่อง คือ “รูปแบบการงานศพบ้านไหล่หิน” นำเสนอประเด็นปัญหาการแก้ไข และ ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัย” นำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัย 7) ยกร่าง Script บทพูด 8) จัดทำบทวิเคราะห์และปรับแก้ทั้งความสับสนของบท จัดวางนักแสดง ให้เหมาะสมกับบทพูด จัดลำดับ แก้ไขประเด็นการพูด 9) นำ Script บทพูด เข้าเวทีพิจารณาอีกครั้ง 10) เรียบเรียงทั้งหมดเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์

จากนั้นชี้แจงเอกสารการประชุม เริ่มจากบทวิเคราะห์โครงวิดีโอ เป็นข้อมูลการสรุป Script บทพูด โดยแยกการสรุปออกเป็น 2 เรื่อง ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้ เวลาที่ใช้ในแต่ละเรื่อง ตอนใหญ่มีทั้งหมดกี่ตอน และมีตอนย่อยกี่ตอนในแต่ละเรื่อง จำนวนการใช้คนพูดในแต่ละเรื่อง แต่

ละคนพูดกี่ครั้ง หัวข้อหมายเลขอะไรบ้าง แยกเป็นเรื่อง และมีการสรุปบทพูดทั้งหมดออกมาว่า รวม 2 เรื่องใครพูดจำนวนกี่ครั้ง เหตุผลที่ต้องวิเคราะห์โครงวิธีโอ เพื่อจัดบทพูดให้เหมาะสมกับบทบาทของแต่ละคน

โครงวิธีโอ คือ ข้อมูลกำหนดการดำเนินเรื่อง ว่าเริ่มต้นอย่างไร และเรื่องนั้นสิ้นสุดลงในรูปแบบไหน แต่ละประเด็นใครเป็นคนพูด ใช้ระยะเวลาการพูดแต่ละประเด็นเท่าไร (วินาที) มีระยะเวลาทั้งหมดกี่นาที ซึ่งการนำเสนอวิธีทัศน์แต่ละเรื่องนั้นไม่ควรใช้เวลาเกิน 15 นาที หากนำเสนอเรื่องราวยาวไป จุดคลายความสนใจยึดเยื้อมาก จะทำให้ผู้ชมจะไม่สนใจเรื่องอีกต่อไป

Script บทพูด เป็น บทบรรยายตามโครงวิธีโอ รายละเอียดประเด็นการพูดของแต่ละคนว่าใครพูดหัวข้ออะไร พูดมาอะไรบ้าง และใช้เวลาการพูดเท่าไร ซึ่งบทพูดนี้ตัวแทนชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้ ซึ่งจะมีช่องให้แก้ไขคำพูดของแต่ละคน แล้วจะอธิบายว่า วิธีทัศน์เรื่องที่ 1 “รูปแบบการงานศพบ้านไหหลำ” เป็นนำเสนอประเด็นปัญหา การแก้ไข และ ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่นำเสนอโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อเรื่องสนุกสนาน ส่วนเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัย” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัย เหมาะสำหรับผู้นำชุมชน อบต. เนื่องจากเป็นเนื้อหาเชิงวิชาการ

ผลการประชุม พบว่า ตัวแทนชุมชนทุกคนให้ความร่วมมือในการปรับแก้บทพูดตามบริบทของตน

เครื่องมือที่ใช้

• บทวิเคราะห์โครงวิธีโอ

เรื่องที่ 1

เวลาที่ใช้ 14 นาที 5 วินาที = 15 นาที

หัวข้อใหญ่มี 8 หัวข้อ

หัวข้อย่อยมี 43 หัวข้อ

หัวข้อ 1 ใหญ่ มี 1 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 2 ใหญ่ มี 8 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 3 ใหญ่ มี 4 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 4 ใหญ่ มี 14 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 5 ใหญ่ มี 4 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 6 ใหญ่ มี 4 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 7 ใหญ่ มี 4 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 8 ใหญ่ มี 4 หัวข้อย่อย

ผู้พูดมี 19 คน

บรรยาย 1.1, 2.3, 2.5, 3.1, 3.4, 8.1 = 6

ดต.กิจชนะชัย ปะละ 2.1, 4.4, 6.1, 8.3 = 4

นายทรงศักดิ์ แก้วมูล 2.2, 5.1, 6.4, 8.4 = 4

น.ส.ราตรี ดวงไชย 2.4, 8.2 = 2

นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ 2.6, 4.5, 7.3 = 3

เรื่องที่ 2

15 นาที 8 วินาที = 16 นาที

หัวข้อใหญ่มี 6 หัวข้อ

หัวข้อย่อยมี 51 หัวข้อ

หัวข้อ 1 ใหญ่ มี 1 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 2 ใหญ่ มี 25 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 3 ใหญ่ มี 11 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 4 ใหญ่ มี 12 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 5 ใหญ่ มี 1 หัวข้อย่อย

หัวข้อ 6 ใหญ่ มี 1 หัวข้อย่อย

ผู้พูดมี 19 คน

บรรยาย 1.1, 2.16, 2.22, 3.8, 3.11, 4.2 = 6

ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธ์ 2.1, 2.2, 3.4, 5.1 = 4

นายทรงศักดิ์ แก้วมูล 2.3, 2.17, 2.18, 3.10, 4.1, 4.12 = 5

น.ส.ราตรี ดวงไชย 2.5, 2.12, 4.5, 2.11 = 4

นายสุวรรณ เกษณา 2.6, 4.7 = 2

ดต.กิจชนะชัย ปะละ 2.7, 2.8, 2.19, 2.20, 4.3 = 5

นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ 2.9, 2.21, 4.4 = 3

ผอ.รร.ไหล่หินวิทยา 2.7 = 1	นายมนู นินาโต 2.10, 3.1, 3.2 = 3
พระครูสังฆรักษ์วิชพงษ์ 2.8 = 1	นางสุดา แผ่นคำ 2.13, 4.6 = 2
นายสุวรรณ เกษณา 3.2, 7.4 = 2	ตัวแทนนักเรียน 1 2.14 = 1
นางกิม ปะละ 3.3, 6.2 = 2	ตัวแทนนักเรียน 2 2.15 = 1
ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ 4.1 = 1	ทีมวิจัยร่วม 1 2.23 = 1
ผอ.รร.บ้านไหล่หิน 4.2 = 1	นางกิม ปะละ 2.24, 3.9 = 2
นางเบญจพร สุขรื่องช้าง 4.3, 4.10 = 2	นางเบญจพร สุขรื่องช้าง 2.25, 3.3, 4.8, 4.9 = 4
นางสุดา แผ่นคำ 4.6, 7.1 = 2	นายองอาจ แก้วมูล 3.5, 3.4 = 2
นายองอาจ แก้วมูล 4.7, 4.14 = 2	นางผดุง ตีรราช 3.6, 3.7 = 2
นางผดุง ตีรราช 4.8, 4.9 = 2	ทีมวิจัยร่วม 2 4.10 = 1
เจ้าคณะตำบลไหล่หิน 4.11 = 1	ทีมวิจัยร่วม 3 4.11 = 1
นายมนู นินาโต 4.12, 5.3 = 2	น.ส.ภัทรา มาน้อย 6.1 = 1
พระอธิการทอง 4.13 = 1	
นายประมวล ยอดสาแล 6.3, 7.2 = 2	

สรุป

บรรยาย = 12
 นายทรงศักดิ์ แก้วมูล = 10
 ดต.กิจชนะชัย ปะละ = 9
 น.ส.ราตรี ดวงไชย = 6
 นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ = 6
 นางเบญจพร สุขรื่องช้าง = 6
 ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ = 5
 นายองอาจ แก้วมูล = 4
 นายมนู นินาโต = 5
 นายสุวรรณ เกษณา = 4
 นางกิม ปะละ = 4
 นางสุดา แผ่นคำ = 4
 นางผดุง ตีรราช = 4
 ทีมวิจัยร่วม 1,2,3 = 3
 นายประมวล ยอดสาแล = 2
 ตัวแทนนักเรียน 1,2 = 2
 ผอ.รร.ไหล่หินวิทยา = 1
 พระครูสังฆรักษ์วิชพงษ์ = 1
 น.ส.ภัทรา มาน้อย = 1
 พระอธิการทอง = 1
 เจ้าคณะตำบล = 1
 ผอ.รร.บ้านไหล่หิน = 1

• โครงวิธีโอ

โครงวิธีโอเรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน

1. บทเริ่มต้น

1.1 เกี่ยวกับหมู่บ้าน.....	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	42 วินาที	42 วินาที
----------------------------	-------------------------------	-----------	------------------

2. ปัญหา

2.1 ปัญหาที่มี.....	ดต.กิจชัยชนะ ปะละ.....	13 วินาที	
2.2 พบปัญหาในงานศพ.....	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	18 วินาที	
2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ.....	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	27 วินาที	
2.4 ความพอเพียงมีอะไรบ้าง.....	น.ส.ราตรี ดวงไชย	13 วินาที	
2.5 ผลเสียที่เกิดในงานศพ.....	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	32 วินาที	
2.6 การรับอิทธิพลจากภายนอก.....	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	14 วินาที	
2.7 ความคิดที่จะปรับเปลี่ยน.....	ผอ.รร.ไหล่หินวิทยา	18 วินาที	
2.8 ชวนให้แก้ไข.....	พระครูวัดชัยมงคล	24 วินาที	159 วินาที

3. การเข้ามาของงานวิจัย

3.1 ที่มาของงานวิจัย.....	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	34 วินาที	
3.2 วิจัยคือ.....	นายสุวรรณ เกษณา	12 วินาที	
3.3 ข้อดีของงานวิจัย.....	นางกิม ปะละ	12 วินาที	
3.4 ชื่อวิจัย / ผู้นำ.....	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	45 วินาที	103 วินาที

4. ความคิดเห็น การแก้ไข ผลต่อประเด็น

4.1 เริ่มแสดงความคิดเห็น.....	ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	14 วินาที	
4.2 ปัญหาเงินลดฮวบ.....	ผอ.รร.บ้านไหล่หิน	18 วินาที	
4.3 การแก้ไข และผล การควบคุมอาหาร.....	นางเบญจพร สุขรื่องช้าง	18 วินาที	
4.4 ปัญหาสุรา.....	ดต.กิจชัยชนะ ปะละ.....	18 วินาที	
4.5 การแก้ไข ผล การลดสุรา.....	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	24 วินาที	
4.6 ปัญหา การแก้ไข การจ้างดนตรี.....	นางสุดา แผ่นคำ	30 วินาที	
4.7 ผลการงดจ้างวงดนตรี.....	นายองอาจ แก้วมูล	13 วินาที	
4.8 คิดแบบสมเหตุสมผล.....	บรรยาย ...โดยนางผดุง ตรีราช..	12 วินาที	
4.9 ปัญหาการใช้ดอกไม้สด.....	นางผดุง ตรีราช	15 วินาที	
4.10 การแก้ไข ผล การใช้ดอกไม้แห้ง.....	นางเบญจพร สุขรื่องช้าง	25 วินาที	
4.11 ปัญหาโครงปราสาท.....	เจ้าคณะตำบล	18 วินาที	
4.12 การแก้ไข ผล การใช้โครงปราสาทถาวร.....	นายมนู นิวาโต	42 วินาที	
4.13 ปัญหาการเก็บศพ.....	พระอธิการทอง อนามโย	19 วินาที	
4.14 การแก้ไข ผล การเก็บศพสี่คืนห้าวัน.....	นายองอาจ แก้วมูล	26 วินาที	292 วินาที

5. สรุปประเด็น

5.1 เกิดประเด็นข้อตกลง สิบแปด ข้อ.....	บรรยาย .นายทรงศักดิ์ แก้วมูล..	18 วินาที	
5.2 สิบแปดประเด็นมีอะไรบ้าง	ขวัญชนก รุจจนพันธุ์.....	16 วินาที	
5.3 สิบแปดประเด็นมีอะไรบ้าง	ขวัญชนก รุจจนพันธุ์.....	16 วินาที	
5.4 สิบแปดประเด็นมีอะไรบ้าง	ขวัญชนก รุจจนพันธุ์.....	14 วินาที	64 วินาที

6. ผลของวิจัยไหล่หิน

6.1 หมู่บ้านใกล้เคียงสนใจ.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	20 วินาที
6.2 ผลที่เด่นชัด.....นางกิม ปะละ.....	6 วินาที
6.3 คนเริ่มปรับใช้.....นายประมวล ยอดสาแล	4 วินาที
6.4 ขยาย / ประกาศสภา.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	30 วินาที 60 วินาที

7. ผลโดยรวม

7.1 คิดเชิงเหตุผล.....นางสุตา แผ่นคำ	6 วินาที
7.2 ขั้นตอนสู่ความยั่งยืน.....นายประมวล ยอดสาแล	10 วินาที
7.3 ผลลัพธ์ในเชิงบวก.....นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	24 วินาที
7.4 พี่ตี่เอ.....นายสุวรรณ เกษณา	27 วินาที 67 วินาที

8. สรุป

8.1 สรุปรวมๆ.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	36 วินาที
8.2 ใช้ความพอเพียงเป็นฐานคิด.....น.ส.ราตรี ดวงไชย	18 วินาที
8.3 ความสำเร็จอยู่ที่ความร่วมมือ.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	7 วินาที
8.4 เป้าหมายของสังคมที่ดี.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	18 วินาที 79 วินาที
	866 วินาที
	14 นาที 5 วินาที

โครงวิดิโอเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัย

1. บทเริ่มต้น

1.1 เกี่ยวกับหมู่บ้าน.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	54 วินาที 54 วินาที
---	----------------------------

2. เริ่มต้นกระบวนการ

2.1 ที่มาของงานวิจัย.....ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์.....	13 วินาที
2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม(SWOT).....ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์.....	6 วินาที
2.3 วิเคราะห์หาปัญหา.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	17 วินาที
2.4 ประเด็นปัญหาเรื่องงานศพ.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	28 วินาที
2.5 แก้ไขโดยใช้วิจัย.....น.ส.ราตรี ดวงไชย.....	13 วินาที
2.6 วิจัยท้องถิ่นคือ.....นายสุวรรณ เกษณา.....	6 วินาที
2.7 หาทีมวิจัย / กำหนดโจทย์.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	30 วินาที
2.8 เป้าหมาย.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	8 วินาที
2.9 บทบาทแต่ละคน.....นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ.....	15 วินาที
2.10 ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้.....นายมนู นิวาโต.....	18 วินาที
2.11 เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม.....บรรยาย.....อ.ราตรี ดวงไชย.....	36 วินาที
2.12 การเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชน.....น.ส.ราตรี ดวงไชย.....	22 วินาที
2.13 เหตุที่ให้เยาวชนเก็บข้อมูล.....นางสุตา แผ่นคำ.....	20 วินาที
2.14 ผลที่เยาวชนได้.....ตัวแทนนักเรียน.....	6 วินาที
2.15 ผลที่เยาวชนได้ (เสริม).....ตัวแทนนักเรียน.....	10 วินาที
2.16 วิเคราะห์ข้อมูลในเวที หาทีมวิจัยร่วม.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	30 วินาที
2.17 บรรยายก่อนประชาคม.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	30 วินาที

2.18 จัดเวที่ย่อย พร้อมสรุปผลโดยทีมวิจัยร่วม....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	22 วินาที
2.19 เหตุผลที่ใช้ทีมวิจัยร่วม.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	12 วินาที
2.20 เกิดความคิดหลากหลาย.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	13 วินาที
2.21 มติกลุ่มย่อย.....นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ.....	10 วินาที
2.22 คัดกรองประเด็น / ดูงานสามขา.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	36 วินาที
2.23 เหตุผลที่ไปดูงาน.....ทีมวิจัยร่วม.....	15 วินาที
2.24 ผลการดูงาน.....นางกิม ปะละ.....	6 วินาที
2.25 ได้ประเด็นที่ต้องนำไปปฏิบัติจริง.....นางเบญจพร สุรรองช้าง.....	13 วินาที 435วินาที
3. ระยะที่สอง ทดลองใช้รูปแบบและขยายการรับรู้ในหมู่บ้านไหลหิน	
3.1 เก็บข้อมูลการยอมรับของชาวบ้าน.....นายมนู นีวาโต.....	22 วินาที
3.2 ผลของแบบสอบถาม / ดูงานบ้านนาหมื่น.....นายมนู นีวาโต.....	13 วินาที
3.3 นาหมื่นทำอะไร.....นางเบญจพร สุรรองช้าง.....	18 วินาที
3.4 เหตุผลการไปดูงานนาหมื่น.....ผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	13 วินาที
3.5 สิ่งที่ได้จากการไปดูงานนาหมื่น.....นายองอาจ แก้วมูล.....	22 วินาที
3.6 จัดเวทีผู้สูงอายุ เรื่องวันดีวันเสีย.....บรรยาย.....นางผดุง ตีรราช.....	25 วินาที
3.7 เหตุผลการจัดเวทีผู้สูงอายุ.....นางผดุง ตีรราช.....	18 วินาที
3.8 เวทีระดับครัวเรือน.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	20 วินาที
3.9 เวทีระดับครัวเรือนเป็นอย่างไร.....นางกิม ปะละ.....	10 วินาที
3.10 การอธิบายให้เข้าใจ.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	20 วินาที
3.11 ผลประชาคม/ประชาสัมพันธ์ประเด็น.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	22 วินาที 203วินาที
4. ระยะที่สาม การขยายผลให้ครอบคลุมทั้งตำบลไหลหิน	
4.1 เกิดการขยายผล.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	23 วินาที
4.2 ประเมินผลในบ้านไหลหิน.....น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม.....	18 วินาที
4.3 แบ่งงานขั้นตอนที่ หนึ่ง.....ดต.กิจชนะชัย ปะละ.....	13 วินาที
4.4 แบ่งงานขั้นตอนที่ สอง	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ.....15 วินาที
4.5 แบ่งงานขั้นตอนที่ สาม	น.ส.ราตรี ดวงไชย.....13 วินาที
4.6 การชักชวนเป็นอย่างไร.....นางสุดา แผ่นคำ.....	12 วินาที
4.7 หน้าที่ของทีมวิจัยร่วม.....นายสุวรรณ เกษณา.....	13 วินาที
4.8 เหตุผลที่ต้องใช้ทีมวิจัยร่วม.....นางเบญจพร สุรรองช้าง.....	10 วินาที
4.9 จัดเวทีหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน.....บรรยาย.นางเบญจพร สุรรองช้าง.....	25 วินาที
4.10 ความแตกต่างของประเด็น.....ทีมวิจัยร่วม.....	18 วินาที
4.11 เหตุที่เกิดความแตกต่าง.....ทีมวิจัยร่วม.....	6 วินาที
4.12 ลงมติให้เป็นประกาศ.....นายทรงศักดิ์ แก้วมูล.....	26 วินาที 192 วินาที
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์.....24 วินาที 24 วินาที
6. สรุปบทเรียน	น.ส.ภัทรา มาน้อย.....36 วินาที 36 วินาที
944 วินาที ประมาณ 15 นาที 8 วินาที	

● Script บทพูด

Script บทพูดเรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

หัวข้อหลัก	หัวข้อย่อย	ผู้พูด	เวลา / ขอ แก้ไข ขอบท
1. บทเริ่มต้น	1.1 เกี่ยวกับหมู่บ้าน	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	42 วินาที
หมู่บ้านไหล่หิน อำเภอกะลา จังหวัดลำปาง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่กันอย่าง เกื้อกูลเสมือนญาติพี่น้อง เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปคนในชุมชนเริ่มออกไปรับจ้างทำงานในเมือง ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเชื่อ ซึ่งมีผลจากการย้ายถิ่นและการรับรู้ข้อมูลจากสื่อภายนอกที่ถูกพัฒนา ตลอดเวลา ความเจริญทางวัตถุพัฒนาเร็วกว่าการพัฒนาทางจิตใจ ทำให้เกิดการแข่งขันโดยใช้ฐานะและยศ ตำแหน่งทางสังคมเป็นตัวชี้วัดคุณค่าของมนุษย์			
2. ปัญหา	2.1 ปัญหาที่มี	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	13 วินาที
“พูดถึงปัญหาของหมู่บ้านก็มีหลากหลายปัญหาที่ต้องจัดการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางวัฒนธรรม เยาวชน ความเข้มแข็ง และปัญหางานศพ”			
	2.2 พบปัญหางานศพ	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	18 วินาที
“เราได้ชวนชาวบ้านมาพูดคุยกัน ทบทวนปัญหา ก็พบว่าปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงานศพนั้นเป็นปัญหา ร่วมที่คนในหมู่บ้านต้องช่วยกันแก้ไข และปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องบนความพอเพียง”			
	2.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ	บรรยาย	27 วินาที
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริสแนแนวทาง ดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้คนในชุมชนไหล่หินเริ่มมีการบริหารจัดการ มีการ วางแผนในเรื่องต่างๆ ช่วยสร้างสังคมที่มีทั้งองค์ความรู้และคุณธรรม			
	2.4 ความพอเพียงมีอะไรบ้าง	น.ส.ราตรี ดวงไชย	13 วินาที
“มีการดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล รู้จักความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น”			
	2.5 ผลเสียที่เกิดในงานศพ	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	32 วินาที

แต่ด้วยความสะดวกสบายที่คุ้นเคยจากการซื้อหาได้ง่ายเจ้าภาพจึงยอมจ่ายทั้งที่เคยเป็นกิจกรรมร่วมของคนในชุมชน อย่างรู้หน้าที่ทั้งกลุ่มพ่อบ้าน แม่บ้าน และกลุ่มหนุ่มสาว ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เจ้าภาพต้องแบกรับ สร้างภาวะหนี้สินในครัวเรือน โดยละลายพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นตัวบ่มเพาะชุมชนที่อยู่อย่างเกื้อกูลและความพอเพียงให้จางหายไป			
	2.6 การรับอิทธิพลจากภายนอก	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	14 วินาที
“อย่างเช่นเขาไปงานศพในที่อื่นๆมาแล้วก็เห็นว่าการเลี้ยงอาหารว่าง มีพวงหรีด มีการจ้างวงดนตรีลูกทุ่ง มีการจุดพลุ เขาก็เอามาปรับใช้กับงานศพในหมู่บ้าน”			
	2.7 ความคิดที่จะปรับเปลี่ยน	ผอ.ร.ไรล์หินวิทยา	18 วินาที
“ซึ่งวิถีชีวิตตรงเนี่ยะ มันไม่ใช่เหมือนกับเมื่อก่อน มันไม่ใช่วิถีชีวิตแบบชุมชนตั้งแต่ดั้งเดิม ผมคิดว่าน่าจะส่งเสริม น่าจะปรับเปลี่ยนให้มันเป็นวิถีชีวิตอย่างดั้งเดิมก็คือความพอเพียง			มี วิธี โอ แล้ว
	2.8 ชวนให้แก้ปัญหา	พระครู	24 วินาที
“จากหนึ่งจุดเล็กๆ ที่เป็นปัญหา ถ้าเราปล่อยปละละเลย และไม่เข้ามาร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาจากจุดเล็กๆ ก็จะค่อยๆ ลุกลาม บานปลายขยายไปเรื่อยๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ผู้คนก็จะมุ่งการบริโภคนิยม แล้วก็วิ่งตามกระแสวัตถุนิยม”			มี วิธี โอ แล้ว
3. การเข้ามาของงานวิจัย	3.1 ที่มาของงานวิจัย	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	34 วินาที
จากสภาพปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยโยนก ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ชักชวนให้ชาวบ้านมาพูดคุยกันในเวทีประชาคม เพื่อแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เรื่องความไม่สมเหตุสมผลในการจัดงานศพ ซึ่งสวนทางกับกระแสเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาเป็นเครื่องมือ			
	3.2 งานวิจัยคือ	นายสุรธรณ เกษณา	12 วินาที
“งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออก เพื่อชุมชนเอง”			
	3.3 ข้อดีของงานวิจัย	นางกิม ปะละ	12 วินาที

“เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกันเป็นเครือข่าย เกิดเป็นพลังแห่งการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง”			
	3.4 ชื่อวิจัย/ผู้นำ	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	45 วินาที
คนในหมู่บ้านไหล่หิน ร่วมกันสร้างงานวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ขึ้น เกิดเป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบนการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ด้วยการรวมตัวกันจากผู้นำหลากหลายบทบาทในหมู่บ้าน ทั้ง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ สถาบันศึกษา ผู้สูงอายุ และแม่บ้าน มาปรึกษาหารือร่วมกัน พุดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ เป็นหนึ่งปัจจัยที่สร้างสรรค์ชุมชนบ้านไหล่หินให้เข้มแข็งขึ้น			
4. ความคิดเห็น แกไข ผล	4.1 เริ่มแสดงความคิดเห็น	ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	14 วินาที
“ชาวบ้านเริ่มรู้จักนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์หาทางออกร่วมกัน มีการพุดคุยแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย”			
	4.2 ปัญหาอาหารรั่วไหลเงินลดฮวบ	ผอ.ร.ร.บ้านไหล่หิน	18 วินาที
“อย่างวันที่จะเผาศพมีการทำอาหารเลี้ยงแขก มักพบปัญหาเรื่องเงินลดฮวบ ก็คือ แม่บ้านที่มาทำกับข้าวหรือเพื่อนบ้าน เข้ามาตักอาหารใส่ถุงไปกินที่บ้านของตัวเอง ทำให้มีอาหารไม่พอเลี้ยงแขก”			
	4.3 แกไข ผล ควบคุมอาหาร	นางเบญจพร สุขรุ่งช้าง	18 วินาที
“เราก็เลยมาประชุมกันกำหนดเป็นข้อตกลงว่า ให้ช่วยกันสอดส่องดูแล ถ้าเห็นใครแอบตักอาหารใส่ถุงกลับไปบ้านอีก จะเอามาเล่าในเวทีของหมู่บ้าน ตั้งแต่นั้นมาปัญหาเรื่องตักอาหารกลับบ้านก็ลดลง”			
	4.4 ปัญหาสุรา	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	18 วินาที
“บ้านไหนมีงานศพขึ้น มักจะมีการตั้งโต๊ะดื่มสุรากันทุกวัน พอเมาแล้วก็เกิดการทะเลาะวิวาทกันในงานศพ สร้างความวุ่นวายให้กับแขก แล้วยังเพิ่มค่าใช้จ่ายให้เจ้าภาพในการหาซื้อสุรา”			
	4.5 การแกไข และผลการลดสุรา	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	24 วินาที
“พอได้มาพุดคุยกันในเวทีจึงเกิดเป็นข้อตกลงร่วมกันว่า ให้ลดสุราเหลือเพียงวันแรกกับวันสุดท้ายเท่านั้น เพื่อเลี้ยงขอบคุณผู้มาช่วยลงแรง จากนั้นมาปัญหาเรื่องสุราในงานศพก็ลดลง และเจ้าภาพก็สบายใจเพราะประหยัดรายจ่ายได้มากขึ้น”			
	4.6 ปัญหา แกไข การจ้างดนตรี	นางสุดา แผ่นคำ	30 วินาที

“อย่างงานศพแต่ละงาน จะมีการจ้างวงดนตรีสากล หรือว่า วงดนตรีลูกทุ่งมาเล่น ซึ่งจะสร้างค่าใช้จ่ายให้กับเจ้าภาพสูง เมื่อได้ทำประชาคมก็มีการเสนอให้ใช้เทป หรือซีดีแทน หรือบางงานอาจสนับสนุนวงดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียนในหมู่บ้าน เป็นการส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียน และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน”			
	4.7 ผลที่เกิดขึ้นจากการงดจ้างดนตรี	นายองอาจ แก้วมูล	13 วินาที
“หลังจากนั้นมาปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงจากการจ้างวงดนตรีก็ลดลง งานศพส่วนใหญ่เริ่มงดจ้างวงดนตรี หันไปใช้เทปหรือซีดีเพิ่มขึ้น”			
	4.8 คิดแบบสมเหตุสมผล	บรรยาย นางผดุง ตีรราช	12 วินาที
ความคิดเห็นถูกแลกเปลี่ยนถึงกัน เกิดข้อเสนอแนะมากมาย โดยใช้ความสมเหตุสมผลมาเป็นฐานคิด			
	4.9 ปัญหาการใช้ดอกไม้สด	นางผดุง ตีรราช	15 วินาที
“อย่างเจ้าภาพบางงานศพมักจะใช้ดอกไม้สดตกแต่งรอบๆ หีบศพ ซึ่งจะมีราคาแพง สภาพของดอกก็ไม่คงทน พอถึงวันเผาศพก็จะนำไปเผาทิ้งพร้อมกับศพ”			
	4.10 แก้วไข ผล ใช้ดอกไม้แห้ง	นางเบญจพร สุขรุ่งช้าง	25 วินาที
“เมื่อได้มาพูดคุยกันในเวทีแล้วจึงเกิดเป็นข้อตกลงว่า ควรใช้ดอกไม้แห้งที่คนในหมู่บ้านประดิษฐ์ขึ้น เพราะมีราคาถูกกว่าดอกไม้สด จากนั้นการประดับตกแต่งงานศพก็จะใช้ดอกไม้แห้งในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายก็ลดลง ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ได้ส่งเสริมอาชีพคนในชุมชน”			
	4.11 ปัญหาโครงปราสาท	เจ้าคณะตำบล	18 วินาที
“เจ้าภาพงานศพ มักจะซื้อปราสาทใหม่ทั้งหลัง เพราะเชื่อว่าจะเป็นที่อยู่สำหรับผู้ตาย แต่จะมีค่าใช้จ่ายสูง พอถึงวันเผาศพก็จะนำปราสาทหลังนั้นไปเผาทิ้งพร้อมกับศพ ไม่ก่อประโยชน์ใดเลย”			
	4.12 แก้วไข ผล ใช้โครงปราสาทถาวร	นายมนู นิวาโต	42 วินาที
“พองานวิจัยได้เข้ามาชาวบ้านเริ่มนำปัญหานี้ มาพูดคุยผ่านเวทีประชาคม จนได้ขอยอมร่วมกันว่า ควรใช้โครงปราสาทถาวรที่ชุมชนทำขึ้น เพียงแค่หากระดาษสีมาติดตามโครง อาจจะซื้อโต๊ะ หรือใช้เงินมาทำเป็นหลังคา และใช้เก้าอี้ต่อตามโครง พอถึงวันเผาศพก็แกะเอาของพวกนั้นออกไปใช้ประโยชน์ต่อ ตั้งแต่นั้นมาเจ้าภาพงานศพก็เลือกใช้โครงปราสาทถาวรกันเพิ่มขึ้น ไม่ต้องซื้อปราสาทใหม่ ช่วยให้ประหยัดและเกิดประโยชน์”			
	4.13 ปัญหาการเก็บศพ	พระอธิการทอง	19 วินาที

“เจ้าภาพ จะไปหาฤกษ์วันที่ควรเผาศพ ถ้าวันใดไม่ควรที่จะเผาก็จะเลื่อนวันเผาศพไปเรื่อย ๆ ทำให้ต้องเก็บศพไว้หลายคืนจนกว่าจะมีฤกษ์ดี ส่งผลให้เพิ่มรายจ่ายให้กับเจ้าภาพ และภาระของชุมชนก็เพิ่มตาม”			
	4.14 การแก้ไข ผลเก็บศพไว้สี่คืนห้าวัน	นายองอาจ แก้วมูล	26 วินาที
“เราได้นำผู้สูงอายุมาประชุมในเวทีร่วมกันหารือ จนมีมติว่า ควรเก็บศพไว้ 4 คืน 5 วัน และกำหนดวันที่ไม่ควรเผาศพเหลือเพียง 2 วัน มีวัน 9 ค่ำ และวันศุกร์ที่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ หลังจากนั้นมาเจ้าภาพก็ลดจำนวนวันเก็บศพลง ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างเห็นได้ชัด”			
5. สรุปประเด็น	5.1 เกิดประเด็นข้อตกลง	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	18 วินาที
มาช่วยกันคิดหาทางออกโดยการลงประชามติร่วมกันแล้ว ทำให้ได้ประเด็นข้อตกลงรูปแบบการจัดการงานศพทั้งหมด 16 ประเด็น ถือเป็นการกระทำที่นำไปสู่การแก้ไขให้เกิดผลอย่างแท้จริง			
	5.2 18 ประเด็นมีอะไรบ้าง	นางขวัญชนก รุจจนพันธุ์	16 วินาที
“มีทั้ง ลด งด ควร ควบคุมอาหารไม่ให้รั่วไหล ใช้เครื่องปรุงพอประมาณ ลดน้ำอืดลมเป็นน้ำเปล่า ลดอาหารว่าง เตรียมเตียงอย่างพอประมาณ ลดสุรา”			
	5.3 18 ประเด็นมีอะไรบ้าง	นางขวัญชนก รุจจนพันธุ์	16 วินาที
“งดเล่นการพนัน งดจ้างวงดนตรี ใช้ดอกไม้แห้งในหมู่บ้าน เก็บศพประมาณ สี่ คืน ห้าวัน จัดผ้าบังสุกุลอย่างพอประมาณ งดการจุดพลุหรือบั้งไฟ”			
	5.4 18 ประเด็นมีอะไรบ้าง	นางขวัญชนก รุจจนพันธุ์	14 วินาที
“ควรเปลี่ยนส้ารับเป็นเงิน ควรให้เงินสดแทนพวงรีด งดชิงโชคจากโปรยทาน เผาศพในเมรุ งดจุดธูปในบ้าน ใช้โครงปราสาทาว”			
6. ผลของงานวิจัยไหลหิน	6.1 หมู่บ้านใกล้เคียงสนใจ	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	20 วินาที
“เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงในการจัดงานศพที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านไหลหิน เกิดผลดี รายจ่ายลดลงอย่างชัดเจน หมู่บ้านรอบข้างเกิดความต้องการที่จะใช้กระบวนการวิจัยเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน”			
	6.2 ผลที่เด่นชัด	นางกิม ปะละ	6 วินาที
“ผู้คนเห็นว่าทำแล้วมันดี เกิดประโยชน์ ค่าใช้จ่ายมันลดลงได้จริง”			
	6.3 คนเริ่มปรับใช้	นายประมวล ยอดสาแล	4

			วินาที
“คนก็เริ่มซึมซับเอามาปรับใช้กับตนเองมากขึ้น”			
	6.4 ขยาย ประกาศสภาวัฒนธรรม	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	30 วินาที
“บทเรียนทางความคิดและการปฏิบัตินำไปสู่การพัฒนาต่อยอดขยายไปปฏิบัติทั่วทั้งตำบลไหล่หิน และชาวบ้านทั้งตำบลไหล่หินได้ตกลงร่วมกันให้สภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หิน ประกาศประเด็นข้อตกลงทั้ง 18 ประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 2 ประเด็น คือ เสาศพในเมรุ และ งดจุดธูปในบ้าน เป็นรูปแบบในการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับตำบล”			
7. ผลโดยรวม	7.1 คิดเชิงเหตุผล	นางสุดา แผ่นคำ	6 วินาที
“กระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านได้รู้จักกระบวนการคิดที่มีเหตุผล”			
	7.2 ขั้นตอนสู่ความยั่งยืน	นายประมวล ยอดสาแล	10 วินาที
“เป็นขั้นตอนนำไปสู่วิถีที่ยั่งยืนบนฐานคิดที่ตนมีส่วนร่วมกำหนด ออกแบบ และเกิดการยอมรับร่วมกัน”			
	7.3 ผลลัพธ์ในเชิงบวก	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	24 วินาที
“นำไปสู่ผลลัพธ์ในเชิงบวกที่คนในชุมชนไหล่หิน สามารถแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในงานศพอย่างมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ เกิดเป็นความลงตัวของวัฒนธรรมที่มีมาช้านานกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน บนวิถีความพอเพียง”			
	7.4 ฟีดแบ็ก	นายสุวรรณ เกษณา	27 วินาที
“คนในชุมชน เกิดการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการของเดมมิ่ง ฟีดแบ็ก แบบไม่รู้ตัวซึ่งเป็นการคิดวางแผนร่วมกัน เพื่อให้ได้ประเด็นปัญหาไปสู่การปฏิบัติจริง ติดตามปัญหาของการปฏิบัติ แล้วนำผลนั้นมาประเมินเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป”			
8. สรุป	8.1 สรุปรวมๆ	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	36 วินาที
ความเห็นอกเห็นใจทุกข์สุขของชุมชนถูกเชื่อมโยงเข้าถึงกัน เกิดเป็นสันติสุขบนความเกื้อกูลที่คนในชุมชนมีให้กันในวิถีของความพอเพียงที่ชุมชนได้เรียนรู้จากงานวิจัย ปัญหาสาธารณะน้อยใหญ่ แก้ไขได้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล ชุมชนนั้นก็เข้มแข็งขึ้นจากแรงพลังในชุมชน พัฒนาไปสู่หมู่บ้านที่เป็นสุข ในอนาคตอย่างมั่นคงและยั่งยืน			
	8.2 ใช้ความพอเพียงเป็นฐานวิจัย	น.ส.ราตรี ดวงไชย	18 วินาที

			ที่
“หากชุมชนใดที่เห็นว่ากิจกรรมใดเป็นปัญหาร่วมที่ต้องการแก้ไขด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานคิดในกระบวนการแก้ปัญหา”			
	8.3 ความสำเร็จอยู่ที่ความร่วมมือกัน	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	7 วินาที
“ความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกคนในชุมชน”			
	8.4 เป้าหมายของสังคมที่ดี	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	18 วินาที
“หมู่บ้านไหนมีการรวมตัวกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน เมื่อไหร่ ก็จะนำพาหมู่บ้านนั้นไปสู่เป้าหมายของสังคมที่ดี ก็คือผู้คนมีจิตสำนึกสาธารณะ เกิดคุณธรรม และหมู่บ้านที่เป็นสุข”			

Script บทพูดเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัย

หัวข้อหลัก	หัวข้อย่อย	ผู้พูด	เวลา / ข้อ แก้ไขบท
1. บทเริ่มต้น	1.1 เกี่ยวกับหมู่บ้าน	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	54 วินาที
หมู่บ้านไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง คนในชุมชนส่วนใหญ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความผูกพันทางสายเลือดใกล้ชิด เป็นเหตุให้มีความสามัคคีในการร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปคนในหมู่บ้านเริ่มมีการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตไปตามความเจริญทางสังคม และรับค่านิยมใหม่จากภายนอกเข้าสู่ชุมชน ความเปลี่ยนแปลงมากมายนำมาซึ่งปัญหาทางวัฒนธรรม และความเชื่อ ที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ถึงจะนำไปสู่การหาทางออกที่ถูกต้องตามหลักทางสายกลาง			
2. เริ่มต้นกระบวนการ	2.1 ที่มาของงานวิจัย	ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	13 วินาที
จากสภาพปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ได้มีการชักชวนชาวบ้านมาพูดคุยถึงปัญหาที่มีในหมู่บ้าน			
	2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม	ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	6 วินาที
“เริ่มต้นจากการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม”			
	2.3 วิเคราะห์หาปัญหา	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	17 วินาที
“ซึ่งหมู่บ้านมีหลากหลายปัญหา อย่างเช่น ปัญหาทางวัฒนธรรม เยาวชน ความเข้มแข็ง และงานศพ จนพบว่าปัญหาการจัดงานศพนี้ มีความเกี่ยวข้องกับคนทุกระดับ ทุกกลุ่ม”			
	2.4 .ประเด็นปัญหาเรื่องงานศพ	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	28 วินาที
ปัญหาเรื่องงานศพเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยม ประเพณีนิยม และความเชื่อ ของคนในชุมชน ซึ่งยากที่จะควบคุมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่เพราะเชื่อมั่นในศักยภาพของชาวบ้านผู้เป็นเจ้าของปัญหา งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นที่บ้านไหล่หินจากการสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย			
	2.5 แก้ไขโดยวิจัย	น.ส.ราตรี ดวงไชย	13 วินาที
“คนที่สนใจปัญหานี้จึงมารวมกลุ่มกัน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม มาเป็นเครื่องมือ”			
	2.6 วิจัยท้องถิ่นคือ	นายสุวรรณ เกษณา	6 วินาที

“งานวิจัยท้องถิ่นคือการตั้งคำถาม เพื่อหาคำตอบโดยคนในชุมชน เพื่อชุมชนเอง”			
	2.7 หาทีมวิจัย / กำหนดโจทย์	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	30 วินาที
เมื่อได้ประเด็นปัญหา จึงนำไปสู่การแสวงหาทีมวิจัยหลัก ดึงทุกภาคส่วนทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน ตลอดจนองค์กรที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาร่วม เพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย ร่วมกันกำหนดโจทย์วิจัยว่า รูปแบบและแนวทางในการจัดการงานศพที่เหมาะสมโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของคนบ้านไหนควรเป็นอย่างไร			
	2.8 เป้าหมาย	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	8 วินาที
“เป้าหมายงานวิจัยของเรา ก็เพื่อต้องการช่วยเจ้าภาพในการลดค่าใช้จ่ายโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง”			
	2.9 บทบาทแต่ละคน	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	15 วินาที
“ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันคิด ไม่ใช่คนเพียงคนเดียว หาปัญหา แล้วเราก็ตักช่วยกันวิเคราะห์วางแผนว่าจะทำอย่างไร เพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน”			
	2.10 ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้	นายมนู นิวาโต	18 วินาที
“เราทำป้ายเผยแพร่โครงการ โดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ติดไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัด ศาลา โรงเรียน ตลาด และสถานีอนามัย เพื่อสร้างการรับรู้ และความตระหนักให้กับชาวบ้าน”			
	2.11 เก็บข้อมูลแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์	บรรยาย น.ส.ราตรี ดวงไชย	36 วินาที
คนในชุมชนเข้าใจเป้าหมายของการวิจัยจากการประชาสัมพันธ์ในชุมชน มีการเก็บข้อมูลเรื่องการจัดงานศพในอดีตถึงปัจจุบันโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากตัวแทนในชุมชน การเก็บข้อมูลความคิดเห็นต่อประเด็นข้อตกลงจำนวน 10 ประเด็น ด้วยการมีส่วนร่วมของนักเรียน แล้วนำผลไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีของเยาวชนก่อนนำเสนอผลในเวทีทีมวิจัยหลัก			
	2.12 การเตรียมพร้อมให้เยาวชน	น.ส.ราตรี ดวงไชย	22 วินาที
“ซึ่งก่อนที่จะให้เด็กลงพื้นที่ เราจะจัดเวทีให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทบทวนประเด็นคำถามร่วมกันก่อน เพื่อให้เด็ก สามารถอธิบายให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สร้างความถูกต้องและความชัดเจนให้กับข้อมูล”			
	2.13 เหนือที่ใช่เยาวชนเก็บข้อมูล	นางสุดา แผ่นคำ	20 วินาที
“เราดึงเยาวชนมา เพื่อช่วยลวดลายจากชาวบ้านบางกลุ่มลงได้ ซึ่งเยาวชนที่มาช่วยก็คือลูกหลานของคนในชุมชนเอง เมื่อเด็กได้ปฏิบัติจริงก็ทำให้เกิดการคิดต่อที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับเด็ก”			
	2.14 ผลที่เยาวชนได้	ตัวแทนนักเรียน	6 วินาที
“ทำให้เกิดการเรียนรู้นอกชั้นเรียน และเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”			
	2.15 ผลที่เยาวชนได้(เสริม)	ตัวแทนนักเรียน	10 วินาที
“เกิดประสบการณ์ และก็มีภูมิปัญญาที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านของหนูให้ดีขึ้น”			
	2.16 วิเคราะห์ข้อมูล / หาทีมวิจัยร่วม	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	30 วินาที
นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีจนได้ร่างประเด็นข้อตกลงชุดที่สอง จำนวน 18 ประเด็น แล้วคัดเลือกทีมวิจัยร่วมในหมู่บ้านจำนวน 10 คน มาร่วมพิจารณาให้ความเห็นต่อประเด็นงานศพ จัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อหาประชาคมติ			
	2.17 บรรยายก่อนประชาคม	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	30 วินาที

“ก่อนการประชุมในหมู่บ้านเราจะให้ตัวแทนทีมวิจัยหลักมาพูดให้ข้อมูลอยู่ 3 เรื่องคือ 1) พูดถึงความปลอดภัยในการจัดการงานศพตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2) พูดถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้เป็นฐานคิดในแต่ละประเด็น 3) ชี้แจงเหตุผลรวมไปถึงการยกตัวอย่างปัญหาของแต่ละประเด็น”			
	2.18 จัดเวทีย่อย รายงานผลกลุ่มย่อย	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	22 วินาที
“จากนั้นแบ่งกลุ่ม เพื่อจัดเวทีกลุ่มย่อย หาประเด็นข้อตกลงงานศพ โดยใช้ทีมวิจัยร่วมเข้าประสานงาน หลังลงมติในกลุ่มย่อยได้เปิดให้ประธานกลุ่มย่อยได้ออกมานำเสนอผลการลงมติ และข้อเสนอแนะต่อการจัดการงานศพ”			
	2.19 เหตุที่ใช้ทีมวิจัยร่วม	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	12 วินาที
“เราใช้ทีมวิจัยร่วมมาเป็นแนวร่วม เพื่อลดความขัดแย้ง เหมือนเป็นสื่อกลางที่ช่วยลดแรงปะทะจากชาวบ้านลงได้”			
	2.20 เกิดความหลากหลาย	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	13 วินาที
“ต่างคนต่างความคิด ถ้าเรากระจายเป็นกลุ่มๆ ไป มันก็จะได้หลากหลายความคิด และเป็นความคิดสาธารณะซึ่งเราไม่ได้คิดกันเอง”			
	2.21 มติกลุ่มย่อย	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	10 วินาที
“ซึ่งเราได้นำผลการลงมติในเวทีกลุ่มย่อยมารวมกัน มีมากถึง 38 ประเด็น”			
	2.22 คัดกรอง / ดูงานสามขา / บ้างคง	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	36 วินาที
นำประเด็นเหล่านั้นมาคัดกรองความสำคัญด้วยเหตุผลบนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการลงประชามติที่เวทีระดับหมู่บ้าน สุดท้ายเหลือประเด็นที่ยอมรับร่วมกัน จำนวน 16 ประเด็น จากนั้นทีมวิจัยหลักชักนำทีมวิจัยร่วม ไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการวิจัยที่บ้านสามขา อำเภอแม่ทะ และบ้านดง อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง			
	2.23 เหตุผลที่ไปดูงาน	ทีมวิจัยร่วม	15 วินาที
“การได้สัมผัสกับของจริง มันทำให้ทีมวิจัยเกิดความเข้าใจ เกิดความกล้า และเล่าเรื่องที่จะใช้อ้างอิงว่าเราไม่ได้ทำเรื่องที่ผิด แต่ทำเรื่องที่มีคนกล้าทำมาแล้ว”			
	2.24 ผลการดูงาน	นางกิม ปะละ	6 วินาที
“เกิดบทเรียนที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการวิจัยของเราได้”			
	2.25 ได้ประเด็นที่ต้องนำไปปฏิบัติ	นางเบญจพร สุรธองช้าง	13 วินาที
“ตอนนี้เราได้รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ต่อไปก็ต้องนำไปปฏิบัติใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืน”			
3. ระยะที่สอง	3.1 เก็บข้อมูลการยอมรับของชาวบ้าน	นายมนู นีวาโต	22 วินาที
ประเด็นงานศพถูกมาทบทวนในทีมวิจัย เกิดคำถามว่า หลังทำประชาคมไปแล้ว อยากทราบผลว่าชาวบ้านมีการยอมรับประเด็นต่างๆ อย่างไร จึงใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อคลายความสงสัยให้ทีมวิจัยอีกครั้ง			
	3.2 ผลของแบบสอบถาม ดูงานนาหมื่น	นายมนู นีวาโต	13 วินาที
“พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับทุกประเด็น จากนั้นเราก็นำหัวหน้าหมวด จำนวน 50 กว่าคนไปดูงานที่บ้านนาหมื่น จังหวัดน่าน”			
	3.3 นานาหมื่นทำอะไร	นางเบญจพร สุรธองช้าง	18 วินาที
“ที่บ้านนาหมื่นเค้าได้ทำวิจัยงานศพเหมือนกัน มีพระสงฆ์เป็นหัวหน้าโครงการ โดยเน้นการลดจำนวนวันเก็บศพ ด้วยการทบทวนเรื่องฤกษ์ยามเป็นประเด็นหลัก”			

	3.4 เหตุผลที่ไปดูงานนาหมื่น	ผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	13 วินาที
“เป็นการตอกย้ำประเด็นเรื่องจำนวนวันเก็บศพไว้หลายวัน เพื่อจะได้มีแนวความคิดกลับมาวางแผนวิเคราะห์กับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน”			
	3.5 สิ่งที่ได้จากการไปดูงานนาหมื่น	ลุงองอาจ แก้วมูล	22 วินาที
“จากการที่ได้ไปดูงานทำให้เราได้เห็นว่า บ้านนาหมื่น เจ้าของสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิด ลดระดับความเชื่อเรื่องวันที่ไม่ควรเผาศพได้ ซึ่งวันเสียหรือวันที่ไม่ควรเผาศพจะมีเพียง 2 วันก็คือ วัน 9 ค่ำ และวันศุกร์ที่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ”			
	3.6 จัดเวทีผู้สูงอายุ	บรรยาย นางผดุง ตีรราช	25 วินาที
สู่การจัดเวทีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน นำเสนอข้อมูลโครงการผ่านวิดีโอ เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้เหตุผลในการพิจารณาลดจำนวนวันที่ไม่ควรเผาศพ และเชิญผู้สูงอายุที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานศพมาให้ข้อคิดเห็น แล้วลงมติกำหนดวันที่ไม่ควรเผาศพของหมู่บ้านขึ้นมาใหม่			
	3.7 เหตุผลที่จัดเวทีผู้สูงอายุ	นางผดุง ตีรราช	18 วินาที
“เพราะต้องการคลายความเชื่อเรื่องการหาฤกษ์เผาศพโดยเฉพาะ ถ้าวินิจฉัยไม่ควรเผาศพโดยการเห็นชอบร่วมกันของผู้สูงอายุ จะทำให้จำนวนวันเก็บศพลดลง และค่าใช้จ่ายในงานศพก็จะลดลง”			
	3.8 เวทีระดับครัวเรือน	บรรยาย	20 วินาที
ลงสู่การจัดเวทีประชาคมระดับครัวเรือนที่ละหมวดบ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และความเข้าใจให้ทั่วถึง มีทีมวิจัยร่วมเข้าไปกำกับดูแลกิจกรรมกลุ่มย่อย และอธิบายประเด็นสำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจก่อนลงมติ			
	3.9 เวทีระดับครัวเรือนเป็นยังง	นางกิม ปะละ	10 วินาที
“ให้แต่ละหลังคาเรือนส่งพ่อบ้าน หรือแม่บ้าน มาร่วมทำความเข้าใจ และให้ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม”			
	3.10 การอธิบายให้เข้าใจ	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	20 วินาที
“เราจะอธิบายให้เข้าใจร่วมกันว่า ประเด็นทั้ง 16 ข้อนั้นเป็นการหาแนวทาง ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่ต้องบังคับให้ปฏิบัติ แต่เป็นการขอความร่วมมือ ซึ่งผลการลงมติระดับครัวเรือนส่วนใหญ่ก็เห็นชอบต่อแนวทางดังกล่าว”			
	3.11 ผลมติ ประชาสัมพันธ์ประเด็น	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	22 วินาที
นำผลการลงมติและข้อเสนอแนะทั้งหมดมาพิจารณาและวิเคราะห์ในเวทีที่มวิจัย สู่เวทีสรุปผลประชาคมของหมู่บ้านไหล่หิน จัดทำแผนป้ายประเด็นข้อตกลงในหมู่บ้านตามสถานที่สำคัญ เว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ของโครงการ			
4. ระยะที่สาม	4.1 เกิดการขยายผล	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	23 วินาที
“จากกระบวนการคิดค้น คิดต่อ ต่อยอด หาคำตอบ เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปสู่วิถีปฏิบัติในชุมชน ชุมชนเกิดการตื่นตัว เล่าต่อ ส่งผลให้เกิดการขยายผลไปสู่หมู่บ้านใกล้เคียง ทัวทั้งตำบลไหล่หิน โดยใช้ต้นแบบบ้านไหล่หินเป็นบทเรียน”			
	4.2 ประเมินผลในไหล่หิน	น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม	18 วินาที
เริ่มการขยายผลทั้งตำบล ด้วยการประเมินความสำเร็จของประเด็นข้อตกลงที่ถูกใช้ในบ้านไหล่หิน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ทำการวางแผนงาน แผนคน กำหนดการที่จะทำงานในแต่ละหมู่บ้าน			
	4.3 แบ่งงานขั้นตอนที่ 1	ดต.กิจชนะชัย ปะละ	13 วินาที
“ก่อนทำเวทีในแต่ละหมู่บ้านเราได้แบ่งงานเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ทีมวิจัยหลักเข้าไปแนะนำโครงการและหาทีมวิจัยร่วมที่มาจากหมู่บ้าน”			
	4.4 แบ่งงานขั้นตอนที่ 2	นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ	15 วินาที

“ขั้นตอนที่ 2 เสนอประเด็นต้นแบบของบ้านไหล่หิน และยกวางประเด็นข้อตกลงของแต่ละหมู่บ้านไปพร้อมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทีมวิจัยร่วม”			
	4.5 แบ่งงานขั้นตอนที่ 3	น.ส.ราตรี ดวงไชย	13 วินาที
ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีชักชวนการนำเสนอเหตุผลประกอบประเด็น เพื่อเตรียมนักวิจัยร่วมไปทำหน้าที่วิทยากรในหมู่บ้านของตน”			
	4.6 การชักชวนเป็นยังง	นางสุตา แผ่นคำ	12 วินาที
“การชักชวนจะ ให้ทีมวิจัยร่วมนำเสนอทีละคนในแต่ละประเด็นผ่านการเสริมหนุนของทีมวิจัยหลักที่มีประสบการณ์”			
	4.7 หน้าที่ของทีมวิจัยร่วม	ผอ.สุวรรณ เกษณา	13 วินาที
“ทีมวิจัยร่วมต้องเข้าใจประเด็นข้อตกลงก่อน เป็นตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน ช่วยเป็นปาก คลายข้อสงสัยแก่ผู้ไม่มีโอกาสเข้ามาในเวทีประชาคม”			
	4.8 เหตุผลที่ต้องใช้ทีมวิจัยร่วม	คุณเบญจพร สุรธองช้าง	10 วินาที
“เพราะมันเป็นปัญหาของหมู่บ้านตน ตนก็ต้องเป็นคนแก้ไขด้วยเหตุผลที่สอดคล้องกับบริบทของหมู่บ้านตน”			
	4.9 จัดเวทีแต่ละหมู่บ้าน	นางเบญจพร สุรธองช้าง	25 วินาที
เมื่อทีมวิจัยร่วมพร้อม จึงเปิดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านทีละหมู่บ้าน แบ่งกลุ่มย่อย มีทีมวิจัยร่วมเป็นผู้กำกับดูแลแต่ละกลุ่มย่อย จนได้ผลการลงมติ และข้อเสนอแนะเข้าไปพิจารณาและวิเคราะห์ให้ทีมวิจัยร่วมของแต่ละหมู่บ้าน สรุปการสรุปผลในแต่ละหมู่บ้าน			
	4.10 ความแตกต่างของประเด็น	ทีมวิจัยร่วม	18 วินาที
“จากการสรุปประเด็นของแต่ละหมู่บ้านจะไม่เหมือนกัน เช่นบ้านแม่ฮวกไม่มีเตาเผาศพ ประเด็นเรื่องปราสาทจึงขอไม่ลด เพราะจะได้เอาปราสาท เผาไปพร้อมกับศพบนเมรุไปเลย”			
	4.11 เหตุที่แตกต่าง	ทีมวิจัยร่วม	6 วินาที
“เป็นการปรับประเด็นอย่างสมเหตุสมผลตามบริบทของแต่ละหมู่บ้าน”			
	4.12 ลงมติให้เป็นประกาศ	นายทรงศักดิ์ แก้วมูล	26 วินาที
เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านในตำบลไหล่หิน ผ่านกระบวนการวิจัยและได้ข้อสรุปจากการประชาคมเสนอให้สภาวินิจฉัยธรรมตำบลไหล่หิน ประกาศประเด็นข้อตกลงทั้ง 18 ประเด็น เป็นรูปแบบในการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตำบล			
5. เครื่องมือวิจัย	5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์	24 วินาที
“เครื่องมือที่ใช้ประกอบเวทีก็มีอยู่หลายอย่าง เช่น เอกสารที่มีรายละเอียดของประเด็นข้อตกลง วีดีโอ นำเสนอความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้านและทีมวิจัย ป้ายนำเสนอแผ่นที่ความคิด ป้ายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเว็บไซต์ของโครงการ”			
6. สรุป	6.1 สรุปบทเรียน	น.ส.ภัทรา มาน้อย	36 วินาที
งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการชื่นชมวัฒนธรรมของการเรียนรู้เป็นหลัก ดังนั้นสิ่งที่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปช่วยผลักดันให้ชุมชนมีฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเอง มันจึงทำให้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเอง สามารถค้นหาได้ด้วยตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือตัวองค์ความรู้ใหม่แล้วก็ศักยภาพที่ชาวบ้านเองก็มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถที่จะนำพาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเพื่อแก้ไขปัญหาของตัวเองได้			

ปัญหาและอุปสรรค

1. เนื่องจากลืมนำตัวเลขข้อในเอกสารบทวิเคราะห์โครงวิดีโอ จึงทำให้ยากต่อการค้นหา
2. ตัวแทนบางคนไม่ได้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ จึงทำให้บทพูดที่ชวนกันหาหรือนั้นไม่สมบูรณ์ เนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนตามบริบทของผู้พูดแต่ละคน

สิ่งที่ได้รับ

1. การเรียนรู้ว่าการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันวิเคราะห์นั้น สามารถทำให้งานที่ทำออกมาได้ผลเป็นที่น่าพอใจ
2. ทุกคนภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาบทสรุปวิดีโอถือเป็นความคิดที่มาจากสาธารณะ เป็นความคิดที่ไม่มีแค่จุดเดียว ทุกคนกล้าคิด กล้าที่จะแสดงออกในบทบาทของตนมากขึ้น

3. การทำงานร่วมกันกับคนกลุ่มใหญ่ถึงแม้ว่าจะมีการแสดงความคิดเห็นหลากหลาย การจัดทำ Script จะต้องรับฟังข้อผิดพลาดหรือคำแนะนำ ด้วยความเต็มใจ แล้วนำข้อคิดเหล่านั้นมาปรับแก้ให้ถูกต้อง การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องยอมรับเสียงข้างมาก หรือรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ถึงจะสามารถเป็นการทำงานร่วมกันอย่างเป็นทีมที่ดี

4. เพิ่มความรู้เรื่องวิธีการเขียน Script บทพูด

5.การทำงานแต่ละครั้งจะต้องมีการจัดการข้อมูล เช่น บทวิเคราะห์โครงวิดีโอ เพื่อจัดสรรบทพูดให้แต่ละคนได้เหมาะสมบทบาท

กิจกรรมที่ 4 เวทีการจัดทำการบันทึกวิดีโอร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง และ ชุมชนบ้านไหล่

เวทีที่ 1 วันที่ 21 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่ 2 จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 16 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 13 คน

ประเด็นการประชุม

ทำความเข้าใจร่วมกันกับตัวแทนชุมชน ว่า ทีมวิจัยจะเข้าไปถ่ายวิดีโอ เพื่อจะใช้ในการสร้างวิดีโอ ซึ่งจะให้แต่ละคนพูดตาม Script ที่หารือร่วมกัน นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ เพื่อเข้าไปถ่ายวิดีโอกับตัวแทนชุมชน

สาระสำคัญที่ได้รับ

เปิดเวทีการประชุมด้วยการทำความเข้าใจกับตัวแทนชุมชน ในเรื่องของการถ่ายบันทึกวิดีโอตาม script โดยอธิบายว่าแต่ละคนสามารถปรับบทพูดให้เป็นไปตามบริบทของตนเองได้ และควรเตรียมเสื้อผ้าไว้หลายชุดเพื่อใช้ในการถ่ายวิดีโอ แต่ในเวทีมีการเสนอให้ใส่เสื้อที่ทีมวิจัยใช้ในการถ่ายบันทึกวิดีโอเรื่องที่ 2 ซึ่งทุกคนเห็นชอบพร้อมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

จากนั้นนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับตัวแทนชุมชนเพื่อถ่ายวิดีโอตาม Script แต่เนื่องจากการบันทึกวิดีโอนี้เราจะต้องไปถ่ายตัวแทนชุมชนหลายคน หลายสถานที่ และเวลาวางของแต่ละคนไม่ต่อเนื่องกัน ดังนั้นเวทีนี้จึงต้องแบ่งย่อยออกไป ใช้เวลาในการบันทึกวิดีโอหลายวัน เพื่อความสะดวกของตัวแทนชุมชน ซึ่งจากการนัดหมายกับตัวแทนชุมชนทำให้ได้กำหนดการถ่ายบันทึกวิดีโอดังนี้

วันเสาร์ ที่ 21 พฤศจิกายน 2552

นางเบญจพร สุรรองช้าง เวลา 10.10 น. ถึง 11.20 น. ณ บ้านนางเบญจพร สุรรองช้าง

นายมนู นิวาโต เวลา 13.00 น. ถึง 14.30 น. ณ บ้านของนายมนู นิวาโต

วันจันทร์ ที่ 23 พฤศจิกายน 2552

นายองอาจ แก้วมูล เวลา 14.50 น. ถึง 17.00 น. ณ บ้านของนายองอาจ แก้วมูล
วันอังคาร ที่ 24 พฤศจิกายน 2552

น.ส.ราตรี ดวงไชย เวลา 12.00 น. ถึง 13.00 น. ณ บ้านของน.ส.ราตรี ดวงไชย

นางผดุง ตีรราช เวลา 14.30 น. ถึง 15.50 น. ณ วัดชัยมงคลธรรมวราราม
วันจันทร์ ที่ 7 ธันวาคม 2552

นางกิม ปะละ เวลา 13.00 น. ถึง 14.40 น. ณ วัดชัยมงคลธรรมวราราม

หลังจากนัดหมายการถ่ายวิดีโอกับตัวแทนชุมชน ทีมวิจัยจึงออกถ่ายบันทึกวิดีโอร่วมกับ
ตัวแทนชุมชนตามกำหนดการ เริ่มจากนางเบญจพร สุขร่งช้าง ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่าย
วิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.3 แก้วไข ผล ควบคุมอาหาร
ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราก็กินมาประชุมกันและกำหนดเป็นข้อตกลง
ว่า ให้ช่วยกันสอดส่องดูแล ถ้าเห็นใครแอบตักอาหารใส่ถุงกลับ
บ้านอีก จะเอามาเล่าในเวทีของหมู่บ้าน ตั้งแต่นั้นมาปัญหาเรื่องตัก
อาหารกลับบ้านก็ลดลง”

และประเด็นที่ 4.10 แก้วไข ผล ใช้ดอกไม้แห้ง ซึ่งมี
รายละเอียด ว่า “เมื่อได้มาพูดคุยกันในเวทีแล้วจึงเกิดเป็นข้อตกลงว่า ควรใช้ดอกไม้แห้งที่คนใน
หมู่บ้านประดิษฐ์ขึ้น เพราะมีราคาถูกกว่าดอกไม้สด จากนั้นการประดับตกแต่งงานศพก็จะใช้ดอกไม้
แห้งในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายก็ลดลง ถือเป็นเรื่องที่ดีที่ได้ส่งเสริมอาชีพคนในชุมชน”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.25 ได้ประเด็นที่ต้องนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ตอนนี้เรา
ได้รูปแบบการจัดงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ต่อไปก็ต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็น
รูปธรรมที่ยั่งยืน”

ประเด็นที่ 3.3 นาหมื่นทำอะไร ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ที่บ้าน
นาหมื่นเค้าได้ทำวิทยานศพเหมือนกัน มีพระสงฆ์เป็นหัวหน้า
โครงการ โดยเน้นการลดจำนวนวันเก็บศพ ด้วยการทบทวนเรื่อง
ถูกข่มขืนเป็นประเด็นหลัก”

ประเด็นที่ 4.8 เหตุผลที่ต้องใช้ทีมวิจัยร่วม ซึ่งมีรายละเอียด
ว่า “เพราะมันเป็นปัญหาของหมู่บ้านตน ตนก็ต้องเป็นคนแก้ไขด้วยเหตุผลที่สอดคล้องกับบริบทของ
หมู่บ้านตน”

และประเด็นที่ 4.9 จัดเวทีแต่ละหมู่บ้าน “เมื่อทีมวิจัยร่วมพร้อม จึงเปิดเวทีประชาคมระดับ
หมู่บ้านที่ละหมู่บ้าน แบ่งกลุ่มย่อย มีทีมวิจัยร่วมเป็นผู้กำกับดูแลแต่ละกลุ่มย่อย จนได้ผลการลงมติ
และข้อเสนอแนะเข้าไปพิจารณาและวิเคราะห์ในทีมวิจัยร่วมของแต่ละหมู่บ้าน สู่การสรุปผลในแต่ละ
หมู่บ้าน”

เมื่อเสร็จจากการถ่ายวิดีโอนางเบญจพร สุขร่งช้าง ทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอต่อกับ
นายมนู นิวาโต ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.12 แกไข ผล ใช้โครง
ปราสาทถาวร ซึ่งมีรายละเอียดว่า “พองานวิจัยได้เข้ามาชาวบ้าน
เริ่มนำปัญหานี้ มาพูดคุยผ่านเวทีประชาคม จนได้ข้อยอมรับ
ร่วมกันว่า ควรใช้โครงปราสาทถาวรที่ชุมชนทำขึ้น เพียงแค่หา
กระดาสีมาติดตามโครง อาจจะซื้อโต๊ะ หรือใช้เงินมาทำเป็น
หลังคา และใช้เก้าอี้ต่อตามโครง พอถึงวันเผาศพก็แกะเอาของ
พวกนั้นออกไปใช้ประโยชน์ต่อ ตั้งแต่นั้นมาเจ้าภาพงานศพก็เลือกใช้โครงปราสาทถาวรกันเพิ่มขึ้น
ไม่ต้องซื้อปราสาทใหม่ ช่วยประหยัดและเกิดประโยชน์”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.10 ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านรู้ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราทำป้าย
เผยแพร่โครงการ โดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ติดไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่น วัด ศาลา
โรงเรียน ตลาด และสถานีอนามัย เพื่อสร้างการรับรู้ และความตระหนักให้กับชาวบ้าน”

ประเด็นที่ 3.1 เก็บข้อมูลการยอมรับของชาวบ้าน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ประเด็นงานศพถูกมา
ทบทวนในที่วิจัย เกิดคำถามว่า หลังทำประชาคมไปแล้ว อยากทราบผลว่า ชาวบ้านมีการยอมรับ
ประเด็นต่างๆ อย่างไร จึงใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลในหมู่บ้านโดยการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพื่อ
คลายความสงสัยให้นักวิจัยอีกครั้ง”

และประเด็นที่ 3.2 ผลของแบบสอบถาม ดูงานนา
หมื่น มีรายละเอียดว่า “พบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ
ทุกประเด็น จากนั้นเราก็นำหัวหน้าหมวด จำนวน 50 กว่า
คนไปดูงานที่บ้านนาหมื่น จังหวัดน่าน”

ซึ่งบรรยากาศในการถ่ายทำของแต่ละคนเป็นไปด้วย
ความสนุกสนาน มีเสียงหัวเราะเมื่อตัวแทนชุมชนพูดคุย
ผิดพลาด มีความตื่นเต้นในการถ่ายวิดีโอ

ปัญหาและอุปสรรค

1. ตัวแทนชุมชนจำบทพูดของตนเองไม่ได้ จึงทำให้พูดไม่เป็นธรรมชาติ
2. มีเสียงรบกวนจากข้างบ้าน การพูดเสียงเบา พูดไม่ชัด ทำให้ใช้เวลาในการถ่ายวิดีโอนาน
3. ช่วงแรกที่วิจัยมีความรู้เรื่องเทคนิคการถ่ายวิดีโอน้อย และสถานที่ในการถ่ายวิดีโอมีอยู่
จำกัด จึงหามุมการถ่ายวิดีโอได้น้อย ทำให้บางภาพที่ถ่ายออกมาไม่สวย
4. คนบางกลุ่มไม่ได้ร่วมประชุมเวทีการออกแบบโครงสร้างจึงมีผลกระทบต่อการถ่ายบันทึก
วิดีโอ คือ ตัวแทนชุมชนไม่ทราบว่าตนเองต้องพูดอะไรบ้าง เนื่องจากไม่มีเอกสาร Scriptบทพูด จึง
ต้องนัดเวลาแล้วไปอธิบายให้ฟังก่อนถึงจะสามารถพูดตามบทได้ ซึ่งเราจะต้องเข้าไปพื้นที่เพื่อถ่าย
วิดีโอบ่อยครั้ง
5. ช่วงนี้เป็นช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิตในนาข้าว จึงทำให้ตัวแทนชุมชนส่วนใหญ่มักจะม
ีเวลารว่างในช่วงตอนเย็นๆ ซึ่งถ้านัดถ่ายเวลาตอนเย็นแล้วแสง และภาพจะออกมาไม่สวย

สิ่งที่ได้รับ

1. การถ่ายบันทึกวีดีโอจะต้องจัดสถานที่ จัดแสงและเวลาให้เหมาะสม ถ้าแสงน้อยเกินไป ภาพก็จะออกมาไม่สวย พื้นหลังจะไม่สว่างดูมืดเกินไป ดังนั้นการถ่ายวีดีโอจะต้องใจเย็น ถ้ารีบถ่าย ก็ต้องมาถ่ายใหม่ตลอด ต้องมีความรอบคอบ
2. การให้ตัวแทนชุมชนจับบทพูดโดยไม่ทำความเข้าใจเนื้อหา นั้นก่อนจะทำให้ตัวแทนชุมชนพูดไม่เป็นธรรมชาติ คือถ่ายทอดความรู้สึกไม่ลึกซึ้งพอ การแสดงดูแข็งกระด้าง ภาพก็จะออกมาไม่สวย จะต้องทำความเข้าใจบทพูดนั้นก่อน
3. เรียนรู้เทคนิคการถ่ายวีดีโอเพิ่มขึ้น
4. ความสนุกสนานที่ได้ทำงานร่วมกับตัวแทนชุมชน
5. ตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยเป็นอย่างดี

เวทีที่ 2 วันที่ 23 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 เวลา 14.50 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 1 คน

ประเด็นการประชุม

ถ่ายบันทึกวีดีโอกับตัวแทนชุมชนตาม Script บทพูด คือ นายองอาจ แก้วมูล เวลา 14.50 น. ถึง 17.00 น. ณ บ้านของนายองอาจ แก้วมูล

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวีดีโอร่วมกับนายองอาจ แก้วมูล ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.7 ผลที่เกิดขึ้นจากการงดจ้างดนตรี ซึ่งมีรายละเอียดว่า “หลังจากนั้นมา ปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงจากการจ้างวงดนตรีก็ลดลง งานศพส่วนใหญ่เริ่มงดจ้างวงดนตรี หันไปใช้เทปหรือซีดีเพิ่มขึ้น”

และประเด็นที่ 4.14 การแก้ไข ผล เก็บศพไว้ 4 คืน 5 วัน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราได้นำผู้สูงอายุมาประชุม ในเวทีร่วมกันหารือ จนมีมติว่า ควรเก็บศพไว้ 4 คืน 5 วัน และกำหนดวันที่ไม่ควรเผาศพเหลือเพียง 2 วัน มีวัน 9 ค่ำ และวันศุกร์ที่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ หลังจากนั้นมาเจ้าภาพก็ลดจำนวนวันเก็บศพลง ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างเห็นได้ชัด”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 3.4 เหตุผลที่ไปดูงานนาหมื่น ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เป็นการต่อยอดประเด็นเรื่องจำนวนวันเก็บศพไว้หลายวัน เพื่อจะได้มีแนวความคิดกลับมาวางแผนวิเคราะห์กับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน”

ประเด็นที่ 3.5 สิ่งที่ได้จากการไปดูงานนาหมื่น ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากการที่ได้ไปดูงานทำให้เราได้เห็นว่า บ้านนาหมื่น เราสามารถปรับเปลี่ยนวิธีคิด ลดระดับความเชื่อเรื่องวันที่ไม่ควรเผาศพได้ ซึ่งวันเสียหรือวันที่ไม่ควรเผาศพจะมีเพียง 2 วันก็คือ วัน 9 ค่ำ และวันศุกร์ที่ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ”

และประเด็นที่ 3.10 การอธิบายให้เข้าใจ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราจะอธิบายให้เข้าใจร่วมกันว่า ประเด็นทั้งสิบหกข้อนั้นเป็นการหาแนวทาง ไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่ต้องบังคับให้ปฏิบัติ แต่เป็นการขอความร่วมมือ ซึ่งผลการลงมติดระดับครัวเรือนส่วนใหญ่ก็เห็นชอบต่อแนวทางดังกล่าว”

ซึ่งการถ่ายทำเป็นไปด้วยความสนุกสนาน ใช้เวลาในการถ่ายวิดีโอาน เนื่องจากนายองอาจ แก้วมูล พูดไม่ค่อยชัด และมีความตื่นเต้นมาก จึงทำให้ต้องถ่ายบทพูดนั้นใหม่ และวันนี้ถ่ายวิดีโอได้เพียงคนเดียว เนื่องจากตัวแทนชุมชนท่านอื่นๆ ติดธุระ

ปัญหาและอุปสรรค

1. เรื่องการจำบทพูดไม่ได้ และมีอาการตื่นเต้นมากเกินไป จึงทำให้แสดงบุคลิกออกมาไม่เป็นธรรมชาติ
2. มีเสียงรบกวนจากข้างบ้าน การพูดเสียงเบา พูดไม่ชัด ทำให้ใช้เวลาในการถ่ายวิดีโอาน
3. น้ำเสียงในการถ่ายทอดกระบวนการไม่มีความหนักแน่น
4. Battery ของกล้องวิดีโอหมด จึงต้องใช้สถานที่ใกล้กับปลั๊กไฟ

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชน และทีมวิจัยเกิดความสนุกสนาน
2. ตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยเป็นอย่างดี
3. รู้วิธีการแก้ไขปัญหาเรื่องการจำบทพูดไม่ได้ คือ ให้ตัวแทนชุมชนมองบทพูดที่ทีมวิจัยอีกคนถือไว้ โดยให้บทพูดอยู่ในระดับสายตา เนื่องจากถ่ายวิดีโอออกมาแล้วจะทำให้ตาของผู้พูดไม่ต่ำหรือสูงเกินไป แล้วให้ทีมวิจัยถ่ายบันทึกวิดีโอจากมุมด้านข้าง

เวทีที่ 3 วันที่ 24 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 เวลา 12.00 น. ณ .หมู่บ้านไหล่หิน จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 6 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 2 คน / ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา จำนวน 1 คน

ประเด็นการประชุม

ถ่ายบันทึกวิดีโอเกี่ยวกับตัวแทนชุมชนตาม Script บทพูด ได้แก่

- น.ส.ราตรี ดวงไชย เวลา 12.00 น. ถึง 13.30 น. ณ บ้านของ น.ส.ราตรี ดวงไชย
- นางผดุง ตีรราช เวลา 13.40 น. ถึง 15.30 น. ณ วัดชัยมงคลธรรมวาราม
- ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา เวลา 15.40 น. ถึง 16.20 น. ณ โรงเรียนไหล่หินวิทยา

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวิดีโอร่วมกับ น.ส.ราตรี ดวงไชย ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.4 ความพอเพียงมีอะไรบ้าง ซึ่งมีรายละเอียดว่า “มีการดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล รู้จักความพอประมาณ มีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น”

ประเด็นที่ 8.2 ใช้ความพอเพียงเป็นฐานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “หากชุมชนใดที่เห็นว่ากิจกรรมใดเป็นปัญหา

ร่วมที่ต้องการแก้ไขด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ควรยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานคิดในกระบวนการแก้ปัญหา”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.5 แก้ไขโดยวิจัย ซึ่งรายละเอียดว่า “คนที่สนใจปัญหานี้จึงมารวมกลุ่มกัน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม มาเป็นเครื่องมือ”

ประเด็นที่ 2.11 เก็บข้อมูลแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “คนในชุมชนเข้าใจเป้าหมายของการวิจัยจากการประชาสัมพันธ์ในชุมชน มีการเก็บข้อมูลเรื่องการจัดงานศพในอดีตถึงปัจจุบันโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากตัวแทนในชุมชน การเก็บข้อมูลความคิดเห็นต่อประเด็นข้อตกลงจำนวน 10 ประเด็น ด้วยการมีส่วนร่วมของนักเรียน แล้วนำผลไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีของเยาวชนก่อนนำเสนอผลในเวทีทีมวิจัยหลัก”

ประเด็นที่ 2.12 การเตรียมพร้อมให้เยาวชน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ซึ่งก่อนที่จะให้เด็กลงพื้นที่เราจะจัดเวทีให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทบทวนประเด็นคำถามร่วมกันก่อน เพื่อให้เด็ก สามารถอธิบายให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สร้างความถูกต้องและความชัดเจนให้กับข้อมูล”

ประเด็นที่ 4.5 แบ่งงานขั้นตอนที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดว่า ขั้นตอนที่ 3 จัดเวทีชักชวนการนำเสนอเหตุผลประกอบประเด็น เพื่อเตรียมนักวิจัยร่วมไปทำหน้าที่วิทยากรในหมู่บ้านของตน”

เมื่อเสร็จจากการถ่ายวิดีโอ น.ส.ราตรี ดวงไชย ทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอต่อกับ นางผดุง ตีรราช ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.8 คิดแบบสมเหตุสมผล ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ความคิดเห็นถูกแลกเปลี่ยนถึงกัน เกิด

ข้อเสนอแนะมากมาย โดยใช้ความสมเหตุสมผลมาเป็นฐานคิด”

ประเด็นที่ 4.9 ปัญหาการใช้ดอกไม้สด ซึ่งมีรายละเอียดว่า “อย่างเจ้าภาพบางงานศพมักจะใช้ดอกไม้สดตกแต่งรอบๆ หีบศพ ซึ่งจะมีราคาแพง สภาพของดอกไม้ก็ไม่คงทน พอถึงวันเผาศพก็จะนำไปเผาทิ้งพร้อมกับศพ”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 3.6 จัดเวทีผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ผู้การจัดเวทีผู้สูงอายุในหมู่บ้าน นำเสนอข้อมูลโครงการผ่านวิดีโอ เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้เหตุผลในการพิจารณาลดจำนวนวันที่ไม่ควรเผาศพ และเชิญผู้สูงอายุที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดงานศพมาให้ข้อคิดเห็น แล้วลงมติกำหนดวันที่ไม่ควรเผาศพของหมู่บ้านขึ้นมาใหม่”

ประเด็นที่ 3.7 เหตุผลที่จัดเวทีผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เพราะต้องการคลายความเชื่อเรื่องการหาฤกษ์เผาศพโดยเฉพาะ ถ้าลดวันไม่ควรเผาศพโดยการเห็นชอบร่วมกันของผู้สูงอายุ จะทำให้จำนวนวันเก็บศพลดลง และค่าใช้จ่ายในงานศพก็จะลดลง”

เนื่องจากนายประมวล ยอดสาแล มีความจำเป็นจึงไม่สามารถถ่ายวิดีโอร่วมกับทีมวิจัยได้จึงมอบให้นางผดุง ตรีราชเป็นผู้พูดแทน ในเรื่องที่ 1 ประเด็นที่ 6.3 คนเริ่มปรับใช้ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “คนก็เริ่มซึมซับเอามาปรับใช้กับตนเองมากขึ้น”

เมื่อเสร็จจากการถ่ายวิดีโอ นางผดุง ตรีราช ทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอต่อกับตัวแทนนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ ในเรื่องที่ 2 ประเด็นที่ 2.15 ผลที่เยาวชนได้ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เกิดประสบการณ์ และก็มีคามภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาหมู่บ้านของหนูให้ดีขึ้น”

ปัญหาและอุปสรรค

1. ตัวแทนชุมชนจำบทพูดของตนเองไม่ได้ จึงทำให้พูดไม่เป็นธรรมชาติ
2. การพูดเสียงเบา พูดไม่ชัด ทำให้ใช้เวลาในการถ่ายวิดีโอนาน

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชน ตัวแทนนักเรียน และทีมวิจัยเกิดความสนุกสนาน
2. ตัวแทนชุมชนและตัวแทนนักเรียนให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยเป็นอย่างดี
3. ตัวแทนนักเรียนมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำวิจัย

เวทีที่ 4 วันที่ 30 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 เวลา 10.00 น. ณ บ้านไหล่หินและโรงเรียนบ้านสาต-นาเกลือ จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 4 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 2 คน

ประเด็นการประชุม

ถ่ายบันทึกวีดีโอเกี่ยวกับตัวแทนชุมชนตาม Script บทพูด ได้แก่

- นายสุวรรณ เกษณา เวลา 10.00 น. ถึง 11.30 น. ณ โรงเรียนบ้านสาต-นาเกลือ

- ด.ต.กิจชนะชัย ปะละ เวลา 13.30 น. ถึง 15.30 น. ณ บ้านของด.ต.กิจชนะชัย ปะละ

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวีดีโอร่วมกับนายสุวรรณ เกษณา ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ประเด็นที่ 3.2 งานวิจัยคือ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งคนในชุมชนเป็นเจ้าของปัญหา ร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออก เพื่อชุมชนเอง”

ประเด็นที่ 7.4 ฟิตซีเอ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “คนในชุมชน เกิดการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการของเดนมาร์ก ฟิตซีเอ แบบไม่รู้ตัวซึ่งเป็นการคิดวางแผนร่วมกัน เพื่อให้ได้ประเด็นปัญหาไปสู่การปฏิบัติจริง ติดตามปัญหาของการปฏิบัติ แล้วนำผลนั้นมาประเมินเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ประเด็นที่ 2.6 วิจัยท้องถิ่นคือ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “งานวิจัยท้องถิ่นคือการตั้งคำถาม เพื่อหาคำตอบโดยคนในชุมชน เพื่อชุมชนเอง” และประเด็นที่ 4.7 หน้าที่ของทีมวิจัยร่วม ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ทีมวิจัยร่วมต้องเข้าใจประเด็นข้อตกลงก่อน เป็นตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน ช่วยเป็นปาก คลายข้อสงสัยแก่ผู้ไม่มีโอกาสเข้ามาในเวทีประชาคม”

บรรยากาศในการถ่ายทำวีดีโอมีเสียงเด็กนักเรียนรบกวนในการถ่ายวีดีโอ เนื่องจากไปถ่ายทำที่โรงเรียนบ้านสาต-นาเกลือ และระดับสายตาก็มองต่ำกว่าระดับกล้องจึงทำให้เห็นได้ชัดว่าอ่านบทพูด ในเรื่องที่ 1 ประเด็นที่ 7.4 ฟิตซีเอ ซึ่งมีการถ่ายแก้อยู่หลายครั้ง เมื่อเสร็จจากการถ่ายวีดีโอนายสุวรรณ เกษณา ทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวีดีโอต่อกับด.ต.กิจชนะชัย ปะละ ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.1 ปัญหาที่มี ซึ่งมีรายละเอียดว่า “พูดถึงปัญหาของหมู่บ้านก็มีหลากหลาย ปัญหาที่ต้องจัดการ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางวัฒนธรรม เยาวชน ความเข้มแข็ง และปัญหางานศพ”

ประเด็นที่ 4.4 ปัญหาสุรา ซึ่งมีรายละเอียดว่า “บ้านไหนมีงานศพขึ้น มักจะมีการตั้งโต๊ะดื่มสุรากันทุกวัน พอเมาแล้วก็เกิดการทะเลาะวิวาทกันในงานศพ สร้างความวุ่นวายให้กับแขก แล้วยังเพิ่มค่าใช้จ่ายให้เจ้าภาพในการหาซื้อสุรา”

ประเด็นที่ 6.1 หมู่บ้านใกล้เคียงสนใจ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เกิดการยอมรับและปฏิบัติตามข้อตกลงในการจัดงานศพที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านใกล้เคียง เกิดผลดี รายจ่ายลดลงอย่างชัดเจน หมู่บ้านรอบข้างเกิดความ ต้องการที่จะใช้กระบวนการวิจัยเข้าแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านของตน” และประเด็นที่ 8.3

ความสำเร็จอยู่ที่ความร่วมมือกัน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ความสำเร็จของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกคนในชุมชน”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ประเด็นที่ 2.7 หาทีมวิจัย / กำหนดโจทย์ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เมื่อได้ประเด็นปัญหา จึงนำไปสู่การแสวงหาทีมวิจัยหลัก ดึงทุกภาคส่วนทั้ง บ้าน วัด โรงเรียน ตลอดจนองค์กรที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาร่วม เพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการวิจัย ร่วมกันกำหนดโจทย์วิจัยว่า รูปแบบและแนวทางในการจัดการงานศพที่เหมาะสมโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของคนบ้านไหล่ควรเป็นอย่างไร”

ประเด็นที่ 2.8 เป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เป้าหมายงานวิจัยของเรา ก็เพื่อต้องการช่วยเจ้าภาพในการลดค่าใช้จ่ายโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง”

ประเด็นที่ 2.19 เหตุที่ใช้ทีมวิจัยร่วม ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราใช้ทีมวิจัยร่วมมาเป็นแนวร่วมเพื่อลดความขัดแย้ง เหมือนเป็นสื่อกลางที่ช่วยลดแรงปะทะจากชาวบ้านลงได้”

ประเด็นที่ 2.20 เกิดความหลากหลาย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ต่างคนต่างความคิด ถ้าเรากระจายเป็นกลุ่มๆไป มันก็จะได้หลากหลายความคิด และเป็นความคิดสาธารณะซึ่งเราไม่ได้คิดกันเอง” และประเด็นที่ 4.3 แบ่งงานขั้นตอนที่หนึ่ง ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ขั้นตอนที่ 2 เสนอประเด็นต้นแบบของบ้านไหล่ และยกร่างประเด็นข้อตกลงของแต่ละหมู่บ้านไปพร้อมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทีมวิจัยร่วม”

ซึ่งบรรยากาศในการถ่ายทำวิดีโอเป็นไปด้วยความสนุกสนาน และตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ปัญหาและอุปสรรค

1. เสี่ยงรบกวนจากเด็กนักเรียนเนื่องจากวิดีโอของนายสุวรรณ เกษณา ทีมวิจัยถ่ายที่โรงเรียนบ้านสาต-นาเกลือ
2. การจดบทพูดไม่ได้ จึงทำให้ต้องอ่านบทพูดในระหว่างถ่ายวิดีโอ ทำให้ระดับสายตาต่ำกว่าระดับกล้องวิดีโอในบางครั้ง จึงต้องถ่ายใหม่
3. ในระหว่างที่ถ่ายบันทึกวิดีโอกับด.ต.กิจชนะชัย ปะละ battery วิดีโอหมด จึงต้องใช้สถานที่ใกล้ปลั๊กไฟ เพื่อชาร์จแบตเตอรี่วิดีโอไปด้วย

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือในการถ่ายบันทึกวิดีโอเป็นอย่างดี
2. ตัวแทนชุมชนมีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี มีการพิมพ์บทพูดของตนเองด้วยตัวหนังสือขนาดใหญ่
3. ตัวแทนชุมชนและทีมวิจัยได้รับความสนุกสนานจากการถ่ายบันทึกวิดีโอ
4. ทีมวิจัยได้มีโอกาสเข้าไปถ่ายวิดีโอที่โรงเรียนบ้านสาต-นาเกลือ

เวทีที่ 5 วันที่ 2 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2552 เวลา 10.00 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวน
ผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 10 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 8 คน

ประเด็นการประชุม

ถ่ายบันทึกวิดีโอเกี่ยวกับตัวแทนชุมชนตาม Script บทพูด ได้แก่

- พระอธิการชัยพร อุตตสาโร เวลา 10.00 น. ถึง 10.40 น. ณ วัดไหล่หินหลวง
- พระอธิการทอง อนุบาลโย เวลา 10.40 น. ถึง 11.30 น. ณ วัดไหล่หินหลวง
- นายณัฐพล พุทธสาร เวลา 13.00 ถึง 13.30 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน
- นางสุดา แผ่นคำ เวลา 13.30 น. ถึง 14.00 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน
- ตัวแทนนักเรียน จำนวน 2 คน เวลา 14.00 น. ถึง 14.40 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน
- นายทรงศักดิ์ แก้วมูล เวลา 14.50 น. ถึง 15.50 น. ณ บ้านของนายทรงศักดิ์ แก้วมูล
- นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ เวลา 15.50 น. ถึง 16.30 น. ณ บ้านของนายเพิ่มศักดิ์ จินะการ

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวิดีโอร่วมกับพระอธิการชัยพร อุตตสาโร ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ในประเด็นที่ 4.11 ปัญหาโครงปราสาท ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เจ้าภาพงานศพ มักจะซื้อปราสาทใหม่ทั้งหลัง เพราะเชื่อว่าจะเป็นที่อยู่สำหรับผู้ตาย แต่จะมีค่าใช้จ่ายสูง พอถึงวันเผาศพก็จะนำปราสาทหลังนั้นไปเผาทิ้งพร้อมกับศพ ไม่ก่อประโยชน์ใดเลย” บรรยายภาคในการถ่ายวิดีโอของพระอธิการชัยพร อุตตสาโร นั้น ท่านจะพูดไม่ชัด ไม่ถนัดการพูดภาษาไทยกลาง แต่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ฝึกพูดภาษาก่อนถ่ายวิดีโอ

จากนั้นทีมวิจัยจึงถ่ายวิดีโอ พระอธิการทอง อนุบาลโย ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ในประเด็นที่ 4.13 ปัญหาการเก็บศพ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เจ้าภาพ จะไปหาฤกษ์วันที่ควรเผาศพ ถ้าวันใดไม่ควรที่จะเผาก็จะเลื่อนวันเผาศพไปเรื่อยๆ ทำให้ต้องเก็บศพไว้นาน ค่อนข้างยาวจะมีฤทธิ์ดี ส่งผลให้เพิ่มรายจ่ายให้กับเจ้าภาพ และภาระของชุมชนก็เพิ่มตาม”

เมื่อเสร็จจากการถ่ายวิดีโอ พระอธิการทอง อนุบาลโย ทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอต่อกับนายณัฐพล พุทธสาร ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ในประเด็นที่ 4.2 ปัญหาอาหารรั่วไหล จันลอดฮั่ว ซึ่งมีรายละเอียดว่า “อย่างวันที่จะเผาศพมีการทำอาหารเลี้ยงแขก มักพบปัญหาเรื่องจันลอดฮั่ว ก็คือ แม่บ้านที่มาทำกับข้าวหรือเพื่อนบ้าน เข้ามาดักอาหารใส่ถุงไปกินที่บ้านของตัวเอง ทำให้มีอาหารไม่พอเลี้ยงแขก”

หลังจากที่บันทึกวีดีโอ นายณัฐพล พุทธารา ที่มิจัยจึงถ่ายวีดีโอต่อกับนางสุดา แผ่นคำ ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.6 ปัญหา แก๊ว การจ้างดนตรี ซึ่งมีรายละเอียดว่า “อย่างงานศพแต่ละงาน จะมีการจ้างวงดนตรีสากล หรือว่า วงดนตรีลูกทุ่งมาเล่น ซึ่งจะสร้างค่าใช้จ่ายให้กับเจ้าภาพสูง เมื่อได้ทำประชาคมก็มีการเสนอให้ใช้เทป หรือซีดีแทน หรือบางงานอาจสนับสนุนวงดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียนในหมู่บ้าน เป็นการส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียน และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน”

ประเด็นที่ 7.1 คิดเชิงเหตุผล ซึ่งมีรายละเอียดว่า “กระบวนการวิจัยที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านได้รู้จักกระบวนการคิดที่มีเหตุผล”

เรื่องที่ 2 ประเด็นที่ 2.13 เหตุที่ใช้เยาวชนเก็บข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราดึงเยาวชนมาเพื่อช่วยลดอคติจากชาวบ้านบางกลุ่มลงได้ ซึ่งเยาวชนที่มาช่วยก็คือลูกหลานของคนในชุมชนเอง เมื่อเด็กได้ปฏิบัติจริงก็ทำให้เกิดการคิดต่อที่ยั่งยืนในชุมชน เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะให้กับเด็ก”

ประเด็นที่ 4.6 การชักซ้อมเป็นยังงัย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “การชักซ้อมจะให้มีมิจัยร่วมนำเสนอทีละคนในแต่ละประเด็นผ่านการเสริมหนุนของมิจัยหลักที่มีประสบการณ์”

หลังจากที่ถ่ายวีดีโอ นางสุดา แผ่นคำ ที่มิจัยจึงถ่ายวีดีโอต่อกับตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หินซึ่งนางสุดา แผ่นคำ เป็นผู้จัดเตรียมไว้ให้ จำนวน 2 คน โดยพูดในเรื่องที่ 2 ประเด็นที่ 2.14 ผลที่เยาวชนได้ ซึ่งคนที่ 1 กล่าวว่า “ทำให้เกิดการเรียนรู้นอกชั้นเรียน” คนที่ 2 กล่าวว่า “และเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มิจัยผิดพลาดในเรื่องการเซ็นชื่อของผู้เข้าร่วมถ่ายวีดีโอ จึงไม่สามารถทราบรายชื่อของตัวแทนนักเรียนได้

เมื่อเสร็จจากการถ่ายบันทึกวีดีโอร่วมกับ นางสุดา แผ่นคำ ที่มิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวีดีโอต่อกับ นายทรงศักดิ์ แก้วมูล ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.2 พบปัญหางานศพ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เราก็ได้ชวนชาวบ้านมาพูดคุยกัน ทบทวนปัญหา ก็พบว่าปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในงานศพ นั้นเป็นปัญหาร่วมที่คนในหมู่บ้านต้องช่วยกันแก้ไข และปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องบนความพอเพียง”

ประเด็นที่ 5.1 เกิดประเด็นข้อตกลง ซึ่งมีรายละเอียดว่า “มาช่วยกันคิดหาทางออกโดยการลงประชามติร่วมกันแล้ว ทำให้ได้ประเด็นข้อตกลงรูปแบบการจัดการงานศพทั้งหมด 16 ประเด็น ถือเป็น การกระทำที่นำไปสู่การแก้ไขให้เกิดผลอย่างแท้จริง”

ประเด็นที่ 6.4 ขยาย ประกาศสภาวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดว่า “บทเรียนทางความคิดและการปฏิบัตินำไปสู่การพัฒนาต่อยอดขยายไปปฏิบัติทั่วทั้งตำบลไหล่หิน และชาวบ้านทั้งตำบลไหล่หิน ได้ตกลงร่วมกันให้สภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หิน ประกาศประเด็นข้อตกลงทั้ง 18 ประเด็นเพิ่มขึ้นอีก 2 ประเด็น คือ เผาศพในเมรุ และ งดจุดธูปในบ้าน เป็นรูปแบบในการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับตำบล”

ประเด็นที่ 8.4 เป้าหมายของสังคมที่ดี ซึ่งมีรายละเอียดว่า “หมู่บ้านไหนมีการรวมตัวกัน ร่วมแรงร่วมใจกัน เมื่อไหร่ ก็จะนำพาหมู่บ้านนั้นไปสู่เป้าหมายของสังคมที่ดี ก็คือผู้คนมีจิตสำนึกสาธารณะ เกิดคุณธรรม และหมู่บ้านที่เป็นสุข”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.3 วิเคราะห์หาปัญหา ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ซึ่งหมู่บ้านมีหลากหลายปัญหา อย่างเช่น ปัญหาทางวัฒนธรรม เยาวชน ความเข้มแข็ง และงานศพ จนพบว่า ปัญหาการจัดการงานศพนี้ มีความเกี่ยวข้องกับคนทุกระดับ ทุกกลุ่ม”

ประเด็นที่ 2.17 บรรยายก่อนประชาคม ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ก่อนการประชาคมในหมู่บ้านเรา จะให้ตัวแทนที่มิวจัดหลักมาพูดให้ข้อมูลอยู่ 3 เรื่องคือ 1) พูดถึงความเปลี่ยนแปลงในการจัดการงานศพตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 2) พูดถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้เป็นฐานคิดในแต่ละประเด็น 3) ชี้แจงเหตุผลรวมไปถึงการยกตัวอย่างปัญหาของแต่ละประเด็น”

ประเด็นที่ 2.18 จัดเวทีย่อย รายงานผลกลุ่มย่อย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากนั้นแบ่งกลุ่ม เพื่อจัดเวทีกลุ่มย่อย หาประเด็นข้อตกลงงานศพ โดยใช้ที่มิวจัดร่วมเข้าประสานงาน หลังลงมติในกลุ่มย่อยได้เปิดให้ประธานกลุ่มย่อยได้ออกมานำเสนอผลการลงมติ และข้อเสนอแนะต่อการจัดการงานศพ”

ประเด็นที่ 4.1 เกิดการขยายผล ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากกระบวนการคิดค้น คิดต่อ ต่อยอด หาคำตอบ เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำไปสู่ปฏิบัติในชุมชน ชุมชนเกิดการตื่นตัว เล่าต่อ ส่งผลให้เกิดการขยายผลไปสู่หมู่บ้านใกล้เคียง ทั่วทั้งตำบลไหล่หิน โดยใช้ต้นแบบบ้านไหล่หินเป็นบทเรียน”

ประเด็นที่ 4.12 ลงมติให้เป็นประกาศ ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้านในตำบลไหล่หิน ผ่านกระบวนการวิจัยและได้ข้อสรุปจากการประชาคมเสนอให้สภาวัฒนธรรมตำบลไหล่หิน ประกาศประเด็นข้อตกลงทั้ง 18 ประเด็น เป็นรูปแบบในการจัดการงานศพ โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของตำบล”

จากนั้นที่มิวจัดจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอกับนายเพิ่มศักดิ์ จินะการ ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.6 การรับอิทธิพลจากภายนอก ซึ่งมีรายละเอียดว่า “อย่างเช่นเขาไปงานศพในที่อื่น ๆ มาแล้วก็เห็นมีการเลี้ยงอาหารว่าง มีพวงหรีด มีการจ้างวงดนตรีลูกทุ่ง มีการจุดพลุ เขาก็เอามาปรับใช้กับงานศพในหมู่บ้าน”

ประเด็นที่ 4.5 การแก้ไข และผลการลดสุรา ซึ่งมีรายละเอียดว่า “พอได้มาพูดคุยกันในเวทีจึงเกิดเป็นข้อตกลงร่วมกันว่า ให้ลดสุราเหลือเพียงวันแรกกับวันสุดท้ายเท่านั้น เพื่อเลี้ยงขอบคุณผู้มาช่วยลงแรง จากนั้นมาปัญหาเรื่องสุราในงานศพก็ลดลง และเจ้าภาพก็สบายใจเพราะประหยัดรายจ่ายได้มากขึ้น”

ประเด็นที่ 7.3 ผลลัพธ์ในเชิงบวก ซึ่งมีรายละเอียดว่า “นำไปสู่ผลลัพธ์ในเชิงบวกที่คนในชุมชนไหล่หิน สามารถแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในงานศพอย่างมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ เกิดเป็นความลงตัวของวัฒนธรรมที่มีมาช้านานกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน บนวิถีความพอเพียง”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.9 บทบาทแต่ละคน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันคิด ไม่ใช่คนเพียงคนเดียว หาปัญหา แล้วเราก็ช่วยกันวิเคราะห์วางแผนว่าจะทำอย่างไรเพื่อที่จะให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน”

ประเด็นที่ 2.21 มติกลุ่มย่อย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ซึ่งเราได้นำผลการลงมติในเวทีกลุ่มย่อยมารวมกัน มีมากถึง 38 ประเด็น”

ประเด็นที่ 4.4 แบ่งงานขั้นตอนที่ 2 ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ขั้นตอนที่ 2 เสนอประเด็นต้นแบบของบ้านไหล่หิน และยกร่างประเด็นข้อตกลงของแต่ละหมู่บ้านไปพร้อมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของทีมวิจัยร่วม”

ปัญหาและอุปสรรค

1. ตัวแทนชุมชนจำบทพูดของตนเองไม่ได้ จึงทำให้พูดไม่เป็นธรรมชาติ
2. มีเสียงรบกวน การพูดเสียงเบา พูดไม่ชัด ทำให้ใช้เวลาในการถ่ายวิดีโอาน
3. Battery กล้องวิดีโอหมด จึงต้องหาสถานที่ใกล้ปลั๊กไฟ

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือในการถ่ายบันทึกวิดีโอเป็นอย่างดี
2. ตัวแทนชุมชนและทีมวิจัยได้รับความสนุกสนานจากการถ่ายบันทึกวิดีโอ
3. เกิดประสบการณ์ในการกำกับแสดง
4. นักเรียนมีความภูมิใจที่ได้เข้ามาทำงานวิจัย ได้มาถ่ายวิดีโอ

เวทีที่ 6 วันที่ 5 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2552 เวลา 11.00 น. ณ บ้านของผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 3 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน

ประเด็นการประชุม

ปรึกษาเว็บไซต์เผยแพร่ข้อมูลโครงการฯ วิเคราะห์วิดีโอ และถ่ายบันทึกวิดีโอกับผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ตาม Script บทพูด เวลา 11.00 น.ถึง16.00 น. ณ บ้านของผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์

สาระสำคัญ

ปรึกษาเรื่องเว็บไซต์ที่นำเสนอรายละเอียดโครงการวิจัย ซึ่งตอนแรกมีปัญหาเรื่องโดเมน ทีมวิจัยจึงใช้เงินส่วนตัวจดโดเมนและเว็บไซต์ใหม่ขึ้นมา คือ www.idy69.com แล้วยังใช้เว็บเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลโครงการ เตรียมนำเสนอต่อกรรมการผู้สอบในมหาวิทยาลัย ได้แก่ อ.วิเชพ ใจบุญ และอ.เกศริน อินเพลา

นำวิดีโอที่ได้จัดกลุ่ม (การนำวิดีโอที่ถ่ายกับตัวแทนชุมชนมาใส่ตัวเลขหัวข้อย่อๆกำกับเรียงตามบทพูด) มาวิเคราะห์ร่วมกันว่า คนไหนที่ควรจะถ่ายแก้อีกครั้ง ซึ่งพบว่า นายมนู นิวาโต นายเพิ่มศักดิ์ จินะการ นายองอาจ แก้วมูล นางกิม ปะละ และนายทรงศักดิ์ แก้วมูล จะต้องทำการถ่ายวิดีโอแก้ไข เนื่องจากบุคลิกไม่เป็นธรรมชาติ เวลาพูดภาพจะออกมาในลักษณะเกร็ง มีเสียงรบกวน จึงต้องนัดเวลาเพื่อขอถ่ายแก้อีกครั้ง เพื่อให้สื่อวิดีโอออกมาอย่างสวยงาม

ทีมวิจัยถ่ายบันทึกวิดีโอร่วมกับผ.ศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอแยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 4.1 เริ่มแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ชาวบ้านเริ่มรู้จักนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์หาทางออกร่วมกัน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.1 ที่มาของงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากสภาพปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ได้มีการชักชวนชาวบ้านมาพูดคุยถึงปัญหาที่มีในหมู่บ้าน”

ประเด็นที่ 2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เริ่มต้นจากการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม”

ประเด็นที่ 3.4 เหตุผลที่ไปดูงานนาหมื่น ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เป็นการต่อยอดประเด็นเรื่องจำนวนวันเก็บศพไว้หลายวันเพื่อจะได้มีแนวความคิดกลับมาวางแผนวิเคราะห์กับผู้สูงอายุในหมู่บ้าน”

ประเด็นที่ 5.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เครื่องมือที่ใช้ประกอบเวทีก็มีอยู่หลายอย่าง เช่น เอกสารที่มีรายละเอียดของประเด็นข้อตกลง วิดีโอแนะนำเสนอความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้านและทีมวิจัย ป้ายนำเสนอแผนที่ความคิด ป้ายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเว็บไซต์ของโครงการ”

ปัญหาและอุปสรรค

1. มีเสียงรบกวน
2. พูดบทเสียงเบา
3. สถานที่ในการถ่ายวิดีโอมีจำกัด จึงทำให้ต้องถ่ายวิดีโอในบ้าน ส่งผลให้ภาพวิดีโอไม่สว่าง

สิ่งที่ได้รับ

1. การนำวิดีโอมาจัดกลุ่ม และวิเคราะห์ก่อนนำวิดีโอไปตัดต่อนั้น ทำให้ทีมวิจัยค้นหาจุดบกพร่องของวิดีโอ สามารถแก้ไขได้ทันก่อนนำไปตัดต่อวิดีโอ

2. นักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อท้องถิ่น

เวทีที่ 7 วันที่ 7 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่ 2 จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 5 คน

ประเด็นการประชุม

ถ่ายบันทึกวิดีโอเกี่ยวกับตัวแทนชุมชนตาม Script บทพูด ได้แก่

- พระครูสังฆรักษ์วิฑพงษ์ อิสสรธมฺโม เวลา 09.00 น. ถึง 09.30 น. ณ วัดชัยมงคลธรรมวาราม
- นางกิม ปะละ เวลา 15.00 น. ถึง 17.00 น. ณ วัดชัยมงคลธรรมวาราม

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวิดีโอร่วมกับ พระครูสังฆรักษ์วิฑพงษ์ อิสสรธมฺโม ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ประเด็นที่ 2.8 ชวนให้แก้ปัญหา ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากหนึ่งจุดเล็กๆ ที่เป็นปัญหา ถ้าเราปล่อยปะละเลย และไม่เข้ามาร่วมมือกันแก้ไข ปัญหาจากจุดเล็กๆ ก็จะค่อยๆ ลุกลาม บานปลาย ขยายไปเรื่อยๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์ที่ผู้คนก็จะมุ่งการบริโภคนิยม แล้วก็วิ่งตามกระแสวัตถุนิยม”

จากนั้นทีมวิจัยจึงเดินทางไปถ่ายวิดีโอกับ นางกิม ปะละ ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวิดีโอ แยกเป็น 2 เรื่อง ประกอบด้วย

เรื่องที่ 1 ได้แก่ ประเด็นที่ 3.3 ข้อดีของงานวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงคนเข้าด้วยกันเป็นเครือข่าย เกิดเป็นพลังแห่งการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง”

ประเด็นที่ 6.2 ผลที่เด่นชัด ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ผู้คนเห็นว่าทำแล้วมันดี เกิดประโยชน์ ค่าใช้จ่ายมันลดลงได้จริง”

เรื่องที่ 2 ได้แก่ ประเด็นที่ 2.24 ผลการดูงาน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เกิดบทเรียนที่สามารถนำมาปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการวิจัยของเราได้”

ประเด็นที่ 3.9 เวทีระดับครัวเรือนเป็นยังไง ซึ่งมีรายละเอียดว่า “ให้แต่ละหลังคาเรือนส่งพ่อบ้าน หรือแม่บ้าน มาร่วมทำความเข้าใจ และให้ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม”

หลังจากถ่ายวิดีโอ นางกิม ปะละ ทีมวิจัยจึงถ่ายวิดีโอกับตัวแทนชุมชนซึ่งทีมวิจัยได้ประสานงานนัดหมายไว้แล้ว แต่พบว่าตัวแทนชุมชนที่ทีมวิจัยนัดหมายไว้นั้น ไม่สามารถติดต่อได้ด้วยระยะเวลาที่มีอยู่จำกัด และอยู่ที่วัดชัยมงคลธรรมวราราม ทีมวิจัยจึงแก้ไขโดยการให้พระครูสังฆรักษ์วิชพงษ์ อัสสธมโม เป็นผู้พบตัวแทนตัวแทนชุมชนนั้น ซึ่งประกอบด้วย เรื่องที่ 1 ประเด็นที่ 4.10 ความแตกต่างของประเด็น ซึ่งมีรายละเอียดว่า “จากการสรุปประเด็นของแต่ละหมู่บ้านจะไม่เหมือนกัน เช่นบ้านแม่ฮวกไม่มีเตาเผาศพ ประเด็นเรื่องปราสาทจึงขอไม่ลด เพราะจะได้เอาปราสาท เผาไปพร้อมกับศพบนเมรุไปเลย” และ ประเด็นที่ 4.11 เหตุที่แตกต่าง ซึ่งมีรายละเอียดว่า “เป็นการปรับประเด็นอย่างสมเหตุสมผลตามบริบทของแต่ละหมู่บ้าน”

ปัญหาและอุปสรรค

1. ไม่สามารถติดต่อตัวแทนชุมชนหรือทีมวิจัยร่วมเพื่อมาพูดตาม Script ได้
2. ตัวแทนบางท่านเกิดความตื่นเต้น จึงทำให้พูดบท Script ไม่เป็นธรรมชาติ
3. ตัวแทนบางท่านพูดไม่ถูก จึงต้องถ่ายวิดีโอหลายครั้ง ทำให้ใช้เวลานานและตัวแทนชุมชนเริ่มเหนื่อยล้า
4. มีเสียงรบกวนในการถ่ายวิดีโอ
5. Battery กล้องวิดีโอหมด จึงต้องหาสถานที่ใกล้ปลั๊กไฟ

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชนให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยเป็นอย่างดี
2. ทีมวิจัยและตัวแทนชุมชนเกิดความสนุกสนาน
3. เกิดประสบการณ์เรื่องการถ่ายวิดีโอเพิ่มขึ้น
4. ทำให้เรารู้จักและสนิทกับชุมชนเพิ่มขึ้น เนื่องจากลงพื้นที่บ่อยครั้ง

เวทีที่ 8 วันที่ 10 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2552 เวลา 16.30 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวนผู้เข้าร่วม 3 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 1 คน

ประเด็นการประชุม

นัดเวลากับผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เพื่อถ่ายวิดีโอตามบท Script ได้แก่ นางสาวภัทรา มาน้อย เวลา 16.30 น. ถึง 17.20 น. ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยเข้าไปถ่ายบันทึกวีดีโอร่วมกับนางสาวภัทรา มาน้อย ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดลำปาง แต่เนื่องจากศูนย์ประสานงานฯ อยู่ตรงข้ามกับวัดพระแก้วดอนเต้าที่ทีมวิจัยและผู้ประสานงานฯ จึงถ่ายวีดีโอที่วัด เพราะสงบไม่ค่อยมีเสียงรบกวน ซึ่งมีประเด็นบทพูดที่ต้องถ่ายวีดีโอ ประกอบด้วย

เรื่องที่ 2 ประเด็นที่ 6.1 สรุปบทเรียน ซึ่งมีรายละเอียดว่า “งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นการชื่นชมวัฒนธรรมของการเรียนรู้เป็นหลัก ดังนั้นสิ่งที่งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเข้าไปช่วยผลักดันให้ชุมชนมีฐานของการเรียนรู้ด้วยตนเอง มันจึงทำให้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเอง สามารถค้นหาได้ด้วยตนเอง สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือตัวองค์ความรู้ใหม่แล้วก็ศักยภาพที่ชาวบ้านเองก็มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถที่จะนำพาสิ่งที่ได้เรียนรู้มาเพื่อแก้ไขปัญหาของตัวเองได้”

ปัญหาและอุปสรรค

1. ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกิดความตื่นเต้นในช่วงแรก จึงทำให้พูดไม่เป็นธรรมชาติ
2. แสงไม่สวย เนื่องจากเวลาที่นัดเป็นช่วงตอนเย็น จึงทำให้แสงสว่างไม่เพียงพอ

สิ่งที่ได้รับ

1. ผู้ประสานงานวิจัยฯ ให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยเป็นอย่างดี
2. ทีมวิจัยและผู้ประสานงานวิจัยฯ เกิดความสนุกสนาน
3. เกิดประสบการณ์เรื่องการถ่ายวีดีโอเพิ่มขึ้น คือ ให้ถ่ายภาพในสภาวะแสงปกติ เพื่อให้ภาพที่ออกมามีชีวิตชีวา และ ถ่ายวีดีโอจากแรกควรเป็นมุมกว้าง เพื่อลดการสั่นและการมัวของภาพเนื่องจากภาพไม่อยู่ในโฟกัส ทำให้ผู้ชมจดจำสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ในภาพจากนั้นได้ง่ายขึ้น

เวทีที่ 9 วันที่ 11 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2552 เวลา 09.00 น. ณ ศาลาประชาคมหมู่ 2 จำนวนผู้เข้าร่วม 2 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยได้เข้าไปถ่ายวีดีโอสภาพความเป็นอยู่ ลักษณะการดำรงชีวิต ในหมู่บ้านไหล่หิน นำวีดีโอกลับมาใช้ในการตัดต่อวีดีโอต่อไป ประกอบการบรรยายของวีดีโอทั้ง 2 เรื่อง คือ **เรื่องที่ 1** “รูปแบบการงานศพบ้านไหล่หิน” เป็นนำเสนอประเด็นปัญหา การแก้ไข และ ผลที่ได้รับจากการทำวิจัย เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา ชาวบ้าน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่น่าสนใจโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เนื้อเรื่องสนุกสนาน และ**เรื่องที่ 2** “กระบวนการวิจัย” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัย เหมาะสำหรับผู้นำชุมชน อบต. เนื่องจากเป็นเนื้อหาเชิงวิชาการ

ปัญหาและอุปสรรค

Battery กล้องหมด จึงนำกล้องไปชาร์ตแบตเตอรี่ที่วัดไหลหินหลวง แล้วบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าไฟของวัด

สิ่งที่ได้รับ

1. ได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวของหมู่บ้านไหลหิน
2. ทราบวัฒนธรรม และการดำรงชีวิตของชาวบ้าน
3. ชาวบ้านเกิดความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายบันทึกวิถีโอ
4. ทีมวิจัยเกิดความสนุกสนานกับการทำงานในท้องถิ่น
5. ทีมวิจัยได้รับการต้อนรับและความร่วมมือในการถ่ายวิถีโอกับชาวบ้าน
6. ได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นอยู่แบบชุมชนพอเพียง

กิจกรรมที่ 5 การติดต่อ พร้อมจัดทำวิดีโอต้นแบบของชุมชนบ้านไหลหิน

วันที่ 21 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2552 ถึง วันที่ 8 เดือน มกราคม พ.ศ.2553

สาระสำคัญที่ได้รับ

ทีมวิจัยนำวิดีโอที่ถ่ายมาติดต่อ เพื่อจัดทำวิดีโอต้นแบบตาม Script ที่จัดทำขึ้น โดยใช้โปรแกรม Adobe Premiere ในการติดต่อ ใส่เอฟเฟกให้กับวิดีโอ เพื่อเพิ่มความดึงดูดให้กับคนดู ซึ่งในช่วงนี้ไม่มีการจัดเวทีประชุม เป็นกิจกรรมที่ต้องทำงานในห้องแล็บให้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหา ซึ่งนางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม ทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อวิดีโอ นายกร ศิริพันธุ์ มีหน้าที่จัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่โครงการวิจัย มีผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ เป็นผู้ให้คำปรึกษาและตรวจสอบการทำงาน การทำงานต้องอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันหลากหลายความคิด ร่วมมือกัน เพื่อให้งานผลิตสื่อวิดีโอออกมาอย่างสมบูรณ์

ขั้นตอนการดำเนินงานติดต่อวิดีโอ ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากการเข้าไปศึกษาชุมชน เข้าพบผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติงานศพ กระบวนการวิจัย เข้าไปเรียนรู้การจัดการงานศพในหมู่บ้านไหลหิน 2) มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน และนักวิจัยชุมชน พร้อมบันทึกวิดีโอ 3) นำวิดีโอที่ถ่ายบันทึกนั้นมาฝึกติดต่อเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดและหาแนวทางแก้ไขก่อนติดต่อวิดีโอจริง 4) ศึกษางานวิจัยที่มีการจัดทำสื่อวิดีโอ เพื่อเป็นบทเรียน และแนวคิดในการยกร่างโครงวิดีโอ ซึ่งจากการเข้าพบบุคคลหลากหลายบทบาท ทำให้ทีมวิจัยมองเห็นว่าควรจัดทำวิดีโอขึ้นมา 2 เรื่องเพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละคน คือเรื่องที่ 1 “รูปแบบ

การจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอในประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไข และผลที่ได้รับ เหมาะสำหรับเผยแพร่สู่โรงเรียน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยของโครงการ CBR มีเนื้อหาเชิงวิชาการ เหมาะกับผู้นำชุมชน อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน 5) เมื่อยกร่างโครงวีดีโอเสร็จ ทีมวิจัยจึงยกร่าง สคริปต์บทพูด 6) มีการจัดทำบทวิเคราะห์เพื่อจัดวางตัวละครให้เหมาะสมกับบทพูด และปรับแก้ ประเด็นคำพูด 7) จากนั้นนำโครงวีดีโอและบทพูดเข้าสู่เวทีเพื่อร่วมพิจารณา โดยให้ตัวแทนชุมชน ปรับแก้ประเด็นบทพูดตามบริบทของตน เพื่อให้บทพูดสมบูรณ์มากขึ้น 8) เมื่อได้บทพูดที่ผ่านการ วิเคราะห์ร่วมกันแล้ว จึงนำไปสู่การถ่ายบันทึกวีดีโอกับตัวแทนชุมชนตามบทพูด 9) นำไฟล์วีดีโอที่ ถ่ายบันทึกมาคัดแยก เลือกไฟล์ที่ดีที่สุด จัดเรียงไฟล์วีดีโอเพื่อง่ายต่อการตัดต่อ ส่วนฉาก ประกอบการบรรยาย ทีมวิจัยจะต้องดูทุกไฟล์วีดีโอ เพื่อคัดสรรวีดีโอให้เข้ากับบทบรรยาย โดยการ ใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับบทพูดแยกเป็นโฟลเดอร์ไว้ เพื่อง่ายต่อการค้นหา 10) จากนั้นนำวีดีโอมา ประกอบกันเป็นเรื่องจากบทพูด ตัดส่วนเกินหรือใส่ Effect ให้กับวีดีโอ จัดการปรับระดับเสียงให้ เท่าๆ กัน 11) หลังจากที่ได้ตัดต่อวีดีโอประกอบให้เป็นเรื่องราวที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว จึงถึงขั้นตอนของ การ Encoder วีดีโอให้อยู่ในรูปของไฟล์วีดีโอที่เราต้องการ คือ Mpeg1 เป็นไฟล์ VCD และ Mpeg2 เป็นไฟล์ DVD เป็นขั้นตอนที่ใช้เวลานาน 12) เมื่อได้ไฟล์วีดีโอที่เราต้องการแล้วจึงบันทึกวีดีโอลง แผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยได้สื่อบัณฑิตที่พร้อม ขยายผล

ปัญหาและอุปสรรค

1. ช่วงแรก มีการทดลอง Export วีดีโอ เมื่อเปิดดูวีดีโอที่ export ไปเป็นแบบ .mpg แล้วจะมีแฟลชสี แดงเกิดขึ้น
2. การตัดต่อวีดีโอจะต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีสเปกสูง มีหน่วยความจำสูง (Ram) ดังนั้นจึง ต้องใช้กับเครื่องที่มีคุณภาพสูง จึงทำให้ไม่สามารถทำงานกับเครื่องที่มีคุณภาพปานกลางได้
3. ไฟล์วีดีโอมีขนาดใหญ่ ดังนั้นเมื่อเรียกใช้โปรแกรมขึ้นมาใช้งานจะใช้เวลาในการโหลดไฟล์วีดีโอสูง และเวลา Import เข้ามาในโปรแกรม Adobe Premiere จึงใช้เวลาโหลดนาน
4. ไฟล์วีดีโอบางไฟล์มีภาพที่ไม่คมชัด เนื่องจากเป็นกล้องวีดีโอที่มีความละเอียดน้อย และทีมวิจัยมี ไฟล์วีดีโอที่ถ่ายกับกล้องที่มีความละเอียดสูงน้อย จึงทำให้ทีมวิจัยจำเป็นต้องใช้ไฟล์วีดีโอที่ ตัวแทนชุมชนถ่ายบันทึกไว้ด้วยกล้องที่มีความละเอียดน้อย ทำให้ได้วีดิทัศน์ที่มีความคมชัดของ ภาพน้อย
5. ภาพวีดีโอบางภาพเปิดไม่ออก เกิด Error ในบางครั้ง เนื่องจากเครื่องของทีมวิจัยลงโปรแกรม สแกนไวรัสชนิดหนึ่ง ซึ่งตัวสแกนนี้จะเข้าไปอ่านทุกรายละเอียดของไฟล์ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ โหลดไฟล์ช้า และเกิด Error
6. ต้องรีสตาร์ทเครื่องคอมพิวเตอร์บ่อย เนื่องจากโปรแกรม Adobe Premiere ใช้หน่วยความจำมาก

7. เมื่อใส่เอฟเฟ็กในวิดีโอมากจะทำให้มีผลต่อการ Export นาน
8. มีการทดลอง Export วิดีโอ ในรูปแบบของไฟล์หลากหลายนามสกุล ช่วงแรกทีมวิจัยไม่เข้าใจด้านการ export วิดีโออย่างชัดเจน จึงทำให้ export ออกมาผิดรูปแบบของการใช้งาน จึงต้องใช้เวลาในการ export หลายครั้ง จนทำให้ทีมวิจัยทราบนามสกุลของการผลิตสื่อแต่ละชนิด คือ ไฟล์ .mp2 จะทำให้ไฟล์วิดีโอมีความคมชัด และใช้สำหรับสร้างวิดีโอเป็น DVD หรือ SVCD ส่วน .mp1 จะลดความละเอียดของวิดีโอใช้ในการสร้าง VCD
9. การใส่คำแนะนำของตัวแทนชุมชนไม่ถูกต้อง
10. ภาพบรรยายวิดีโอมีจำนวนมาก ดังนั้น ทีมวิจัยจึงต้องใช้เวลาในการเปิดดูวิดีโอทุกไฟล์ ก่อนตัดสินใจเลือกนำมาประกอบการบรรยาย
11. ปัญหาการแปลงไฟล์ VDO หลังจาก export วิดีโอเสร็จ ทีมวิจัยจึงใช้โปรแกรม Nero เพื่อบันทึกวิดีโอลงแผ่นวีซีดี และเมื่อได้แผ่นวีซีดีแล้ว ทีมวิจัยจึงนำไปเปิดกับโทรทัศน์เพื่อทดสอบคุณภาพของภาพและเสียง พบว่า โทรทัศน์มีการตัดขอบของวิดีโอออกไปทำให้มองเห็นภาพที่มีขอบข้างโดนตัดออกไป จึงทำให้ต้องปรับขนาดวิดีโอ และ export ออกมาใหม่

สิ่งที่ได้รับ

1. การทำงานร่วมกันเป็นทีม จะทำให้งานนั้นสำเร็จได้ไวขึ้น ถ้าหากเรามีการวางแผนงานที่ดีเป็นระบบ ความสำเร็จก็อยู่ไม่ไกลเอื้อม
2. การตัดต่อวิดีโอแต่ละครั้งจะต้องบริหารเวลาการพูดของแต่ละคนให้เหมาะสมกับ Script
3. การย่นคำพูดของแต่ละคนให้พูดไวขึ้นโดยใช้โปรแกรมนั้น ถ้าหากว่าเราย่นคำพูดให้ไวเกินเสียงของผู้พูดก็จะเพี้ยนทันที จะต้องดูความเหมาะสมด้วย
4. การตัดต่อวิดีโอของคำพูดแต่ละคนจะต้องตัดต่อให้คำพูดนั้นต่อเนื่องกัน ผู้ฟังจะได้ไม่เกิดความสับสน
5. การใส่เอฟเฟ็กที่หลากหลายทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นเต้น วิดีโอจะน่าสนใจ
6. ทีมวิจัยทราบนามสกุลของการผลิตสื่อแต่ละชนิด คือ ไฟล์ .mp2 จะทำให้ไฟล์วิดีโอมีความคมชัด และใช้สำหรับสร้างวิดีโอเป็น DVD หรือ SVCD ส่วน .mp1 จะลดความละเอียดของวิดีโอใช้ในการสร้าง VCD
7. ปัญหาที่เกิดขึ้นหลากหลายอย่างทำให้ทีมวิจัยมีความพยายามที่จะหาหนทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างไม่ย่อท้อ
8. อาจารย์และนักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัย
9. ทำให้ทีมวิจัยเกิดความรู้ความเข้าใจในการตัดต่อวิดีโอ สามารถตัดต่อวิดีโอได้อย่างมืออาชีพ

กิจกรรมที่ 6 เวทีทดสอบวิดีโอต้นแบบกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ชุมชนหมู่ 2, หมู่ 6 และ ประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับแก้

เวทีที่ 1 วันที่ 11 เดือน มกราคม พ.ศ.2553 เวลา 09.00 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวน
ผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 3 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 12 คน

ประเด็นการประชุม

นำวิดีโอต้นแบบ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไป
ทดสอบกับตัวแทนชุมชนในหมู่บ้านไหล่หิน พร้อมแจกแบบสอบถามเพื่อให้ตัวแทนชุมชนประเมิน
วิดีโอที่ทีมวิจัยได้จัดทำขึ้น

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อนำวิดีโอต้นแบบเรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจ
พอเพียง ไปนำเสนอกับตัวแทนชุมชน แจกแบบสอบถามให้กับตัวแทนชุมชนเพื่อใช้ในการประเมิน
วิดีโอต้นแบบเรื่องที่ 1 พร้อมแจกวิดีโอต้นแบบให้กับตัวแทนชุมชน

หลังจากชมวิดีโอ นั้น พบว่า ตัวแทนชุมชนมีความตื่นตัวที่ได้เห็นตนเองในวิดีโอ มีความ
ภูมิใจในงานวิจัยที่ตัวเองมีส่วนร่วมนั้นได้ขยายผลไปสู่
หมู่บ้านอื่นๆ ทุกคนเข้าใจเนื้อหาที่นำเสนอ เพราะเป็น
วิดีโอที่นำเสนอในประเด็นของที่มาของงานวิจัย ปัญหา
ที่พบ แนวทางการแก้ไข และผลที่ได้รับจากการแก้ไข
รวมถึงผลลัพธ์ในเชิงบวกที่มีต่อชุมชน จึงทำให้ทีมวิจัย
เข้าใจว่าการใช้สื่อวิดีโอในการนำเสนองานต่างๆ หรือ
งานวิจัยนี้เป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้คนในชุมชน
ตระหนักถึงผลดีที่ได้จากการทำวิจัย สร้างความมั่นคง
และยั่งยืนโดยการขยายผลองค์ความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการงานศพที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ผลความพึงพอใจจากการชมวิดีโอต้นแบบ ที่ผู้นำชุมชนได้ให้บทเรียนและถ่ายทอดผ่านสื่อ
วิดีโอที่นำเสนอใน เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกลุ่มตัวแทน
ชุมชนจำนวน 13 คนได้ชมและประเมินวิดีโอ ทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ความคมชัดของ
ภาพอยู่ในระดับมาก ($X=4.08$, $S.D.=0.64$) ประเด็นที่ 2 ความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด
($X=4.31$, $S.D.=0.75$) ประเด็นที่ 3 การดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$,
 $S.D.=0.48$) ประเด็นที่ 4 เนื้อหาน่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.46$, $S.D.=0.52$) ประเด็นที่ 5

การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.75$) ประเด็นที่ 6 ผู้นำเสนอเหมาะสมกับบทที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.23$, $S.D.=0.73$) ประเด็นที่ 7 ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.63$) และผลการประเมินในภาพรวมของวิดีโอ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.29$, $S.D.=0.64$) โดยตัวแทนชุมชนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ จะทำอย่างไรให้ปฏิบัติอย่างแท้จริง ชาวบ้านบางครั้งเรือจะวนกลับปฏิบัติเหมือนเมื่อก่อน หรือว่าขาดประชาสัมพันธ์น้อยไป เมื่อมีงานศพ และควรให้ตัวแทนของหมู่บ้านอื่นร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย เมื่อได้รับการขยายผลและปฏิบัติแล้ว

เครื่องมือที่ใช้

- แบบสอบถามสำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดวิดีโอ

● แบบสอบถามสำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 1

แบบสอบถามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ

บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

สำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 1 รูปแบบในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
2. เพื่อจัดทำสื่อวิดีโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
3. เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวิดีโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30 ปี – 39 ปี ☐ 40 ปี – 49 ปี

- ☐ 50 ปี – 59 ปี ☐ 60 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ☐ ประถมศึกษาปีที่ 6
- ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
- ☐ อนุปริญญา – ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อวิดีโอ (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความคมชัดของภาพ					
2. ความชัดเจนของเสียง					
3. การดำเนินเรื่องเข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาน่าสนใจ					
5. การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสม					
6. ผู้นำเสนอเหมาะสมกับบทที่ได้รับ					
7. ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์					

ข้อเสนอแนะ

.....

ปัญหาและอุปสรรค

1. ตัวแทนชุมชนบางคนไม่สามารถเข้าร่วมเวทีทดสอบวิดีโอต้นแบบกับกลุ่มตัวแทนชุมชนได้ ดังนั้นทีมวิจัยจึงต้องนำสื่อวิดีโอไปให้ตัวแทนชุมชนดูตามบ้าน
2. ตัวแทนชุมชนมีการให้ข้อเสนอแนะในการประเมินวิดีโอเล็กน้อย
3. สถานที่ชมวิดีโอที่มีแสงมากจึงทำให้เห็นภาพวิดีโอไม่ค่อยชัด
4. ทีมวิจัยไม่ได้นำเครื่องขยายเสียง (ลำโพง) ไปด้วย จึงต้องใช้ไมโครโฟนขยายเสียงแทน

สิ่งที่ได้รับ

1. ตัวแทนชุมชนเกิดความตื่นตัว และมีความสุขที่ได้เห็นตนเองเป็นผู้มีส่วนร่วมสร้างสื่อวิดีโอ ขยายผลองค์ความรู้เรื่องรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. การใช้แบบสอบถามในการวัดผลของเครื่องมือ มีความสะดวกกับการใช้ในกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ประหยัด แรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ ได้คำตอบอยู่ในประเด็นที่ถาม และคำตอบในแบบสอบถามสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ง่าย
3. ทีมวิจัยมีความภูมิใจที่ช่วยสร้างความสุขให้กับตัวแทนชุมชน และขยายองค์ความรู้กระบวนการวิจัย เพื่อท้องถิ่นในรูปแบบสื่อวิดีโอได้อย่างเป็นรูปธรรม

4. ความชื่นชมที่ตัวแทนชุมชนทุกคนมอบให้ หลังจากชมวิดีโอ ตัวแทนชุมชนทุกคนมองว่าสื่อวิทัศน์เป็นเครื่องมือวิจัยที่มีประสิทธิภาพ น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี

เวทีที่ 2 วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ.2553 เวลา 09.00 น. ณ หมู่บ้านไหล่หิน จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 13 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนชุมชนจำนวน 11 คน

ประเด็นการประชุม

นำวิดีโอต้นแบบ เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดสอบกับตัวแทนชุมชนในหมู่บ้านไหล่หิน พร้อมแจกแบบสอบถามเพื่อให้ตัวแทนชุมชนประเมินวิดีโอที่ทีมวิจัยได้จัดทำขึ้น

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยลงพื้นที่เพื่อนำวิดีโอต้นแบบเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปนำเสนอกับตัวแทนชุมชน แจกแบบสอบถามให้กับตัวแทนชุมชนเพื่อใช้ในการประเมินวิดีโอต้นแบบเรื่องที่ 2 พร้อมแจกวิดีโอต้นแบบให้กับตัวแทนชุมชน

ผลความพึงพอใจจากการชมวิดีโอต้นแบบที่ผู้นำชุมชนได้ให้บทเรียนและถ่ายทอดผ่านสื่อวิทัศน์นำเสนอใน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งกลุ่มตัวแทนชุมชนจำนวน 13 คนได้ชมและประเมินวิดีโอ ทั้งหมด 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ความคมชัดของภาพอยู่ในระดับมาก ($X=4.15$, $S.D.=0.69$) ประเด็นที่ 2 ความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.75$) ประเด็นที่ 3 การดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.46$, $S.D.=0.52$) ประเด็นที่ 4 เนื้อหาน่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.54$, $S.D.=0.52$) ประเด็นที่ 5 การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.75$) ประเด็นที่ 6 ผู้นำเสนอเหมาะสมกับบทที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.23$, $S.D.=0.73$) ประเด็นที่ 7 นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.38$, $S.D.=0.65$) ประเด็นที่ 8 ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.63$) และผลการประเมินในภาพรวมของวิดีโอ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.34$, $S.D.=0.65$) โดยตัวแทนชุมชนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ เรียบเรียงและนำเสนอได้ดี ประชาสัมพันธ์หน่วยงานอื่นๆ ชุมชนอื่นๆ และควรให้ตัวแทนของหมู่บ้านอื่นร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย เมื่อได้รับการขยายผลและปฏิบัติแล้ว

เครื่องมือที่ใช้

- แบบสอบถามสำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดวีดีโอ

● แบบสอบถามสำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 2

แบบสอบถามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ

บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค

สำหรับตัวแทนชุมชน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
2. เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
3. เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. อายุ	☐ ต่ำกว่า 30 ปี	☐ 30 ปี – 39 ปี ☐ 40 ปี – 49 ปี
	☐ 50 ปี – 59 ปี	☐ 60 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา	☐ ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	☐ ประถมศึกษาปีที่ 6
	☐ มัธยมศึกษาปีที่ 3	☐ มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
	☐ อนุปริญญา – ปริญญาตรี	☐ สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อวีดิทัศน์ (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย
-----------------------	-----	-----	-----	------	------

	ที่สุด (5)	(4)	กลาง (3)	(2)	ที่สุด (1)
1. ความคมชัดของภาพ					
2. ความชัดเจนของเสียง					
3. การดำเนินเรื่องเข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาน่าสนใจ					
5. การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสม					
6. ผู้นำเสนอเหมาะสมกับบทที่ได้รับ					
7. นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจน					
8. ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

1. เนื่องจากเรื่องที่ส่งนี้เป็นเรื่องของกระบวนการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องหาเชิงวิชาการ ต้องอาศัยผู้ที่มีความสนใจในเรื่องกระบวนการ มีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ด้านการทำงานวิจัยถึงจะสามารถชมได้อย่างเข้าใจอย่างแท้จริง เมื่อทีมวิจัยนำเสนอให้ตัวแทนชุมชนหรือชาวบ้านดูก็ยังคงเกิดข้อสงสัย และสับสนในตัวกระบวนการ บางเล็กน้อย

2. โปรเจกเตอร์ขยายภาพไม่ชัด สีที่ฉายไม่ตรงกับคอมพิวเตอร์

3. ตัวแทนชุมชนบางท่านไม่อยู่บ้านจึงไม่สามารถชมวิดีโอได้

สิ่งที่ได้รับ

1. การใช้แบบสอบถามในการวัดผลของเครื่องมือ มีความสะดวกกับการใช้ในกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก ประหยัด แรงงาน เวลา และค่าใช้จ่าย ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ ได้คำตอบอยู่ในประเด็นที่ถาม และคำตอบในแบบสอบถามสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ง่าย

2. ทีมวิจัยมีความภูมิใจที่ช่วยสร้างความสุขให้กับตัวแทนชุมชนและขยายองค์ความรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในรูปแบบสื่อวิดีโอได้อย่างเป็นรูปธรรม

3. ตัวแทนชุมชนชื่นชอบกับวิดีโอ และให้คำชมกับทีมวิจัยว่า วิดีโอที่จัดทำออกมาได้อย่างสวยงาม และมีเนื้อหาดี น่าสนใจ

4. การนำเสนอวิดีโอครั้งนี้ ทำให้ตัวแทนชุมชนนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลในหมู่บ้านของตน ก็คือตัวแทนชุมชนบางท่านได้นำสื่อวิดีโอไปเปิดให้คนในงานศพชม

กิจกรรมที่ 7 เวทีนำเสนอวิดีโอ เพื่อทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยา และประเมินผลเครื่องมือ พร้อมปรับปรุง นำไปสู่การเผยแพร่

เวทีที่ 1 วันที่ 21 เดือน มกราคม พ.ศ.2553 เวลา 13.00 น. ณ โรงเรียนบ้านไหล่หิน จำนวนผู้เข้าร่วม 27 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน จำนวน 25 คน

ประเด็นการประชุม

นำเสนอวิดีโอ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดลองใช้ในโรงเรียนบ้านไหล่หิน พร้อมแจกแบบสอบถามเพื่อให้นักเรียนประเมินวิดีโอที่ทีมวิจัยได้จัดทำขึ้น และนำเสนอวิดีโอมอบให้กับครูโรงเรียนบ้านไหล่หินเพื่อใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้ต่อไป

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยได้นำวิดีโอที่ผู้นำชุมชนได้ให้บทเรียนและถ่ายทอดผ่านสื่อวิดีโอ มาทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน ซึ่งมี 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หินจำนวน 25 คน ได้ชมและประเมินผลวิดีโอ เรื่องที่ 1 ทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คือความคมชัดของภาพอยู่ในระดับมาก ($X=3.88$, $S.D.=0.60$) ประเด็นที่ 2 คือความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.52$, $S.D.=0.59$) ประเด็นที่ 3 คือการดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.36$, $S.D.=0.57$) ประเด็นที่ 4 คือเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.56$, $S.D.=0.65$) ประเด็นที่ 5 คือการจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X=4.12$, $S.D.=0.67$) ประเด็นที่ 6 คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.56$, $S.D.=0.58$) และประเด็นที่ 7 คือภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมาก ($X=4.16$, $S.D.=0.75$) และผลการประเมิน

ในภาพรวมของวิดีโอ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.31$, $S.D.=0.67$) โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หินมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิดีโอเรื่องที่ 1 ดังต่อไปนี้ ภาพน่าจะชัดกว่านี้ อยากให้มีการนำสื่อวิดีโอที่ค้นมานำเสนอสู่โรงเรียนอีก

เรื่องที่ 2 นักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน ได้ชมและประเมินผล ทั้งหมด 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คือความคมชัดของภาพอยู่ในระดับมาก ($X=4.20$, $S.D.=0.58$) ประเด็นที่ 2 คือความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.40$, $S.D.=0.58$) ประเด็นที่ 3 คือการดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.32$, $S.D.=0.56$) ประเด็นที่ 4 คือเนื้อหาน่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.48$, $S.D.=0.65$) ประเด็นที่ 5 คือการจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X=4.08$, $S.D.=0.64$) ประเด็นที่ 6 คือนำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.28$, $S.D.=0.58$) ประเด็นที่ 7 คือภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.72$, $S.D.=0.46$) ประเด็นที่ 8 คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.68$, $S.D.=0.56$) และผลการประเมินในภาพรวมของวิดีโอ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.40$, $S.D.=0.61$) โดยนักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หินมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิดีโอเรื่องที่ 2 ดังต่อไปนี้ อยากให้มีการนำสื่อวิดีโอที่ค้นมานำเสนอสู่โรงเรียนอีก เป็นกิจกรรมที่ดีเกิดความสนุกสนานและสร้างความรู้

จากการทดลองใช้วิดีโอในโรงเรียนบ้านไหล่หินพบว่า แนวทางการขยายผลองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อวิดีโอที่ค้นสู่โรงเรียน สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจข้อมูลได้ง่ายและมองเห็นตัวภาพได้อย่างชัดเจน ช่วยกระตุ้นความสนใจให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี และครูมีความสนใจที่จะใช้สื่อวิดีโอทั้ง 2 เรื่องในการขยายผลสู่โรงเรียน จึงทำให้สื่อวิดีโอที่ทีมวิจัยได้จัดทำขึ้นนี้สามารถขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นๆ หรือท้องที่อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือที่ใช้

- แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดวิดีโอ
- โปรเจ็คเตอร์
- ลำโพง (เครื่องขยายเสียง)

● แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 1

แบบสอบถามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ

บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สำหรับเยาวชน เรื่องที่ 1 รูปแบบในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
2. เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
3. เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
2. ระดับการศึกษา	☐ ประถมศึกษาปีที่ 1 – 3	☐ ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6
	☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3	☐ มัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อวิดีโอทัศน์ (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความคมชัดของภาพ					
2. ความชัดเจนของเสียง					
3. การดำเนินเรื่องเข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาน่าสนใจ					
5. การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสม					
6. สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้					
7. ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์					

ข้อเสนอแนะ

.....

● **แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 2**

แบบสอบถามโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

แนวทางการผลิตสื่อวิดีโอทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ

บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

สำหรับเยาวชน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
2. เพื่อจัดทำสื่อวิดีโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง
3. เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวิดีโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

คำชี้แจง กรุณาเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าหัวข้อที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. ระดับการศึกษา ☐ ประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ☐ ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
- ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ☐ มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อวีดิทัศน์ (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด)

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความคมชัดของภาพ					
2. ความชัดเจนของเสียง					
3. การดำเนินเรื่องเข้าใจง่าย					
4. เนื้อหาน่าสนใจ					
5. การจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสม					
6. นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจน					
7. ภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์					
8. สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาเรื่องการเปิดวิดีโอไม่ออก เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีปัญหาเรื่องการเปิดไฟล์วิดีโอ
ฉายกับโปรเจกเตอร์ จึงไม่สามารถเปิดวิดีโอให้นักเรียนดูได้ ทีมวิจัยจึงใช้โปรแกรม Quick
Time เป็นตัวเปิดไฟล์วิดีโอให้นักเรียนชม
2. เมื่อเปิดวิดีโอให้นักเรียนดูนาน นักเรียนจะเริ่มมีเสียงคุยกัน ดังนั้นทีมวิจัยจึงให้นักเรียนชม
วิดีโอเรื่องที่ 2 ไม่จบ เนื่องจากเนื้อหาเรื่องที่สอง เป็นเนื้อหาที่สอดแทรกวิชาการ และ
กระบวนการทำงาน และด้วยระดับการศึกษาของนักเรียนน้อยจึงทำให้นักเรียนสับสนเนื้อหา
และไขว่ไขว

สิ่งที่ได้รับ

1. นักเรียนมีความสนุกสนาน เพลิดเพลินไปกับการชมวีดิทัศน์
2. การใช้สื่อวีดิทัศน์ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการงานศพและช่วย
เสริมสร้างการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ปลูกฝังให้กับนักเรียนทุกคน

เวทีที่ 2 วันที่ 21 เดือน มกราคม พ.ศ.2553 เวลา 15.00 น. ณ โรงเรียนไหล่หินวิทยา จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 33 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัยจำนวน 2 คน / ตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนไหล่หินวิทยาจำนวน 31 คน

ประเด็นการประชุม

นำสื่อวีดิทัศน์ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไปทดลองใช้ในโรงเรียนไหล่หินวิทยา พร้อมแจกแบบสอบถามเพื่อให้นักเรียนประเมินวิดีโอที่ทีมวิจัยได้จัดทำขึ้น และนำสื่อวีดิทัศน์มอบให้กับครูโรงเรียนไหล่หินวิทยาเพื่อใช้ในการเผยแพร่องค์ความรู้ต่อไป

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยได้นำวิดีโอที่ผู้นำชุมชนได้ให้บทเรียนและถ่ายทอดผ่านสื่อวีดิทัศน์ มาทดลองใช้กับนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยา ซึ่งมี 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โดยนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยาจำนวน 31 คน ได้ชมและประเมินผลวิดีโอ เรื่องที่ 1 ทั้งหมด 7 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คือความคมชัดของภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.29$, $S.D.=0.59$) ประเด็นที่ 2 คือความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.45$, $S.D.=0.51$) ประเด็นที่ 3 คือการดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.45$, $S.D.=0.51$) ประเด็นที่ 4 คือเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.58$, $S.D.=0.56$) ประเด็นที่ 5 คือการจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.23$, $S.D.=0.72$) ประเด็นที่ 6 คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.55$, $S.D.=0.51$) และประเด็นที่ 7 คือภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.50$) และผลการประเมินในภาพรวมของวิดีโอ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.57$) โดยนักเรียนโรงเรียนไหล่หินวิทยามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิดีโอเรื่องที่ 1 ดังต่อไปนี้ เป็นโครงการที่ดีมีสาระ เข้าใจง่าย ควรนำไปปฏิบัติใช้ให้เข้ากับงานศพของแต่ละหมู่บ้าน

เรื่องที่ 2 นักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน ได้ชมและประเมินผล ทั้งหมด 8 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คือความคมชัดของภาพอยู่ในระดับมาก ($X=4.32$, $S.D.=0.60$) ประเด็นที่ 2 คือความคมชัดของเสียงอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.39$, $S.D.=0.50$) ประเด็นที่ 3 คือการดำเนินเรื่องเข้าใจง่ายอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.29$, $S.D.=0.64$) ประเด็นที่ 4 คือเนื้อหาที่น่าสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.61$, $S.D.=0.62$) ประเด็นที่ 5 คือการจัดองค์ประกอบของภาพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($X=4.29$, $S.D.=0.69$) ประเด็นที่ 6 คือนำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.32$, $S.D.=0.60$) ประเด็นที่ 7 คือภาพรวมของวิดีโอมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

($X=4.42$, $S.D.=0.62$) ประเด็นที่ 8 คือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำรงชีวิตได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.61$, $S.D.=0.50$) และผลการประเมินในภาพรวมของวีดีโอ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.41$, $S.D.=0.60$)

จากการทดลองใช้วีดิทัศน์ในโรงเรียนไหล่หินวิทยา พบว่า สื่อวีดิทัศน์ที่ใช้นำเสนอองค์ความรู้ เรื่องรูปแบบการจัดการงานศพบ้านไหล่หินนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน เรียนรู้ในองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดเป็นอย่างดี อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าสื่อที่ได้นำเสนอสามารถถ่ายทอดถ่ายทอดองค์ความรู้และนำมาปฏิบัติใช้ให้เกิดผลดีได้จริง

■ เครื่องมือที่ใช้

- แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- แบบสอบถามสำหรับเยาวชน เรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
 - เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดวีดีโอ
 - โปรเจคเตอร์
 - ลำโพง (เครื่องขยายเสียง)

ปัญหาและอุปสรรค

1. เครื่องฉายภาพวีดีโอ หรือโปรเจคเตอร์ฉายภาพออกมาไม่ชัด และสีที่ฉายไม่ตรงกับหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่เปิด จึงทำให้นักเรียนคิดว่าวีดีโอมีภาพไม่ชัด

สิ่งที่ได้รับ

1. นักเรียนมีความสนุกสนาน เพลิดเพลินไปกับการชมวีดิทัศน์
2. การใช้สื่อวีดิทัศน์ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการงานศพ และช่วยเสริมสร้างการดำรงชีวิตแบบพอเพียง ปลุกฝังให้กับนักเรียนทุกคน

กิจกรรมที่ 8 สรุปรายงานผลการวิจัย

เวทีที่ 1 วันที่ 21 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2553 เวลา 09.00 น. ณ ห้องประชุมชั้น 2 อาคารอำนวยการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง จำนวนผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น 71 คน ประกอบด้วย ทีมวิจัย จำนวน 3 คน ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำปางจำนวน 8 คน / ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีจำนวน 4 คน / ทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำปางจำนวน 4 คน / ทีม สกว. จำนวน 10 คน / ผู้สนใจทั่วไปจำนวน 42 คน

ประเด็นการประชุม

สรุปบทเรียนและผลการดำเนินงานวิจัยโครงการ “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

สาระสำคัญ

ทีมวิจัยนำเสนอบทเรียน กระบวนการและผลการดำเนินงานวิจัย โดยใช้เครื่องมือในการรายงานดังนี้

1) Mind Mapping นำเสนอประเด็นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย เพื่ออธิบายให้เห็นถึงภาพรวมของโครงการวิจัยอย่างกระชับ

หรือตัวแทนชุมชน 4) ถ่ายวิดีโอร่วมกับผู้เกี่ยวข้องหรือตัวแทนชุมชน 5) ตัดต่อวิดีโอ 6) นำวิดีโอที่ตัดต่อแล้วไปเผยแพร่ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย 7) นำวิดีโอที่ตัดต่อแล้วไปเผยแพร่ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย 8) สรุปผลการดำเนินงาน

การตัดต่อวิดีโอมีวิธีการดังนี้ 1) เริ่มจากการค้นหา และศึกษาโปรแกรมที่สามารถใช้ในการตัดต่อวิดีโอ เช่น โปรแกรม Proshow , Movie Maker , Adobe Premiere 2) ติดตั้งโปรแกรมลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ 3) ทดลองตัดต่อวิดีโอด้วยโปรแกรมต่างๆ 4) เลือกโปรแกรมที่มีความถนัดและใช้งานง่ายที่สุด ทีมวิจัยเลือกใช้โปรแกรม Adobe Premiere Pro CS3 เนื่องจากโปรแกรมมีความยืดหยุ่นสูง และมี Effect มาก และ 5) ทดลองเขียนวิดีโอที่ตัดต่อลงแผ่น VCD, DVD

การขยายผล จากการศึกษาร่วมกัน พบว่าแหล่งที่เหมาะสมแก่การขยายผลมี 2 พื้นที่ คือ ในชุมชนผ่านตัวแทนชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ผ่านครูและนักเรียนที่เรียนรู้ และนำวิดีโอที่ขยายผลต่อไปในพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนที่มีผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครู และนักเรียนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ได้อย่างมีความสุข เกิดเป็นวิดีโอ 2 เรื่องคือ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2) Social Mapping การเข้าถึงชุมชน เป็นแผนที่นำเสนอวิธีการได้มาของข้อมูล

จากภาพอธิบายได้ดังนี้ เริ่มต้นจากทีมวิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพตดยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับทุน CBR เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้กับทีมวิจัยก่อน จากนั้นลงพื้นที่เพื่อเข้าพบผู้นำชุมชน ชาวบ้าน พระสงฆ์ ครู และนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียน คือโรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยา เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์พร้อมถ่ายบันทึกวีดีโอ

จากนั้นเข้าเรียนรู้งานศพบ้านไหล่หินจำนวน 2 งานศพ คืองานศพพอหลวงเลิศ พิไสย และงานศพ นางราวรณ การณ พร้อมถ่ายบันทึกวีดีโอ เพื่อให้ทีมวิจัยทราบถึงการจัดการงานศพบ้านไหล่หินก่อนจะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้นไปยกร่างโครงเรื่องวิดิทัศน์

3) Social Mapping การนำไปใช้ / การถ่ายทอด และ 3 สิ่งที่เน้นสู่ความสำเร็จ

จากภาพการนำไปใช้/การถ่ายทอด สามารถอธิบายได้ว่า หลังจากที่ทีมวิจัยได้สื่อดีวีดีทัศน์ออกมา 2 เรื่องคือ เรื่องที่ 1 รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน นำเสนอที่มาของประเด็นปัญหา การดำเนินการแก้ไข และผลที่ได้รับ ซึ่งถ่ายทอดให้เห็นเป็นรูปแบบที่ชัดเจน เหมาะสำหรับนักเรียน ชาวบ้าน ครู ส่วนเรื่องที่ 2 กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องที่น่าสนใจตอนการทำงานวิจัยของโครงการ “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการนำขั้นตอนดังกล่าวไปพัฒนาในพื้นที่อื่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าวีดีทัศน์ทั้ง 2 เรื่องสามารถแยกการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างชัดเจน สามารถเลือกใช้ให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลตามความเหมาะสมได้ และวีดีทัศน์ไม่ได้อยู่เพียงชุมชนบางกลุ่มเท่านั้น ทีมวิจัยได้นำเสนอผ่านสื่อทางอินเทอร์เน็ตใน <http://www.idy69.com> ถือได้ว่าเป็นองค์ความรู้ที่เผยแพร่สู่โลกไร้พรมแดน

และ 3 หลักที่เน้นความสำเร็จของโครงการคือ 1) การลงพื้นที่หลายครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การจัดทำเอกสาร คือ การปรับแก้โครงเรื่อง การปรับแก้ script บทพูด การจัดทำบทวิเคราะห์ 3) การทำแล็บ เป็นการตัดต่อวีดีโอหลายครั้งเพื่อสร้างสื่อดีวีดีทัศน์ที่มีประสิทธิภาพ

4) Social Mapping กระบวนการ นำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการ

การดำเนินงานเพื่อหาแนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง มีกระบวนการ ดังนี้ 1) เริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง” ซึ่งเป็นโครงการที่ได้รับทุน CBR และเป็นโครงการต้นแบบศึกษาหนังสือเทคนิคการถ่ายวีดิโอ วิธีการตัดต่อวีดิโอด้วยโปรแกรม Adobe Premiere 2) เรียนรู้ชุมชน เข้าพบผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู 3) มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน และนักวิจัยชุมชน พร้อมบันทึกวีดิโอ 4) เรียนรู้การจัดการงานศพในหมู่บ้านไหล่หิน 5) ศึกษางานวิจัยที่มีการจัดทำสื่อวีดิโอ เพื่อเป็นบทเรียน และแนวคิดในการยกย่องวีดิโอ ซึ่งจากการเข้าพบบุคคลหลากหลายบทบาท ทำให้ทีมวิจัยมองเห็นว่าควรจัดทำวีดิโอขึ้นมา 2 เรื่องเพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละคน คือเรื่องที่ 1 “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอในประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไข และผลที่ได้รับ เหมาะสำหรับเผยแพร่สู่โรงเรียน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยของโครงการ CBR มีเนื้อหาเชิงวิชาการ เหมาะกับผู้นำชุมชน อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน 6) ยกย่องวีดิโอทั้ง 2 เรื่อง 7) ยกย่องสคริปต์บทพูด 8) จัดทำบทวิเคราะห์เพื่อจัดวางตัวละครให้เหมาะสมกับบทพูด และปรับแก้ประเด็นคำพูด 9) จากนั้นนำวีดิโอและบทพูดเข้าสู่เวทีเพื่อร่วมพิจารณาโดยให้ตัวแทนชุมชนปรับแก้ประเด็นบทพูดตามบริบทของตน เพื่อให้บทพูดสมบูรณ์มากขึ้น 10) เมื่อได้บทพูดที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว จึงนำไปสู่การถ่ายบันทึกวีดิโอกับตัวแทนชุมชนตามบทพูด 11) นำไฟล์วีดิโอที่ถ่ายบันทึกมาคัดแยก เลือกไฟล์ที่ดีที่สุด จัดเรียงไฟล์วีดิโอเพื่อง่ายต่อการตัดต่อ 12) จากนั้นนำวีดิโอมาประกอบกันเป็นเรื่องจากบทพูด ตัดส่วนเกินหรือใส่ Effect ให้กับวีดิโอ จัดการปรับระดับเสียงให้เท่าๆ กัน 13) บันทึกวีดิโอลงแผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero 14) นำวีดิทัศน์ต้นแบบเข้าสู่เวทีชุมชน พร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$) 15) นำสื่อวีดิทัศน์เข้าสู่โรงเรียนบ้านไหล่หิน พร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$) 16) นำสื่อวีดิทัศน์เข้าสู่โรงเรียนไหล่หินวิทยา พร้อมประเมินผลความพึงพอใจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า ผลความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.59$) 17) รวบรวมทั้งหมดเผยแพร่สู่เว็บไซต์ www.idy69.com และ www.thaiall.com/research

ปัญหาและอุปสรรค

1. ด้วยระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นตัวกดดันให้นักศึกษาต้องรายงานผลการวิจัยอย่างรวดเร็ว และเข้าใจง่าย
2. นักศึกษาเกิดความตื่นเต้นในการรายงานผลงานวิจัย

3. Windows Media Player (โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการเปิดวิดีโอ) ไม่สามารถเปิดวิดีโอที่นักศึกษาบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์ได้ จึงทำให้ผู้ชมต้องรอ แต่นักศึกษาจึงใส่แผ่นวิดีโอแล้วให้เล่นที่แผ่นจึงสามารถเปิดวิดีโอได้

สิ่งที่ได้รับ

1. ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ จากการสรุปทเรียนของโครงการวิจัยอื่นๆ
2. เกิดความสนุกสนาน และประทับใจในผลงานของตนเองที่ประสบความสำเร็จ
3. การนำเสนอด้วยการวาดภาพ พร้อมอธิบายรายละเอียดทำให้นักศึกษาได้เข้าใจว่า การใช้ภาพในการสื่อสาร ส่งผลให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการและเข้าใจในเนื้อหาที่รายงานได้ง่าย

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1สรุปผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานเพื่อหาแนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง มีกระบวนการ ดังนี้ 1) เข้าไปศึกษาชุมชนเรียนรู้การจัดการงานศพ 2) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน พร้อมบันทึกวีดิโอ 3) นำวีดิโอที่ถ่ายบันทึกนั้นมาฝึกตัดต่อ 4) ศึกษางานวิจัยที่มีการจัดทำสื่อ เพื่อเป็นบทเรียน และแนวคิดในการยกร่างโครงวีดิโอ 5) ยกร่างสคริปต์บทพูด 6) จัดทำบทวิเคราะห์เพื่อจัดวางตัวละครให้เหมาะสมกับบทพูด และปรับแก้ประเด็นคำพูด 7) นำโครงวีดิโอและบทพูดเข้าสู่เวทีเพื่อหารือ 8) ถ่ายบันทึกวีดิโอกับตัวแทนชุมชนตามบทพูด 9) นำไฟล์วีดิโอที่ถ่ายบันทึกมาตัดแยก จัดเรียงไฟล์วีดิโอ 10) ลงสู่การตัดต่อวีดิโอ 11) บันทึกวีดิโอลงแผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero 12) นำเสนอสื่อวีดิทัศน์กับตัวแทนชุมชน 14) ขยายผลสู่โรงเรียนบ้านไหล่หินและโรงเรียนไหล่หินวิทยา เพื่อให้เห็นถึงรูปแบบประเด็นข้อตกลงการจัดการงานศพ และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ดำเนินการโดยคนในชุมชนร่วมกับนักวิชาการ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สิ่งที่ได้รับเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์คือ การศึกษากระบวนการหาประเด็นรูปแบบการจัดการงานศพโดยชุมชนด้วยการลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และบันทึกวีดิโอแล้วนำกลับมาเรียนรู้และจัดวางการนำเสนอทั้งระบบ การจัดทำวีดิโอโดยกำหนดประเด็นที่แตกต่างกัน 2 เรื่อง ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่นำเสนอประเด็นปัญหา การดำเนินการแก้ไขและผลที่ได้รับ 2) กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่นำเสนอบทเรียนในการทำงานวิจัยโดยนักวิจัยเพื่อท้องถิ่น การศึกษาชุมชนจนได้ทิศทางที่จะขยายผลองค์ความรู้ซึ่งพบว่าแหล่งที่เหมาะสมแก่การขยายผลมี 2 พื้นที่คือในชุมชนผ่านตัวแทนชุมชน และโรงเรียนในพื้นที่ผ่านครูและนักเรียนที่เรียนรู้ และนำวีดิทัศน์ไปขยายผลต่อในพื้นที่ ซึ่งทั้งหมดเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนที่มีผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ครู และนักเรียนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้อย่างมีความสุข

ผลประเมินความพึงพอใจจากการชมวีดิทัศน์ที่ตัวแทนชุมชนได้เป็นผู้นำเสนอกระบวนการและรูปแบบที่ผ่านการจัดการของนักศึกษาที่เข้ามาเรียนรู้กระบวนการวิจัย และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเพื่อชุมชนโดยรับทุน CBPUS โดยการหนุนเสริมของศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จังหวัดลำปาง พบว่าผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.37$, $S.D.=0.62$) ซึ่งการประเมินแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวแทนชุมชนจำนวน 13 คน พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.35$, $S.D.=0.64$) และ กลุ่มนักเรียนจำนวน 56 คน พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ($X=4.42$, $S.D.=0.59$)

5.2 บทเรียนที่ได้จากงานวิจัย

บทความเรื่อง การเชื่อมโยงระหว่างชุมชน อาจารย์ และนักศึกษา

เขียนโดย ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์

เผยแพร่ใน <http://www.thaiall.com/blog>

วันที่ 23 มกราคม 2553

องค์ความรู้ในชุมชนมีซ่อนบ่มอยู่มากมาย และหลากหลายสาขาวิชา สิ่งเหล่านั้นเริ่มถูกยกระดับคุณค่าหลังจากมีการพัฒนาชุมชนเมืองเพียงด้านเดียวมาระยะหนึ่ง โดยปล่อยปะละเลยคุณค่าของชุมชนชนบท ทั้งไว้แต่คำรำลือถึงความศิวิไลที่ทุกคนต่างโหยหา แต่ขาดการดำเนินการเพื่อรักษาสิ่งเหล่านั้นอย่างเป็นรูปธรรม จึงมีคำถามว่าใครจะเข้าไปเป็นกลไกในการพัฒนา รักษา และมีกระบวนการอย่างไร ให้เกิดการทำนุบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม และองค์ความรู้ของชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อให้เยาวชนและชุมชนเองได้ชื่นชมตราบนานเท่านาน

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และองค์ความรู้ของชุมชนต้องเริ่มต้นจากการเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่โดยชุมชน ดังคำว่ามีหนึ่งสมอง สองมือกับหนึ่งใจยอมทำกิจการงานทุกอย่างได้สำเร็จ ดังนั้นชุมชนต้องมีใจรักที่จะรักษาและชื่นชมสิ่งที่มีอยู่เป็นทุนเดิม องค์ความรู้ที่เปรียบได้กับสมองของชุมชน ซึ่งปัจจุบันมักรู้จักกันในนามของปราชญ์ชาวบ้านที่จำเป็นต้องอนุรักษ์ให้เกิดการสืบทอดเป็นภารกิจเร่งด่วน เนื่องจากจำนวนปราชญ์ชาวบ้านเริ่มลดลงตามข้อจำกัดเรื่องอายุ แล้วกระบวนการหรือกลไกหรือมือที่จะเข้ามาทำให้ใจและสมองเชื่อมโยงด้วยความเข้มแข็งและขยายผลให้เกิดการยอมรับสืบทอด บอกต่อ แล้วเพิ่มมูลค่าอย่างยั่งยืนเป็นประเด็นของการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งทุกภาคส่วนทั้งรัฐบาล เอกชน ชุมชนข้างเคียง และสถาบันการศึกษาให้ความสำคัญและขยายการมีส่วนร่วมทั้งด้านนโยบาย งบประมาณ และกระบวนการเข้าสู่ชุมชนอย่างชัดเจน เพราะเป็นทางออกของการอยู่รอดในสังคมโลกร่วมกันอย่างมีความสุข

นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Policy) ให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจจากความคิดสร้างสรรค์หรือความคิดใหม่ ก็คือการส่งเสริมให้คนไทยคิดใหม่ ทำใหม่อย่างสร้างสรรค์ การทำให้สังคมชุมชนฐานรากของมนุษย์มีความเข้มแข็งย่อมส่งผลต่อความเข้มแข็งของสังคมเมืองและสังคมโลกเป็นลูกโซ่ มีความคิดใหม่มากมายที่มีต้นกำเนิดจากในชุมชน แล้วต่อยอดเป็นนวัตกรรมที่ยั่งยืนโดยเกิดจากการมุ่งมั่นของคนในชุมชนร่วมกับการหนุนเสริมจากภายนอกให้เกิดการคิดต่อจนประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจจนหลายชุมชนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนความพอเพียง ดังนั้นคำว่าความพอเพียงจึงเป็นหนึ่งในคำสำคัญที่ชุมชนต้องเข้าใจและสอดคล้องกับหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ที่จะใช้เป็นฐานคิดในการดำรงชีวิต การบริหารจัดการ และการทำธุรกิจ ซึ่งเป็นทางสายกลางที่สอดคล้องกับ 3 เรื่องคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ปัจจุบันสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ให้การสนับสนุนบุคลากรในสถาบันการศึกษา ได้เข้าไปบูรณาการองค์ความรู้ที่มีอยู่ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน ทำให้ชุมชนและสถาบันการศึกษาเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ ทั้งชุมชนเกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงานอย่าง มีขั้นตอน ส่วนอาจารย์ในสถาบันการศึกษาก็จะได้เข้าใจองค์ความรู้และธรรมชาติของชุมชน ได้นำ สิ่งที่ได้ไปปรับการเรียนการสอนแล้วเกิดการแลกเปลี่ยนในสถาบันการศึกษา ทำให้เกิดการ พัฒนาการเรียนการสอนที่ตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning Exchange) อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นี่คือวัตถุประสงค์หนึ่งของการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่น (Community-Based Research: CBR) ที่เปิดให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยได้ลงไปทำงาน ในชุมชนที่ตนเองรักและต้องการพัฒนาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมและองค์ความรู้ในสาขาวิชา ของตน

เมื่ออาจารย์จากมหาวิทยาลัยเริ่มเข้าใจในชุมชนผ่านงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น แล้วนำ ประสบการณ์ไปแลกเปลี่ยนกับเพื่อนอาจารย์ และนักศึกษาในชั้นเรียน ประกอบกับสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัยเปิดให้ทุนสนับสนุนนักศึกษา (Community-Based Projects for Undergraduate Student : CBPUS) ได้ทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับวิชาโครงการที่เป็น เจาะลึกของการสำเร็จการศึกษา ทำให้มีนักศึกษากลุ่มหนึ่งเข้าไปเรียนรู้ชุมชนและมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือ ผ่านการหนุนเสริมอย่างจริงจังของอาจารย์ที่ ปรึกษา เป็นนวัตกรรมในการเรียนการสอน การวิจัย และการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน สิ่ง ที่นักศึกษาได้รับคือการเรียนรู้ชุมชนผ่านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการวิจัย ร่วมกับชุมชนอย่างแท้จริงเป็นระยะเวลาหนึ่งร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา และศูนย์ประสานงานของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผลของงานวิจัยเกิดผลในหลายมิติทั้งการเรียนรู้ชุมชนโดยนักศึกษา ประสบการณ์ในการ พัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา มิติใหม่ของการวิจัยที่สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย และการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยผ่านบทบาทของสถาบันการศึกษา ทั้งหมดคือการเชื่อมโยงของการพัฒนาชุมชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของปราชญ์ชาวบ้าน การ พัฒนานักศึกษาซึ่งเป็นเยาวชนได้เข้าเรียนรู้ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาการเรียนการสอน มิติใหม่ในสถาบันการศึกษา และการพัฒนากระบวนการพัฒนาชุมชนฐานรากเชิงบูรณาการอย่าง แท้จริง

5.3 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ทีมวิจัยที่ประกอบด้วยนักศึกษาศาสาวิชาระบบสารสนเทศ ได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ชุมชน เรียนรู้คน และเรียนรู้กระบวนการวิจัย แล้วนำมาปรับให้อยู่ในรูปของสื่อวีดิทัศน์โดยใช้วงจรพีดีซีเอ ได้แก่ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) Act (ดำเนินการให้เหมาะสม) ซึ่งการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือทำโครงการตามหลักสูตรไม่มีโอกาสได้พบประสบการณ์ในการลงพื้นที่ ซึ่งเป็นวิถีใหม่ของการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการวิจัยที่ออกนอกกรอบเดิม ซึ่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยก็พบว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ต่างต้องเรียนรู้ร่วมกัน โดยประเด็นที่สรุปให้เห็นการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

- ความชำนาญด้านการตัดต่อวิดีโอ เมื่อได้ผลิตสื่อวิดีโอทำให้เกิดความรู้ใหม่ ซึ่งต่างจากที่เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทำให้พบว่าการจัดทำสื่อวีดิทัศน์นั้นจะต้องศึกษาข้อมูลให้เข้าใจก่อนใช้การสัมภาษณ์พร้อมถ่ายวิดีโอกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจก่อนที่จะวางโครงเรื่องและก่อนที่จะถึงขั้นตอนการตัดต่อวิดีโอได้นั้น ทีมวิจัยจะต้องค้นคว้าหาโปรแกรมที่มีความสามารถในการตัดต่อวิดีโอต่างๆ มีการศึกษาโปรแกรมเหล่านั้น และทีมวิจัยจะต้องทดลองโปรแกรมต่างๆ เหล่านั้นด้วย เพื่อหาข้อสรุปว่าโปรแกรมไหนเหมาะกับการตัดต่อวิดีโอ และมีการใช้ง่ายที่สุด เมื่อได้โปรแกรมที่จะใช้ในการตัดต่อวิดีโอแล้ว ทีมวิจัยจะต้องทดลองตัดต่อวิดีโอหลายครั้งเพื่อเพิ่มความถนัด และในขนาดที่ทดลองโปรแกรมจะต้องพบเจอกับปัญหาต่างๆ ซึ่งปัญหานั้นเองทำให้ทีมวิจัยจะต้องค้นหาทางแก้ไข สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น ทำให้เกิดความชำนาญในการตัดต่อวิดีโอ

- ชาวบ้านให้ความร่วมมือมากขึ้น ต่างจากวันแรกที่ไปถ่ายวิดีโอ เนื่องจากการลงพื้นที่ครั้งแรกชาวบ้านยังไม่รู้จักกับทีมวิจัยอย่างแท้จริง ทำให้ทำงานร่วมกับชาวบ้านได้ไม่เต็มที่ ยังตื่นตื้นกับการทำงานเพื่อท้องถิ่น แต่เมื่อทีมวิจัยได้ลงพื้นที่บ่อยครั้งจึงสร้างความสนิทสนมและด้วยโครงการนี้เป็นโครงการวิจัยที่มีประโยชน์ชาวบ้านจึงให้ความร่วมมือเพิ่มขึ้น

- รู้จักความอดทนมากขึ้นเพราะการทำงานวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้มีโอกาสไปนอนที่วัด มีการทำวัตร ถือเป็นการฝึกตนเองให้อดทนต่อสิ่งต่างๆ รอบข้าง ที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้จิตใจไม่คิดแต่เรื่องของตัวเอง เริ่มมองเห็นการให้ เพื่อความสุขของผู้อื่นมากขึ้น

- นักศึกษามีความกล้าที่จะทำงานร่วมกันกับคนจำนวนมาก จากเดิมนักศึกษาไม่กล้าแสดงออกทางความคิดกับผู้คนในหมู่่มาก เพราะมีความเชื่อว่าการแสดงออกหลากหลายความคิดจะทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก มักจะก่อให้เกิดการทะเลาะกัน แต่เมื่อได้เข้าร่วมประชาคมเริ่มรับฟังความคิดของผู้อื่นมากขึ้น ทำให้ใจเย็นมากขึ้น

- อาจารย์ที่ปรึกษาและนักศึกษาในทีมมีความสนิทกันมากขึ้น จากที่เรามองว่าอาจารย์เป็นผู้ที่คอยสอนวิชาให้กับนักศึกษาเท่านั้น แต่เมื่อมาถึงทุกวันนี้ นักศึกษามองว่าอาจารย์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็มชีวิตของเราให้สดใสมากขึ้น เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยจะติดต่อกับอาจารย์ทุกครั้ง รวมไปถึงส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย

- เยาวชนเริ่มมีความเข้าใจในประเด็นงานศพเพิ่มขึ้นเนื่องจากเราได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียน และมีการนำเสนอสื่อวีดิทัศน์ทดสอบกับโรงเรียนทั้งสองโรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านไหล่หิน และโรงเรียนไหล่หินวิทยา ซึ่งนักเรียนทุกคนมีความสนใจและสนุกสนานจากการชมวีดิโอ และให้ข้อเสนอว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดี และอยากให้มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการนำเสนอความรู้อีก เพราะเป็นการนำเสนอองค์ความรู้ที่เห็นภาพของความเป็นจริง

- ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น

- เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองเพิ่มขึ้น ไม่ทอดทิ้งปัญหาที่เจอได้ง่าย เริ่มนำปัญหานั้นมาหาทางแก้ไข และนำไปเป็นบทเรียนที่เตือนสติเสมอ ต่างจากเมื่อก่อนพอเจอปัญหามักจะเกิดความกลัว คิดเพียงว่าตนเองทำไม่ได้ แต่เมื่อได้ทำวิจัย ทำให้มีการลงมือทำอย่างจริงจัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยกล้าที่จะพุ่งชนปัญหานั้น

- อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเริ่มมองเห็นว่าโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นโครงการที่นักศึกษาสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาไปแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม มองว่าองค์ความรู้เหล่านั้นได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์จริง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจึงให้การสนับสนุนโครงการวิจัยมากขึ้น

5.4 การเชื่อมโยงกับผลที่เกิดขึ้นของโครงการกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นอ้างอิงถึง แนวคิดสำคัญ 5 เรื่อง ได้แก่ 1) แนวคิดงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2) การจัดการงานศพในศาสนาพุทธ 3) โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับงานศพบ้านไหล่หิน 4) วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 5) การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย (Multimedia CAI)

แนวคิดที่สำคัญคือฐานคิดที่ทำให้เกิดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นเสมือนหลักการและเหตุผล ต้นแบบการทำงานพัฒนาชุมชนที่หน่วยงาน และนักวิชาการพยายามนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจได้ตรงกัน นอกจากแนวคิดของผู้สนับสนุนทุกวิจัยคือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น ที่ทำให้ทุกคนเข้าใจได้ตรงกันแล้ว ยังพยายามสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ที่มาจากศักยภาพของชุมชน เน้นการสร้างกระบวนการ “ติดอาวุธทางปัญญา” (Empowerment) แก่ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งเน้นให้ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัยนำไปสู่ความสามารถ ในการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง และพึ่งตนเองได้ในชุมชน ท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาประเทศชาติ ที่ยั่งยืนในที่สุด และแนวคิดนี้ทำให้ทีมวิจัยสร้างสรรค์เครื่องมือในการนำเสนอองค์ความรู้แบบใหม่ คือ การสร้างสื่อวีดิทัศน์เพื่อนำเสนอบทเรียนจากโครงการที่มีผลชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แล้วขยายผลสู่โรงเรียนเป้าหมายในชุมชน

การจัดการงานศพในศาสนาพุทธมีความแตกต่างกันไปตามพื้นที่ แต่ค่านิยมจากตัวเมืองหรือวิวัฒนาการของวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของคนเมือง ไม่ควรเข้าไปมีอิทธิพลจนทำให้คนในชนบทเกิดความเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมของความช่วยเหลือเกื้อกูลกันญาติมิตรที่สมควรสืบทอดกันต่อไป แต่ปัจจุบันนี้คนในชุมชนมีความตระหนักถึงการจัดการงานศพที่ประหยัด มีการช่วยเหลือกันด้วยใจ ไม่มีค่าตอบแทน การใช้สื่อเป็นเครื่องที่สามารถชะลอความเปลี่ยนแปลงของชนบทไปสู่สังคมเมืองแบบเบ็ดเสร็จในที่สุด

โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเกี่ยวกับงานศพบ้านไหล่หิน เป็นโครงการวิจัยเดิมที่นักศึกษาได้ต่อยอด เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง ดังนั้นนักศึกษาจะต้องเรียนรู้กระบวนการและประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพบ้านไหล่หินให้เข้าใจก่อน เพื่อใช้ในการเขียน Story Board และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง และ เพื่อศึกษาทิศทาง หรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นตามบริบทของแต่ละชุมชน ในกรอบที่ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ นำเสนอ 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) งานวิจัยวิชาการ 2) งานพัฒนา และ 3) วิถีแบบชาวบ้าน ซึ่งนักศึกษาเห็นความแตกต่าง ให้ความสำคัญและให้น้ำหนักกับทุก องค์ประกอบโดยไม่ตัดองค์ประกอบใดออกไป ส่วนวิธีวิทยาทั้ง 7 ขั้นตอน คือ 1) การแสวงหาตัว นักวิจัย 2) การพัฒนาโจทย์วิจัย 3) การออกแบบงานวิจัย 4) การทำความเข้าใจร่วม 5) การจัดการ ข้อมูล 6) การใช้ประโยชน์จากข้อมูล 7) การถอด/สรุปบทเรียน ก็มีการนำไปปรับใช้กับการทำงาน วิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยโครงการนี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของตัวแทนชุมชน ชุมชน และ นักศึกษาอย่างเต็มที่

การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นระบบมัลติมีเดียที่เน้นในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างบทเรียนและการพัฒนาต้องคำนึงถึงการออกแบบบทเรียน ซึ่งมี 9 ขั้นตอน คือ 1) การ กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบทเรียน 2) การวิเคราะห์เนื้อหา 3) การเขียน Storyboard 4) การ เตรียมข้อมูลสำหรับ Storyboard 5) สร้างโปรแกรม (Authoring) 6) ทดสอบโปรแกรม 7) การทำ เอกสารประกอบบทเรียน 8) การจัดเตรียมบทเรียนสำหรับผู้ใช้อย่าง 9) การจัดคู่มือการใช้โปรแกรม มีการนำไปปรับใช้กับการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ในการจัดทำสื่อวีดิทัศน์

เทคนิคการถ่ายภาพด้วยกล้องวิดีโออย่างมีประสิทธิภาพ เป็นคำแนะนำในการถ่ายวิดีโอ เช่น ท่าทางการจับกล้อง วิธีการซูมภาพ วิธีการแพนกล้อง ข้อพึงระวังในการใช้กล้องวิดีโอ การ เตรียมตัวสำหรับการถ่ายวิดีโอนอกสถานที่ การดูแลรักษากล้อง ซึ่งทีมวิจัยใช้องค์ความรู้หรือ คำแนะนำที่ได้ศึกษานี้ไปประยุกต์ใช้ในการถ่ายบันทึกวีดิโอ เพื่อให้ได้ภาพวิดีโอที่สวยงาม

5.5 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากระบวนการวิจัย

• ปัญหาเชิงความรู้ ทักษะ

- การตัดต่อวิดีโอมี แฟลชสีแสงขึ้นมาในระหว่างทำการตัดต่อ
- การถ่ายวิดีโอมีปัญหาเรื่อง เสียง แสงและสถานที่ไม่อำนวย เพราะเป็นบริเวณที่มีรถผ่านไปมาบ่อยครั้ง
- การปรับขนาดวิดีโอผิดจากตอนแรกเป็น 16 : 9 เกิดปัญหามีสีดำขึ้นเมื่อใช้กับจอทั่วๆ ไป
- ชาวบ้านไม่พร้อมให้ข้อมูลตามความต้องการของทีมวิจัย เพราะขาดการเตรียมประเด็นการในสัมภาษณ์
- ทีมวิจัยในช่วงแรกไม่เข้าใจประเด็นข้อตกลงงานศพโดยละเอียด
- ปัญหาเรื่องการขาดประสบการณ์ในการถ่ายวิดีโอ
- การถ่ายวิดีโอแต่ละคนตามบทพูด จะมีปัญหาเรื่องการท่องจำบทไม่ได้ จึงทำให้พูดไม่เป็นธรรมชาติ
- ทีมวิจัยมีประสบการณ์เรื่องการตัดต่อวิดีโอน้อย เนื่องจากการเรียนการสอนของนักศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งของผู้ใช้งาน ดังนั้นการตัดต่อวิดีโอครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกที่นักศึกษาได้ฝึกมุมการทำงาน ทำให้ต้องใช้เวลาในการศึกษานานพอสมควร เนื่องจากต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน
- ปัญหาเรื่องการบันทึกวิดีโอลงแผ่นดีวีดี เนื่องจากทีมวิจัยใช้โปรแกรม Nero version 5.5 ทำให้เขียนแผ่นดีวีดีออกมาไม่มีเสียง

• ปัญหาด้านทรัพยากร

- อุปกรณ์ไม่พร้อม เนื่องจากโครงการวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูง นักศึกษาจะต้องจัดหาอุปกรณ์ด้วยตนเอง ถ้านักศึกษาขาดความพร้อมทางเศรษฐกิจก็อาจจะทำงานวิจัยชิ้นนี้ไม่สำเร็จ อาทิ นักศึกษาต้องใช้เงินส่วนตัวในการซื้อกล้องถ่ายวิดีโอ เพื่อใช้ในการบันทึกวิดีโอ และในการตัดต่อวิดีโอจะต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพสูงด้วยเช่นกัน เพื่อสามารถตัดต่อได้อย่างรวดเร็ว
- งบประมาณมีจำกัด งบประมาณที่ให้มาไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ชุมชน เนื่องจากต้องเข้าไปในพื้นที่บ่อยครั้ง และต้องหาวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเอง
- ลงพื้นที่บ่อยครั้ง ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเบิกค่าเดินทางเกินกว่างบประมาณที่กำหนดไว้ตามแผนได้ เนื่องจากงบประมาณที่ตั้งไว้เป็นเพียงประมาณการ แต่การปฏิบัติจริงนั้นมีการลงพื้นที่บ่อย

ข้อเสนอแนะคือ การให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคน ควรมุ่งเน้นไปที่การศึกษาของเด็กและเยาวชน เพราะการวางพื้นฐานที่ดีย่อมทำให้อนาคตสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียง

5.6 ข้อเสนอแนะจากผู้ประสานงานวิจัย จังหวัดลำปาง

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง โดยมี ผศ.บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ จากมหาวิทยาลัยโยนก นำคณะนักศึกษาศาสาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยโยนก จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยนางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม และนายกร ศิริพันธุ์ ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ ในการทำวิจัยไว้ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหา ประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง 2) เพื่อจัดทำสื่อวีดิโอเผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อ ท้องถิ่นของโครงการวิจัย รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง และ 3) เพื่อศึกษาทิศทางหรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อ วีดิโอที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

โจทย์วิจัยถูกพัฒนาขึ้นภายใต้ประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนที่ขาดเครื่องมือ ในการสื่อสารให้เข้าใจถึงกระบวนการวิจัย ในการเรื่องของรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลัก เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับการขยายผลในระดับชุมชน โรงเรียน หรือพื้นที่อื่นๆ ที่สนใจ เพราะ บทเรียนที่ได้รับคือการใช้การสื่อสารผ่าน รูปภาพ วีดิโอเป็นเครื่องมือในการเล่าเรื่องราวและทัศนคติ ของชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงกำหนดโจทย์วิจัย ให้เป็นเรื่องของ “แนวทางการสร้างและขยายผล การใช้สื่อวีดิทัศน์กระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจ พอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

ระหว่างการดำเนินงานที่วิจัยได้นำเสนอผลการดำเนินงานออกมาให้เห็นชัดเจนเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนของเนื้อหา : ซึ่งประกอบไปด้วยการนำทักษะวิธีการความรู้ทางวิชาการเพื่อทำการ สร้างรูปธรรมของวีดิโอ ที่ต้องการสื่อ ซึ่งเห็นได้ว่าหลายเครื่องมือของทางวิชาการถูกนำมา ปรับใช้ทั้งเรื่องของการใช้แบบสอบถามความคิดเห็น การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล การเขียน คำโครงเรื่อง การวิเคราะห์สรุปเนื้อหาจากข้อมูลที่ได้ การตัดต่อภาพ ทั้งนี้เพื่อต้องการสื่อ ให้เห็นถึงเนื้อหาของกระบวนการวิจัยให้ชัดเจนที่สุด ทำให้เห็นว่งานวิจัยสามารถออกแบบ กิจกรรมร่วมกับสาขาวิชาที่เรียนได้เป็นอย่างดี
2. ส่วนของกระบวนการเรียนรู้ : เกิดการปรับใช้วิธีการภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ การปรับทัศนคติในการทำงานร่วมกับชุมชน การปรับเอาทักษะเครื่องมือहनงานวิจัยมาใช้ในการ สื่อสารเพื่อนำเสนอผลงาน เหล่านี้เป็นต้น ที่มีการปรับตัว และออกแบบการเรียนรู้ ร่วมกับคนในชุมชน มีการวางแผนการจัดการทำงานเข้าใจสภาพพื้นที่และมีความยืดหยุ่น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีปัจจัยเอื้อที่สำคัญคือ **การหนุนเสริมความรู้จากอาจารย์ที่**

ปรึกษาอย่างใกล้ชิด ในลักษณะของผู้ที่ผ่านบทเรียนของการเรียนรู้มาก่อน (โครงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน) ซึ่งไม่ใช้การชี้แนะให้ทดลอง

เรียนรู้ด้วยตัวเอง ที่สำคัญต้องเป็นผู้คอยตอบคำถามให้กระจ่างว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาส่งผลต่อการสร้างตัวชีวิตเชิงคุณภาพให้กับสาขาวิชา มหาวิทยาลัย และบัณฑิตที่จบมาได้มากน้อยแค่ไหน ผลพวงของงานวิจัยส่วนหนึ่งคือ การสร้างบทเรียนรูปแบบใหม่ให้เกิดเป็นทางเลือกของงานการศึกษาที่ทำหายซึ่งหากสามารถปรับฐานคิด ได้การศึกษาที่ต้องเน้นผลเชิงวิชาการลงสู่การปฏิบัติผ่านการบูรณาการความรู้ร่วมกันไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

บรรณานุกรม

บุรินทร์ รุจจนพันธุ์ และคณะ. 2551. รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น

กาญจนา แก้วเทพ. วิธีวิทยางานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. ปีที่ 10. ฉบับที่ 1.จดหมายข่าวงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น.ประจำเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ 2552 : หน้า 29

สุรินทร์ ยี่งก. การพัฒนาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดีย (Multimedia CAI). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.kruthai40.com/index.php?lay=show&ac=article&id=538722287>. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)

รณชิต นราพันธ์. การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาศิลปะ (ทัศนศิลป์) เรื่อง สี่ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดดงมูลเหล็ก เขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.kuart2007.com/kuart%20im/Re%201.doc>. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)

สุนันทา เหมวงษ์.การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหล่อเลี้ยงชีวา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :<http://www.prachak.ac.th/index.php/-othermenu-64/86--cai->. (วันที่ค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2552)

1) บทความและการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย (RE)

บทความ : การบูรณาการวิชาโครงการกับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

โดย น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม และนายกร ศิริพันธุ์
เผยแพร่ใน นิตยสาร Eduzones ฉบับพิเศษ มหาวิทยาลัยโยนก
วันที่ 15 มกราคม 2553

จากการลงทะเบียนเรียนในวิชา โครงการระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ (CPIS 412) ซึ่งเป็นการเรียนที่เน้นการศึกษาค้นคว้า ศึกษาความต้องการขององค์กรทางธุรกิจ ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วพัฒนาเป็นโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ตอบความต้องการขององค์กร ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่มีโอกาสสัมผัสหรือทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ต่อมาอาจารย์ในคณะได้นำประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อท้องถิ่นมาชวนให้แลกเปลี่ยนในชั้นเรียน จึงเกิดความสนใจในโครงการหนึ่ง คือ โครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

เมื่อตัดสินใจเลือกทำงานวิจัยเพื่อชุมชนเป็นโครงการจบตามหลักสูตร จึงเข้าไปศึกษาชุมชนบ้านไหล่หิน เพื่อเขียนข้อเสนอโครงการแล้วพบว่า มีประเด็นและลักษณะของชุมชนเหมาะสมกับงานนี้ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีคนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น แบ่งการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร คือ บ้านไหล่หิน หมู่ 2 และบ้านไหล่หินตะวันตกหมู่ 6 ประชากรส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธที่ศรัทธาในวัดไทย 2 วัด ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน คือ วัดเสลารัตนบัณฑิตาราม (วัดไหล่หินหลวง) และวัดชัยมงคลธรรมวราราม ในด้านสถานศึกษามีโรงเรียนบ้านไหล่หินเปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาระดับประถมศึกษา และโรงเรียนไหล่หินวิทยาเปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งวัดและโรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่กันอย่างเกื้อกูลเสมือนญาติพี่น้อง และมีความสามัคคี เมื่อมีงานที่เป็นงานส่วนรวม เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน หรืองานศพ จะมีชาวบ้านไปร่วมงานจำนวนมาก แล้วเจ้าภาพจะให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ทั้งด้านสถานที่ ด้านอาหาร และการต้อนรับ เพื่อให้ผู้ที่มาร่วมงานมีความพึงพอใจในทุกด้านเท่าเจ้าภาพจะจัดหาให้ได้

จากสภาพเศรษฐกิจ ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาความยากจนเป็นอย่างมาก แต่ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ คือ เมื่อครอบครัวใดมีคนเสียชีวิตจะต้องจัดงานศพ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าภาพไม่ได้มีการเตรียมเงินไว้ล่วงหน้าเหมือนงานบุญหรืองานมงคล ด้วยค่านิยมที่หลังไหลเข้าสู่ชุมชน คนรุ่นใหม่เริ่มให้ความสำคัญกับวัตถุมากขึ้นและเชื่อว่าการจัดงานศพที่

ใหญ่โตแสดงถึงความมีหน้ามีตาของเจ้าภาพ ส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายที่เจ้าภาพต้องแบกรับ โดยละลายพฤติกรรมทางสังคมที่เป็นตัวบ่มเพาะชุมชนที่อยู่อย่างเกื้อกูลและความพอเพียงให้จางหายไป

ต้นปีพ.ศ.2550 ผู้นำหลากหลายบทบาทในหมู่บ้านทั้งบ้าน วัด โรงเรียน ตลอดจนผู้นำองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ได้รวมตัวกัน เพื่อแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายในงานศพที่สูงขึ้นตามการบริโภควัฒนธรรมที่สวนทางกับกระแสเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมาเป็นเครื่องมือ โดยขอรับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ภายใต้โครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง” หลังจากการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลงทีมวิจัยได้ร่วมกันทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การขยายผลประเด็นการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือ นั้น ยังขาดการนำเสนอที่เป็นรูปธรรม และเข้าใจง่าย

จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผล แต่เนื่องจากทีมวิจัยชาวบ้านมีข้อจำกัดในการพัฒนาสื่อด้วยตนเอง ดังนั้นนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาระบบสารสนเทศคอมพิวเตอร์ ได้แก่ นายกร ศิริพันธุ์ และ น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม ได้อสาเข้าเต็มเต็มต่อยอดงานวิจัยเดิมให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นไปที่การจัดทำสื่อขยายผลองค์ความรู้ จึงขอรับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น เพื่อใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีควบคู่กับงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นสร้างเครื่องมือนำเสนอบทเรียนจากโครงการที่มีผลชัดเจนด้วยสื่อวีดิทัศน์เกี่ยวกับประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพ และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น แล้วขยายผลสู่โรงเรียนเป้าหมายในชุมชน

โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้รับอนุมัติ คือ เรื่อง “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง” เลขที่โครงการ PDG52N0013 มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการหาประเด็นข้อตกลงในการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง 2) เพื่อจัดทำสื่อวีดิทัศน์เผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นของโครงการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง 3) เพื่อศึกษาทิศทาง หรือแนวโน้มในการขยายผลการนำสื่อวีดิทัศน์ที่จัดทำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมาย

กระบวนการทำงานมีขั้นตอนดังนี้ นักศึกษาเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเรียนรู้ชุมชน รวมถึงการเรียนรู้เรื่องการจัดงานศพในหมู่บ้าน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และใช้ในการจัดทำโครงเรื่อง (Story Board) แล้วบันทึกวีดิทัศน์ของคนในชุมชนตัดต่อเป็นสื่อวีดิทัศน์เผยแพร่ประเด็นข้อตกลง และกระบวนการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งจากการเข้าทำงานในชุมชน พบว่า ชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและทุกคนที่เข้าร่วมโครงการมีความสุข เนื่องจากเป็นโครงการมีประโยชน์ต่อชุมชน สามารถเชื่อมโยงผู้คนหลากหลายบทบาทให้เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทำ

ให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกที่คนในชุมชนจะใช้ประสบการณ์ที่ได้รับไปเป็นบทเรียนในการแก้ไขปัญหาอื่นได้อย่างมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการต่อไป

หลังจัดทำสื่อวีดิทัศน์สำเร็จได้นำไปทดลองฉายให้กับคนในชุมชน ในโรงเรียนบ้านไหล่หิน และในโรงเรียนไหล่หินวิทยา พบว่านักเรียนมีความเข้าใจและสนใจที่จะเรียนรู้ทั้งรูปแบบในการจัดการงานศพที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และกระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จึงสรุปได้ว่างานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโครงการนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการวิจัยไปจัดทำสื่อได้อย่างถูกต้องในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ที่เข้าใจง่าย เผยแพร่ง่าย ใช้จ่ายผลเข้าไปในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ตามความมุ่งหวัง ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะมีความรักชุมชนอย่างเข้าใจและร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนให้ยั่งยืนสืบไป

บทความ : การตัดต่อวิดีโอด้วยโปรแกรม Adobe Premiere

โดย น.ส.อรพรรณ สงเคราะห์ธรรม และนายกร ศิริพันธุ์

เผยแพร่ใน <http://www.idy69.com>

วันที่ 23 มกราคม 2553

โปรแกรม Adobe Premiere เป็นโปรแกรมสำหรับงานตัดต่อภาพยนตร์ระดับแถวหน้า หรือเรียกได้ว่าเป็นโปรแกรมตัดต่อระดับมืออาชีพที่มีผู้ใช้งานมากที่สุด เพราะมีการใช้งานกันตั้งแต่การตัดต่อ Home VDO ตามบ้าน จนถึงสตูดิโอขนาดใหญ่ เนื่องจากโปรแกรม Adobe Premiere เป็นโปรแกรมตัดต่อวิดีโอที่มีความสามารถครบถ้วนสมบูรณ์ และที่สำคัญคือง่ายต่อการเรียนรู้ หรือง่ายต่อการใช้งาน ดังนั้นขอบเขตความสามารถของโปรแกรมอยู่ที่การนำเข้าไฟล์วิดีโอ ภาพนิ่ง หรือไฟล์เสียง มาตัดส่วนเกินออกแล้วนำเข้าไฟล์หลายๆ ตัวที่จัดเตรียมไว้มาตัดต่อเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน และยังสามารถจัดการกับเสียงประกอบ สร้างภาพ Animation รวมถึงการสร้าง Effect แบบต่างๆ ลงไปในภาพยนตร์ได้อีกด้วย

เมื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยโยนก คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มีโอกาสเข้าทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ภายใต้ชื่อโครงการ “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องงานศพบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ซึ่งเป็นโครงการต่อยอดงานวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงบ้านไหล่หิน ตำบลไหล่หิน อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ให้มีความสมบูรณ์ โดยเน้นไปที่การจัดทำสื่อขยายผลองค์ความรู้ นักศึกษาจึงค้นพบกระบวนการเรียนรู้โปรแกรมการตัดต่อวิดีโอต่อไปนี้ เริ่มจากการค้นหาโปรแกรมที่มีความสามารถในการตัดต่อวิดีโอ จากนั้นทำการศึกษาโปรแกรมต่างๆ ที่ นักศึกษาค้นหาจาก

หนังสือและอินเทอร์เน็ต นำโปรแกรมต่างๆ ที่ค้นหาได้นั้นมาลองติดตั้ง และทำการทดสอบโปรแกรมนั้น เลือกโปรแกรมที่มีความสามารถที่สุดหรือพบปัญหาน้อยที่สุด เรียนรู้ง่าย ใช้ทรัพยากรในการทำงานไม่มาก จากการทดสอบโปรแกรมต่างๆ ทำให้นักศึกษาพบว่า โปรแกรม Adobe Premiere เป็นโปรแกรมที่มีความยืดหยุ่นสูง มี Effect ในการตัดต่อวิดีโอมาก นักศึกษามีความสนใจโปรแกรม Adobe Premiere เป็นพิเศษ และด้วยการใช้งานที่ง่ายทำให้ทีมวิจัยหรือนักศึกษาเลือกที่จะใช้โปรแกรม Adobe Premiere ในการตัดต่อวิดีโอ หลังจากที่ได้ตัดต่อวิดีโอเสร็จสิ้นลงแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการตัดต่อคลิป การเพิ่ม Effect ให้กับคลิป การจัดแต่งเสียง ต่อไปจะเป็นการแปลงไฟล์หรือบีบอัดไฟล์ที่ตัดต่อเสร็จสิ้นนั้นให้ออกมาอยู่ในรูปของไฟล์ VCD หรือ DVD หรือเรียกว่า การ Encoder ซึ่งถ้าแปลงให้อยู่ในรูปไฟล์ VCD จะแปลงเป็น Mpeg1 แต่ถ้าต้องการให้ออกมาเป็นไฟล์ DVD จะแปลงเป็น Mpeg2 จากนั้นทีมวิจัยนำทดลองนำวิดีโอที่ตัดต่อนั้นบันทึกงานเป็นแผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่ใช้งานง่าย และสามารถสร้าง VCD และ DVD ได้เป็นอย่างดี

ในการตัดต่อวิดีโอด้วยโปรแกรม Adobe Premiere ทำให้นักศึกษาสามารถกำหนดขั้นตอนการตัดต่อวิดีโอ ดังนี้ 1) เริ่มต้นจากการเข้าไปศึกษาชุมชน เข้าพบผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครู มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติงานศพ กระบวนการวิจัย เข้าไปเรียนรู้การจัดการงานศพในหมู่บ้านไหล่หิน 2) มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน และนักวิจัยชุมชน พร้อมบันทึกวิดีโอ 3) นำวิดีโอที่ถ่ายบันทึกนั้นมาฝึกตัดต่อเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดและหาแนวทางแก้ไขก่อนตัดต่อวิดีโอจริง 4) ศึกษางานวิจัยที่มีการจัดทำสื่อวิดีโอ เพื่อเป็นบทเรียน และแนวคิดในการยกย่องโครงงานวิดีโอ ซึ่งจากการเข้าพบบุคคลหลากหลายบทบาท ทำให้ทีมวิจัยมองเห็นว่าควรจัดทำวิดีโอขึ้นมาสองเรื่องเพื่อความเหมาะสมกับการใช้งานของแต่ละคน คือเรื่องที่ 1 “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอในประเด็นของปัญหาที่เกิดขึ้น การแก้ไข และผลที่ได้รับ เหมาะสำหรับเผยแพร่สู่โรงเรียน เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อนเข้าใจง่าย และเรื่องที่ 2 “กระบวนการวิจัยรูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นการนำเสนอขั้นตอนการทำงานวิจัยของโครงการ CBR มีเนื้อหาเชิงวิชาการ เนื้อหาซับซ้อน เหมาะกับผู้นำชุมชน อบต. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน 5) เมื่อยกย่องโครงงานวิดีโอเสร็จ ทีมวิจัยจึงยกย่องสดริบ์บทพูด 6) มีการจัดทำบทวิเคราะห์เพื่อจัดวางตัวละครให้เหมาะสมกับบทพูด และปรับแก้ประเด็นคำพูด 7) จากนั้นนำโครงงานวิดีโอและบทพูดเข้าสู่เวทีเพื่อร่วมพิจารณา โดยให้ตัวแทนชุมชนปรับแก้ประเด็นบทพูดตามบริบทของตน เพื่อให้บทพูดสมบูรณ์มากขึ้น 8) เมื่อได้บทพูดที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว จึงนำไปสู่การถ่ายบันทึกวิดีโอกับตัวแทนชุมชนตามบทพูด 9) นำไฟล์วิดีโอที่ถ่ายบันทึกมาคัดแยก เลือกไฟล์ที่ดีที่สุด จัดเรียงไฟล์วิดีโอเพื่อง่ายต่อการติดต่อส่วนจากประกอบการบรรยาย ทีมวิจัยจะต้องดูทุกไฟล์วิดีโอ เพื่อคัดสรรวิดีโอให้เข้ากับบทบรรยายโดยการใส่ตัวเลขเรียงตามลำดับบทพูดแยกเป็นไฟล์เดือรี่ไว้ เพื่อง่ายต่อการค้นหา 10) จากนั้นนำวิดีโอมาประกอบกันเป็นเรื่องราวจากบทพูด ตัดส่วนเกินหรือใส่ Effect ให้กับวิดีโอ จัดการปรับระดับเสียงให้เท่าๆ กัน 11) หลังจากที่ได้ตัดต่อวิดีโอประกอบให้เป็นเรื่องราวที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว จึงถึง

ขั้นตอนของการ Encoder วิดีโอให้อยู่ในรูปของไฟล์วิดีโอที่เราต้องการ คือ Mpeg1 เป็นไฟล์ VCD และ Mpeg2 เป็นไฟล์ DVD เป็นขั้นตอนที่ใช้เวลานาน 12) เมื่อได้ไฟล์วิดีโอที่เราต้องการแล้วจึงบันทึกวิดีโอลงแผ่น VCD และ DVD โดยใช้โปรแกรม Nero ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ทำให้ทีมวิจัยได้สื่อวิทัศน์ที่พร้อมขยายผล

ความรู้พื้นฐานของงานคอมพิวเตอร์กราฟิก เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงาน หากมีความรู้และความเข้าใจในงานด้านคอมพิวเตอร์กราฟิก ถึงระดับหนึ่งแล้วก็จะทำให้การศึกษาและการเรียนรู้การใช้งานโปรแกรม Adobe Premiere ง่ายขึ้นอีกระดับหนึ่ง แต่ในทางตรงกันข้ามหากเราไม่มีความรู้หรือความเข้าใจในงานคอมพิวเตอร์กราฟิกเลย การเรียนรู้การใช้งานโปรแกรมก็จะไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก ทั้งนี้เนื่องจากความรู้พื้นฐานเหล่านี้จะต้องอยู่กับการทำงานของเราตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบวิดีโอหรือภาพเริ่มต้น การใช้สี การปรับแต่งแสง ดังนั้นก่อนที่จะเราจะมาทำความรู้จักโปรแกรม Adobe Premiere เราจะต้องทำความรู้จักงานคอมพิวเตอร์กราฟิกก่อน

2) นำเสนอเอกสารประกอบการประชุม รายงานความก้าวหน้า ภาพถ่ายจากการทำงานและ
บรรยากาศงานศพในหมู่บ้าน ในเว็บไซต์ <http://www.idy69.com> และ
เว็บไซต์ <http://www.thaiail.com/research>

ภาคผนวก ข. ภาพกิจกรรม

เตรียมการ ชี้แจงรายละเอียดของโครงการ

การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

บันทึกวีดิโอการเล่นดนตรีพื้นบ้านของนักเรียน
โรงเรียนบ้านไผ่

ศึกษาบทเรียน แนวคิด และงานวิจัยที่มีการ
จัดทำสื่อวีดิทัศน์

ร่างโครงเรื่องวีดิทัศน์ร่วมกัน

ยกร่างสคริปต์บทพูดร่วมกัน
จัดทำบทวิเคราะห์โครงวีดิทัศน์

เข้าร่วมอบรมหลักสูตรการคิดอย่างวิจย
สุนทรียสนทนา หรือ Dialogue

เรียนรู้งานศพบ้านไหล่หิน

อิมบญู ด้วยการทำวัตร
ณ วัดไชยมงคลธรรมวราราม

พิจารณาโครงเรื่อง และบทพูดร่วมกันกับ
ตัวแทนชุมชน

ทบทวนโครงการกับอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อน
รายงานความก้าวหน้า ที่ทุ่งนาไหล่หิน

เบื้องหลังการบันทึกวีดีโอ
กับตัวแทนชุมชนตามบทพูด

รายงานความก้าวหน้าของโครงการ
วันที่ 28 พ.ย. 2552

บรรยากาศเวทีรายงานความก้าวหน้า

ชาวบ้านสนใจและชื่นชอบในสื่อวีดิทัศน์

นักเรียนโรงเรียนบ้านไหล่หิน
ตั้งใจชมสื่อวีดิทัศน์อย่างใจจดใจจ่อ

หารือกับพี่เลี้ยงจากศูนย์ประสานงานวิจัย
เพื่อท้องถิ่นก่อนเข้าสู่เวทีสรุปผล

เวทีสรุปผลงานวิจัย
อาจารย์คณะมาให้กำลังใจ

ภาคผนวก ค. ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุล : นายบุรินทร์ รุจจนพันธุ์ **อายุ** 41 ปี

เกิดวันที่ : 4 มิถุนายน 2512

ที่อยู่ปัจจุบัน : 260/248 ต.สบตุ๋ย อ.เมือง จ.ลำปาง

รหัสไปรษณีย์: 52130

E-mail address : burin@yonok.ac.th

เบอร์โทรศัพท์ : 081-9927223

ประวัติการศึกษา :ปริญญาโท

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน

1. หัวหน้าโครงการวิจัย “รูปแบบการจัดการงานศพโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”
2. หัวหน้าโครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

.....

ชื่อ-สกุล : นางสาวอรพรรณ สงเคราะห์ธรรม **อายุ** 21 ปี

เกิดวันที่ : 5 ตุลาคม 2530

ที่อยู่ปัจจุบัน : 344 ม.2 ต.ปงแสนทอง อ.เมือง จ.ลำปาง

รหัสไปรษณีย์: 52100

E-mail address : p555_n@hotmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 085-3941973

ประวัติการศึกษา :ปริญญาตรี

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน

1. ทีมวิจัยโครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

.....

ชื่อ-สกุล : นายกร ศิริพันธุ์

อายุ 22 ปี

เกิดวันที่ : 9 มีนาคม 2530

ที่อยู่ปัจจุบัน : 111/4 ถ.พหลโยธิน ต.สวนดอก อ.เมือง จ.ลำปาง

รหัสไปรษณีย์: 52100

E-mail address : kornzro@hotmail.com

เบอร์โทรศัพท์ : 085-0305045

ประวัติการศึกษา : ปริญญาตรี

ประสบการณ์ด้านงานวิจัย / งานพัฒนา / การทำงานกับชุมชน

1. ทีมวิจัยโครงการวิจัย “แนวทางการผลิตสื่อวีดิทัศน์เพื่อขยายผลองค์ความรู้เรื่องการจัดการงานศพ บ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

.....